

**OKVIRNI NACIONALNI PROGRAM
ZA RAZVOJ INFRASTRUKTURE ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA
U PODRUČJIMA U KOJIMA NE POSTOJI DOSTATAN
KOMERCIJALNI INTERES ZA ULAGANJA**

**Verzija prijavljena Europskoj komisiji
Zagreb, listopad 2015.**

SADRŽAJ:

Sažetak Okvirnog programa	4
1 Uvod, strateška polazišta.....	6
1.1 NAJVAŽNIJE STRATEŠKE POVEZNICE OKVIRNOG PROGRAMA	6
1.2 LEGISLATIVNI OKVIR	9
1.3 PROVEDBA OKVIRNOG PROGRAMA.....	10
1.4 POVEZANOST S OSTALIM PROGRAMIMA I PROJEKTIMA NA NACIONALNOJ RAZINI	13
1.5 PONUDA USLUGA ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA	13
1.6 POTRAŽNJA ZA USLUGAMA ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA.....	16
2 Strukturna pravila Okvirnog programa	21
2.1 CILJANA PODRUČJA PROVEDBE OKVIRNOG PROGRAMA	21
2.2 CILJANA RAZINA PODRŽANOG ŠIROKOPOJASNOG PRISTUPA (<i>ZNAČAJNI ISKORAK</i>).....	25
2.3 IZBOR INVESTICIJSKIH MODELA	25
2.4 PROSTORNI OBUHVAT PROJEKTA	28
2.5 JAVNA RASPRAVA	30
2.6 VELEPRODAJNE OBVEZE	35
2.7 JAVNA NABAVA	40
2.8 POVRAT PREKOMJERNIH POTPORA (<i>CLAWBACK</i>).....	45
2.9 PREGLED STRUKTURNIH PRAVILA OKVIRNOG PROGRAMA.....	48
3 Financijski aspekti provedbe Okvirnog programa	50
3.1 IZNOSI POTPORA I UDJELI POTPORA	50
3.2 KORISNICI POTPORA	51
4 Provedba Okvirnog programa i projekata unutar Okvirnog programa	52
4.1 REDOSLIJED AKTIVNOSTI NA PRIPREMI I PROVEDBI PROJEKATA	52
4.2 UGOVORNE OBVEZE U OKVIRNOM PROGRAMU.....	67
4.3 TRANSPARENTNOST PROVEDBE OKVIRNOG PROGRAMA I OBVEZE IZVJEŠĆIVANJA PREMA EUROPSKOJ KOMISIJI	67
Kratice	69
Reference	71

SLIKE:

Slika 1.1 – Slijed aktivnosti oko Okvirnog programa i projekata iz Okvirnog programa	12
Slika 1.2 – Usporedba kretanja populacijske penetracije širokopojasnog pristupa u Hrvatskoj i EU-u, 2005.-2012. (izvori: HAKOM i Europska komisija)	20
Slika 1.3 – Populacijska penetracija širokopojasnog pristupa po županijama, 1. kvartal 2013.	20
Slika 2.1 – Prikaz postupka verifikacije boja područja.....	23
Slika 2.2 – Postupak određivanja veleprodajnih naknada i uvjeta u projektima	40
Slika 2.3 – Hodogram aktivnost kod naknadnog postupka provjere potpora.....	47

TABLICE:

Tablica 2-1 – Pravila određivanja boja s obzirom na NGA pristup	24
Tablica 2-2 – Minimalne brzine na NGA mrežama izgrađenim unutar Okvirnog programa	25
Tablica 2-3 – Popis obveznih veleprodajnih usluga u Okvirnom programu	37
Tablica 2-4 – Popis kriterija odabira ekonomski najpovoljnije ponude	42
Tablica 2-5 – Pregled strukturnih pravila Okvirnog programa	48
Tablica 4-1 – Prikaz faza i aktivnosti na pripremi i provedbi projekata unutar Okvirnog programa	62

Sažetak Okvirnog programa

Ovaj dokument predstavlja Okvirni program za razvoj pristupne širokopojasne infrastrukture sljedeće generacije (engl. *Next Generation Access* – NGA) u područjima u kojima ne postoji dostatni komercijalni interes za ulaganja od strane operatora i pružatelja usluga na tržištu. Time je opravdano izgradnju širokopojasne infrastrukture sufinancirati javnim sredstvima, odnosno sredstvima državnih potpora. Predviđeno je da će Okvirnim programom biti obuhvaćeno do 70% stanovništva Republike Hrvatske koje živi u tzv. NGA bijelima područjima, većinom u ruralnim i suburbanim područjima.

Okvirni program je provedbeni program usmjeren k ostvarenju nacionalnih strateških ciljeva zadanih *Strategijom razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2012.-2015.*, te *Digitalnom agendom za Europu u razdoblju do 2020.*, posebno u dijelu osiguranja dostupnosti brzog i ultra-brzog širokopojasnog pristupa na cijelom području Republike Hrvatske.

Okvirni program predstavlja nacionalnu okvirnu shemu (engl. *framework, umbrella programme, scheme*), odnosno program državnih potpora u razdoblju od 2014. do 2020. godine u skladu s Operativnim programom „Konkurentnost i kohezija“, iz kojeg slijedi veći broj pojedinačnih projekata na užem lokalnom području. Okvirni program odobrila je Europska komisija u skladu s pravilima o državnim potporama u predmetu: Državna potpora SA.38626 (2015/N) – Hrvatska. Klauzula o mirovanju se uvažila i provedba programa nije započela prije odobrenja programa od strane Komisije.

Okvirnim programom obuhvaćene su samo pristupne širokopojasne mreže, dok će primjena državnih potpora na segment agregacijskih mreža (engl. *backhaul*) biti obuhvaćena drugim programom.

Okvirni program je u usklađen s odredbama *Smjernica za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža* (engl. *Guidelines for the application of State aid rules in relation to the rapid deployment of broadband networks*). Navedene odredbe prenesene su i specificirane kroz tzv. *strukturna pravila* Okvirnog programa. Svi projekti unutar Okvirnog programa pridržavat će se strukturnih pravila, a kao pomoć koristit će se statistički prilozi A, B, C, D i E, koji su sastavni dio ovog Okvirnog programa.

Strukturna pravila obuhvaćaju:

- pravila za određivanje područja na kojima je opravdano provoditi projekte (određivanje boja područja, odnosno tzv. *mapiranje*)
- pravila ostvarenja značajnog iskoraka (engl. *step change*), s obzirom na postojeće širokopojasne usluge
- pravila provedbe postupka javne rasprave koji prethodi pokretanju projekata
- pravila provedbe postupka javne nabave u projektima, uključujući i odabir privatnog partnera – operatora koji će biti izravno uključen u provedbu projekta

- pravila određivanja i nadzora veleprodajnih uvjeta i naknada pristupa širokopojasnim mrežama izgrađenim uz potpore
- pravila praćenja (engl. *monitoring*) i povrata prekomjernih potpora (engl. *clawback*)
- pravila transparentnosti i izvješćivanja o provedbi projekta.

Okvirni program uključuje imenovanje jednog tijela javne vlasti nositeljem Okvirnog programa (u daljnjem tekstu: NOP), koji će koordinirati provedbu Okvirnog programa na nacionalnoj razini te nadzirati sukladnost pojedinačnih projekata s Okvirnim programom, kao odobrenim programom državnih potpora. Pojedinačne projekte iz Okvirnog programa vodit će tijela javne vlasti na lokalnim i/ili područnim (regionalnim) razinama (općine, gradovi i županije), kao nositelji pojedinačnih projekata (u daljnjem tekstu: NP). Osim toga, uz koordinativnu ulogu NOP-a, u ključnim provedbenim aktivnostima projekata Okvirnog programa predviđena je i podrška Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (u daljnjem tekstu: HAKOM), kao nacionalnog regulatornog tijela za sektor elektroničkih komunikacija.

Osim propisanih strukturnih pravila, Okvirnim programom se daju upute i smjernice koje nositeljima projekta trebaju omogućiti i olakšati pripremu i provedbu projekata. Pri tome se Okvirnim programom ne ograničava izbor investicijskih i poslovnih modela, kao niti izbor infrastrukturnih i tehnoloških rješenja koja mogu biti implementirana u projektima. Okvirni program navedenim uputama i smjernicama nositelje projekata upućuje na optimalan pristup specifikaciji projekata, sukladno trenutnim prilikama i budućim razvojnim potrebama na lokalnoj razini, vodeći računa da su projekti sukladni sa strukturnim pravilima Okvirnog programa, te da potiču daljnji razvoj tržišta elektroničkih komunikacija na dobrobit svih krajnjih korisnika.

1 Uvod, strateška polazišta

Ovaj dokument predstavlja Okvirni nacionalni program razvoja širokopojasne infrastrukture u pristupnim mrežama (engl. *access network*) u dijelovima Republike Hrvatske u kojima izostaje interes operatora i pružatelja usluga da samostalno ulažu u širokopojasnu infrastrukturu. Izostanak komercijalnog interesa operatora i pružatelja usluga za ulaganjima predstavlja osnovni preduvjet za provedbu Okvirnog nacionalnog programa (u daljnjem tekstu: *Okvirnog programa*).

Okvirni program razvijen je kao tzv. krovni program ili shema (engl. *framework, umbrella programme, scheme*) te čini polazište za pokretanje pojedinačnih projekata poticane izgradnje NGA širokopojasne infrastrukture na lokalnoj razini (u gradovima i općinama), ili na regionalnoj razini (u županijama).

Glavni izvori sredstava državnih potpora za sufinanciranje projekata unutar Okvirnog programa su nepovratna sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj (u daljnjem tekstu: EFRR) u proračunskom razdoblju 2014.-2020., uključujući dodatna nepovratna sredstva koja Republika Hrvatske osigurava kroz zajam Europske investicijske banke (u daljnjem tekstu: EIB), kako je definirano investicijskim prioritetom 2.a Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija" 2014.-2020. Pored ovoga, gradovi/općine i županije mogu osigurati dodatne državne potpore za projekte Okvirnog programa unutar gradskih/općinskih i županijskih proračuna (očekuje se da će ove potpore činiti tek manji udio u ukupnim sredstvima državnih potpora za Okvirni program, zbog ograničenog financijskog kapaciteta gradova/općina i županija).

1.1 Najvažnije strateške poveznice Okvirnog programa

1.1.1 Digitalna agenda za Europu

Digitalna agenda za Europu (u daljnjem tekstu: DAE – engl. *Digital Agenda for Europe*) [1] predstavlja jednu od sedam strateških inicijativa u sklopu krovne europske strategije Europa 2020. [13]. Vremenski okvir DAE-a, kao i krovne strategije *Europa 2020.*, obuhvaća desetogodišnje razdoblje 2011.-2020. DAE tematski obuhvaća šire područje digitalnih tehnologija, unutar kojih se nalazi i širokopojasni pristup, s infrastrukturom širokopojasnog pristupa te širokopojasnim uslugama. Okvirni cilj DAE-a je *ostvarenje održivih ekonomskih i socijalnih koristi na jedinstvenom digitalnom tržištu koje se temelji na brzom i ultra-brzom pristupu internetu i interoperabilnim aplikacijama*.

Digitalna ekonomija pokreće se trima međusobno ovisnim skupovima aktivnosti, usmjerenim na izgradnju mreža, uvođenje digitalnih usluga i sadržaja te povećanje potražnje za uslugama i sadržajima. Uspješno provođenje, odnosno otklanjanje prepreka unutar sva tri skupa aktivnosti, preduvjet je za uvođenje i rast digitalne ekonomije, što u konačnici rezultira i povećanjem ostalih ekonomskih pokazatelja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini (bruto domaćeg proizvoda – BDP-a, stope zaposlenosti, prosječne razine dohotka, itd.).

Kao jedna od ključnih prepreka za uspješni razvoj digitalne ekonomije, unutar DAE-a navodi se i nedostatna razina investicija u širokopojasnu infrastrukturu, odnosno širokopojasne mreže. Slijedom toga DAE nalaže provođenje mjera usmjerenih k poticanju

privatnih investicija u mreže, koje će biti praćene odgovarajućim javnim investicijama. Iste su mjere formalizirane kroz tzv. ključnu aktivnost br. 8 (engl. *key action 8*) unutar DAE-a.

Osim mjera na razini EU-a (donošenje relevantnih preporuka (engl. *Recommendations*), programa upravljanja spektrom te razrade financijskog okvira javnog sufinanciranja izgradnje mreža), koje su mjere većim dijelom već ispunjene ili se kontinuirano provode od 2010., ključne aktivnosti br. 8 u sklopu DAE-a predviđaju i određene dodatne mjere na razini država članica Europske unije, i to redom:

DAE_m[1] razvoj i operacionalizacija nacionalnih planova razvoja širokopojasnog pristupa, uz ispunjavanje ciljeva DAE-a u pogledu pokrivenosti i uporabe širokopojasnog pristupa, financiranjem iz javnih sredstava u skladu s pravilima Europske unije koja se odnose na tržišno natjecanje i državne potpore

DAE_m[2] olakšavanje investicija u širokopojasni pristup kroz koordinaciju građevinskih radova na infrastrukturi, pojednostavljenje sustava pribavljanja potrebnih dozvola za izgradnju infrastrukture te mapiranje postojeće infrastrukture

DAE_m[3] maksimalna uporaba dostupnih sredstava iz strukturnih i fondova ruralnog razvoja Europske unije za investicije u ICT infrastrukturu i usluge

DAE_m[4] nacionalna implementacija relevantnih preporuka i programa upravljanja spektrom koji su doneseni na razini Europske unije.

Okvirni program slijedi navedene mjere u okviru ključne aktivnosti DAE-a br. 8, prije svega mjere DAE_m[1] i DAE_m[3].

Konkretni ciljevi DAE-a vezani uz dostupnost širokopojasnog pristupa u razdoblju do kraja 2020. mogu se sažeti u dva osnovna segmenta:

DAE_c[1] ostvarenje opće pokrivenosti širokopojasnim pristupom minimalne brzine 30 Mbit/s (*brzi pristup*)

DAE_c[2] barem 50% kućanstava koristi širokopojasni pristup minimalne brzine 100 Mbit/s (*ultra-brzi pristup*).

Okvirni program usmjeren je ostvarenju oba navedena cilja u vremenskom razdoblju njegove provedbe (2016.-2023.), budući da se Okvirnim programom potiče izgradnja pristupnih mreža sljedeće generacije (u daljnjem tekstu: NGA mreža), koje predstavljaju preduvjet za ostvarenje navedenih širokopojasnih ciljeva DAE-a.

Pri tome treba napomenuti da se inicijalni cilj DAE-a, vezan uz opću pokrivenost osnovnim širokopojasnim pristupom do kraja 2013., eksplicitno ne navodi u ovom dokumentu, uzevši u obzir činjenicu da će se Okvirni program početi provoditi od 2016., te će navedeni inicijalni cilj pokrivenosti osnovnim širokopojasnim pristupom biti u potpunosti obuhvaćen s ciljem DAE_c[1].

1.1.2 Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2012.-2015.

Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2012.-2015. (u daljnjem tekstu: *Strategija širokopojasnog pristupa*), donesena krajem 2011., temeljni je nacionalni strateški okvir za razvoj širokopojasne infrastrukture i usluga u navedenom razdoblju [2]. Strategija slijedi ciljeve DAE-a s razine Europske unije i prenosi ih na nacionalnu razinu.

Strategija širokopojasnog pristupa, između ostalog, usmjerava i potrebne akcije vezane uz institucionalno poticanje investicija u širokopojasnu infrastrukturu, te je njen cilj *unaprijediti kakvoću i opseg razvoja širokopojasnog pristupa uz pojačane aktivnosti u uklanjanju uočenih prepreka i nedostataka, osobito na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave kojoj treba omogućiti da djelatno sudjeluje u poticanju i razvoju širokopojasnog pristupa.*

Svojom namjenom i strukturom Okvirni program služi ispunjavanju navedenog općeg cilja Strategije širokopojasnog pristupa, na način da daje smjernice i propisuje formalni okvir pravila za provedbu svih aktivnosti pripreme i provedbe projekata izgradnje širokopojasne infrastrukture na lokalnoj razini. Time se lokalnim i područnim (regionalnim) samoupravama omogućuje i olakšava provedba takvih projekata.

Nadalje, Strategija širokopojasnog pristupa preporuča primjenu triju osnovnih načela: načela uslužne i tehnološke neutralnosti, načela neutralnosti mreža te načela uključivanja širokopojasnog pristupa internetu unutar opsega univerzalnih usluga. Iz aspekta Okvirnog programa prije svega je relevantna primjena načela uslužne i tehnološke neutralnosti, koje Okvirni program u potpunosti podržava. Unutar načela uslužne i tehnološke neutralnosti posebno su važni, i Okvirnim programom podržani, ovi aspekti:

- prednost kod dodjele potpora nema niti jedna određena vrsta tehnologija
- osigurani su uvjeti za uravnoteženi razvoj i izgradnju infrastrukture širokopojasnog pristupa na načelu otvorenosti, ravnopravnosti i poštivanja zakonodavnog okvira
- osigurani su uvjeti za nastavak djelotvornog tržišnog natjecanja u području elektroničkih komunikacija.

Također, Okvirni program u potpunosti slijedi glavni i posebne ciljeve Strategije širokopojasnog pristupa:

SŠP_c[1] glavni cilj – stvaranje preduvjeta za ubrzani razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa internetu i usluga za koje su potrebne velike brzine pristupa, kao temelja koji će omogućiti daljnji razvoj informacijskog društva i društva znanja, uz osiguranje dostupnosti usluga širokopojasnog pristupa pod jednakim uvjetima na cijelom području Republike Hrvatske

SŠP_c[2] posebni cilj – osiguranje djelotvornog tržišnog natjecanja

SŠP_c[3] posebni cilj – osiguranje dostupnosti širokopojasnog pristupa internetu.

Sama namjena i struktura Okvirnog programa usmjerena je k ostvarenju glavnog cilja (SŠP_c[1]), kroz pružanje smjernica i propisivanje formalnog okvira pravila koji će omogućiti i

olakšati izgradnju napredne širokopojasne infrastrukture na lokalnoj razini na području cijele Republike Hrvatske.

Nadalje, posebni cilj SŠP_c[2] ostvaruje se u Okvirnom programu kroz poticanje razvoja infrastrukture otvorenog tipa, primjene državnih poticaja, uključujući i sredstva iz fondova EU-a, odnosno kroz promicanje tržišnog natjecanja temeljenog na infrastrukturi i uslugama.

Poticanjem izgradnje NGA pristupnih mreža, tj. brzih i ultra-brzih širokopojasnih priključaka koji mogu osigurati brzine od najmanje 30 Mbit/s, odnosno 100 Mbit/s, uz primjenu nepokretnih i pokretnih mrežnih rješenja, Okvirni program stvara preduvjete za ostvarenje posebnog cilja SŠP_c[3].

Ciljevi Strategije razvoja širokopojasnog pristupa u razdoblju 2012.-2015. bit će nadomješteni novom Strategijom razvoja širokopojasnog pristupa u razdoblju 2016.-2020. godine. Ciljevi nove Strategije razvoja širokopojasnog pristupa u razdoblju 2016.-2020. u pogledu NGA pristupa bit će usklađeni s ciljevima DAE za razdoblje do kraja 2020.

1.2 Legislativni okvir

Ovo poglavlje sadrži pregled najvažnijih propisa u Republici Hrvatskoj i na razini Europske unije koji su relevantni za Okvirni program.

1.2.1 Zakon o elektroničkim komunikacijama

Zakon o elektroničkim komunikacijama (u daljnjem tekstu: ZEK) krovni je zakon kojim se uređuje područje elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj [6]. Osim samog ZEK-a, područje elektroničkih komunikacija detaljnije se uređuje i većim brojem podzakonskih propisa, na koje, prema potrebi, također upućuje ovaj Okvirni program.

1.2.2 Zakon o državnim potporama

Zakon o državnim potporama (u daljnjem tekstu: ZDP) propisuje nadležnost tijela Republike Hrvatske u području politike državnih potpora, sva postupanja prije dodjele državnih potpora, te vođenje evidencija i izvješćivanje o dodijeljenim državnim potporama [7]. Sam postupak odobrenja državnih potpora obavlja se na razini Europske komisije, te su ZDP i pripadajući podzakonski akti primarno relevantni iz aspekta proceduralnih postupaka prilikom pribavljanja odobrenja Okvirnog programa te naknadnog vođenja evidencija i izvješćivanja o njegovoj provedbi.

1.2.3 Zakon o javnoj nabavi

Zakon o javnoj nabavi (u daljnjem tekstu: ZJN) uređuje postupke sklapanja ugovora o javnim nabavama roba, radova i usluga [8]. U kontekstu Okvirnog programa, odredbe ZJN-a primjenjive su na sve postupke sklapanja ugovora vezanih uz izgradnju, održavanje i upravljanje širokopojasnom infrastrukturom u projektima iz Okvirnog programa.

1.2.4 Zakon o javno-privatnom partnerstvu

Zakon o javno-privatnom partnerstvu (u daljnjem tekstu: ZJPP) regulira sklapanje i provedbu javno-privatnih partnerstva (u daljnjem tekstu: JPP) u Republici Hrvatskoj [9]. JPP

može biti jedan od investicijskih oblika provedbe projekata izgradnje širokopojasne infrastrukture u sklopu Okvirnog programa.

1.2.5 Smjernice primjene državnih potpora za širokopojasne mreže

Smjernicama za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža (u daljnjem tekstu: SDPŠM – engl. *Guidelines for the application of State aid rules in relation to the rapid deployment of broadband networks*) daje se pregled pravila koja uvjetuju sukladnost državnih potpora za širokopojasne mreže s općim pravilima državnih potpora u Europskoj uniji [10]. Pridržavanje pravila i preporuka iz SDPŠM-a od iznimne je važnosti za Okvirni program.

1.2.6 Operativni program "Konkurentnost i kohezija" 2014.-2020.

Operativni program "Konkurentnost i kohezija" 2014.-2020. (u daljnjem tekstu: OPKK) [11] je strateški operativni dokument koji propisuje doprinos strategiji za pametan, održiv i uključiv rast Europske unije. OPKK u prioritetnoj osi 2a (*Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije*) propisuje investicijski prioritet 2a (*Proširenje dostupnosti širokopojasnih veza i izgradnja mreža velikih brzina te podrška usvajanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo*) sa specifičnim ciljem *razvoja infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog interesa, za maksimalno povećanje socijalne i ekonomske dobrobiti*. Investicijski prioritet 2a podržava razvoj pristupnih mreža sljedeće generacije (NGA mreža) i razvoj agregacijskih mreža sljedeće generacije, pri čemu ovaj program obuhvaća NGA mreže.

1.3 Provedba Okvirnog programa

Republika Hrvatska administrativno je podijeljena na ukupno 556 jedinica lokalne samouprave (gradova i općina – JLS), te 21 jedinicu područne (regionalne) samouprave (županija – JRS). Velik broj jedinica lokalne samouprave, uz potrebu za koordiniranim provođenjem mjera poticane izgradnje NGA širokopojasne infrastrukture, zahtijeva donošenje krovnog programa na nacionalnoj razini koji će istovremeno *omogućiti i olakšati* provedbu pojedinačnih projekata na lokalnoj razini. Pri tome će nositelji provedbe individualnih projekata u sklopu Okvirnog programa (u daljnjem tekstu: *nositelji projekata – NP*) biti pojedinačni JLS-ovi, uz preporuku zajedničkog provođenja pojedinačnih projekata u više susjednih JLS-ova. Županije (JRS-ovi) mogu također biti NP-ovi, posebno u slučaju da se individualan projekt istovremeno provodi u više JLS-ova iste županije.

Izrada okvirnih nacionalnih programa potiče se i unutar SDPŠM-a te se kao glavne karakteristike takvog pristupa navode (u čl. 41) *osiguranje koherentnog korištenja javnih sredstava, smanjenje administrativnog tereta za manja tijela javne uprave koja dijele potpore te ubrzanje provedbe individualnih mjera potpora*.

Ovaj Okvirni program razvijen je s ciljem uniformnog i koherentnog pristupa primjeni državnih potpora za NGA širokopojasnu infrastrukturu u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014.-2020. Primjenom jedinstvenog Okvirnog programa nastoji se maksimalno optimizirati proces izgradnje širokopojasne infrastrukture uz državne potpore na cijelom području

Republike Hrvatske uz dostizanje zacrtanih strateških ciljeva na razini Europske unije (DAE), te strateških ciljeva na nacionalnoj, regionalnim i lokalnim razinama. Posebno, izradom i provedbom Okvirnog programa nastoje se izbjeći sljedeći potencijalni problemi i rizici koji mogu usporiti i ugroziti ispunjenje zadanih strateških ciljeva:

- nedovoljni administrativni kapaciteti u JLS-ovima koji mogu usporiti ili potpuno onemogućiti pripremu projekata na lokalnoj razini, u slučajevima u kojima bi se projekti pripremali na lokalnoj razini bez zadanog okvira, uputa i smjernica
- nedostatak karakterističnog znanja vezanog uz telekomunikacijske tehnologije i tržište elektroničkih komunikacija unutar JLS-ova, koji može spriječiti ispravnu identifikaciju osnovnih problema pokrivenosti NGA širokopojasnom infrastrukturom na lokalnom području te onemogućiti kvalitetnu artikulaciju tehnoloških i tržišnih ciljeva koje će projekti ispuniti
- nedostatak poznavanja formalno-pravnog okvira državnih potpora i povezanih procedura unutar JLS-ova, što može dovesti do nesukladnosti predloženih projekata na lokalnoj razini s pravilima državnih potpora, u slučaju da pojedinačni JLS-ovi samostalno provode postupak prijave državnih potpora za svaki pojedinačni projekt
- nedostatak potrebnog znanja i iskustva za provedbu te nadzor provedbe projekata u JLS-ovima, koji može usporiti i otežati samu provedbu projekata, potencijalno rezultirati pravnim i regulatornim poteškoćama te nesporazumima u odnosima s privatnim partnerima i operatorima koji sudjeluju u projektima, u slučajevima u kojima bi JLS-ovi bez koordinativne podrške s nacionalne razine samostalno provodili projekte.

S osnovnim ciljem smanjenja utjecaja navedenih rizika, Okvirni program svojom strukturom i sadržajem obuhvaća sljedeće glavne cjeline relevantne za pripremu i provedbu projekata izgradnje NGA širokopojasne infrastrukture uz državne potpore na lokalnoj razini:

- OK.PR_gl[1] Izbor tehnoloških opcija i potrebne razine usluga za krajnje korisnike, koje će predstavljati pouzdana, održiva i otvorena rješenja u projektima, vodeći pri tom računa o tehnološkoj neutralnosti
- OK.PR_gl[2] Izbor prikladnog investicijskog modela, koji će omogućiti skladno djelovanje javnog i privatnog partnera u projektima
- OK.PR_gl[3] Procedura mapiranja stanja dostupnosti širokopojasnih usluga na lokalnoj razini, s pripadajućim inicijalnim skupom dostupnih podataka
- OK.PR_gl[4] Upotreba postojeće infrastrukture u projektima
- OK.PR_gl[5] Procedura javne rasprave u pripremi projekata
- OK.PR_gl[6] Procedura javne nabave kod izbora privatnih partnera u projektima
- OK.PR_gl[7] Veleprodajni pristup infrastrukturi i mrežama izgrađenima u projektima
- OK.PR_gl[8] Procedure nadzora provedbe projekata, uključujući i povrat sredstava potpora (*clawback*)

OK.PR_gl[9] Procedure izvješćivanja o provedbi projekata.

Osim navedenih glavnih cjelina koje primarno opisuju i ispunjavaju formalni okvir vezan uz državne potpore, Okvirni program sadrži i ostale cjeline koje imaju svrhu olakšati pripremu i provedbu projekata na lokalnoj razini:

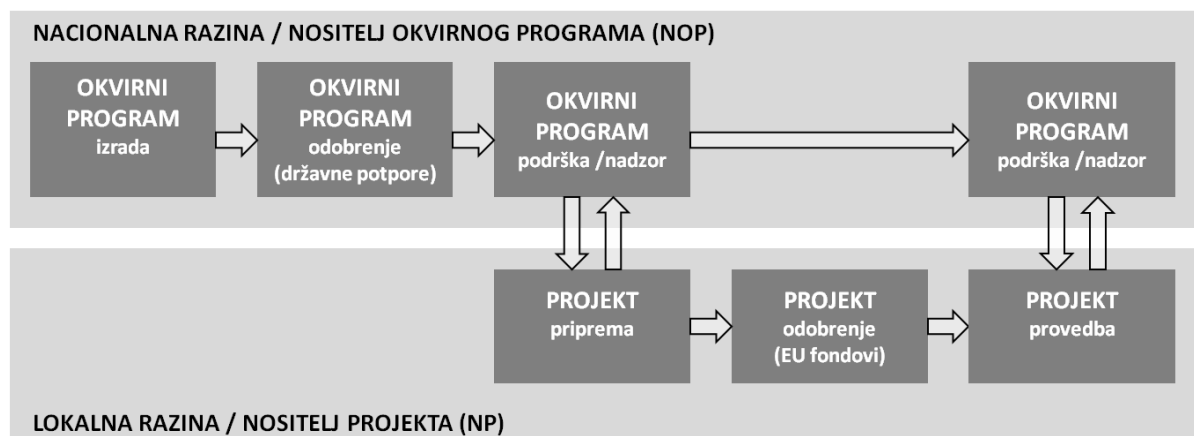
OK.PR_ost[1] Smjernice i procedure pripreme projekata, uz podršku s nacionalne razine

OK.PR_ost[2] Smjernice i procedure provedbe projekata, uz podršku s nacionalne razine.

1.3.1 Slijed aktivnosti

Okvirni program, u smislu odredaba ZDP-a, odgovara *programu državnih potpora*, odnosno Okvirni program će predstavljati *akt na temelju kojeg će se, bez potrebe za dodatnim provedbenim mjerama, unaprijed neodređenim korisnicima državne potpore dodjeljivati državne potpore*.

Slijed aktivnosti vezan uz pripremu i provedbu Okvirnog programa, te pripremu i provedbu projekata iz Okvirnog programa na lokalnoj razini, shematski je prikazan na idućoj slici (Slika 1.1) i objašnjen u nastavku.

Slika 1.1 – Slijed aktivnosti oko Okvirnog programa i projekata iz Okvirnog programa

Nakon završetka njegove izrade, prema odredbama ZDP-a, sukladnost Okvirnog programa s pravilima državnih potpora potvrđena je odobrenjem od strane Europske komisije (*state aid clearance*).

Za pripremu i provedbu projekata na lokalnoj razini odgovornost imaju pojedini NP-ovi, pri čemu se preporučuje uključenje više susjednih JLS-ova u pojedinačni projekt (vidi detaljnije poglavlja 4.1.1 i 4.1.2). Kod pripreme projekata NP-ovi slijede okvir strukturnih pravila, uputa i smjernica iz Okvirnog programa, pri čemu je predviđena koordinativna podrška od strane *Nositelja Okvirnog programa* na nacionalnoj razini (u daljnjem tekstu: NOP). Osim koordinativne podrške NOP formalno odobrava svaki projekt na kraju njegove pripreme faze, potvrđujući njegovu sukladnost sa strukturnim pravilima Okvirnog programa (vidi poglavlja 4.1.1-4.1.4 za detaljnije objašnjenje uloge NOP-a u pripremi projekata). Osim podrške u pripremi projekata, NOP ima i nadzornu ulogu tijekom provedbe projekata (vidi poglavlja 4.1.6-4.1.11). Nadalje, NP-ovi su odgovorni za postupak prijave sufinanciranja projekata Upravljačkom tijelu/Posredničkom tijelu nadležnom za investicijski prioritet 2a

OPKK-a, a na temelju provedbenih pravila ESI fondova. U cijelom postupku pripreme i provedbe projekata iz Okvirnog programa HAKOM će, kao regulatorno tijelo za sektor elektroničkih komunikacija pružati podršku provedbi programa, što je također detaljnije objašnjeno u poglavlju 4.1.

1.4 Povezanost s ostalim programima i projektima na nacionalnoj razini

U nastavku su navedeni ostali programi ili projekti koje vode tijela javne uprave na nacionalnoj razini, a čija je provedba povezana ili utječe na provedbu Okvirnog programa.

1.4.1 Nacionalni program razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture

Nacionalni program razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture (engl. *National Programme for Backhaul Broadband Infrastructure – NP-BBI*) predstavlja drugi program državnih potpora za razvoj NGN širokopojasne infrastrukture u područjima u kojima neće postojati dostatan komercijalni interes operatora za ulaganja u agregacijsku mrežu. Time Okvirni program i NP-BBI čine komplementarne programe za osiguranje dostupnosti NGA širokopojasnog pristupa u svim ciljanim područjima. Završetak postupka ishođenja odobrenja državnih potpora za NP-BBI planiran je tijekom 2016. godine.

1.4.2 e-Hrvatska

e-Hrvatska je širi naziv za sve strateške planove, projekte i inicijative kojima se razvija informatička infrastruktura sustava javne uprave u Republici Hrvatskoj, za koje je formalno zaduženo Ministarstvo uprave. U sklopu e-Hrvatske planira se uvođenje većeg broja aplikacija, između ostalog i za potrebe krajnjih korisnika, odnosno građana. Za korištenje takvih aplikacija potrebno je osigurati nacionalnu dostupnost širokopojasnog pristupa, te se očekuje da će te aplikacije, između ostalog, biti dodatni pokretač potražnje za širokopojasnim priključcima koji će biti izgrađeni u sklopu projekata iz Okvirnog programa.

Detaljniji pregled aplikacija čiji se razvoj planira unutar e-Hrvatske dan je u poglavlju 1.6.1.

1.5 Ponuda usluga širokopojasnog pristupa

Ovim poglavljem daje se sažet prikaz stanja ponude usluga širokopojasnih pristupa u Republici Hrvatskoj, kao i povezani problemi i ograničavajući čimbenici ponude koji uvjetuju izradu ovog Okvirnog programa.

1.5.1 Razvoj i trenutno stanje ponude širokopojasnih usluga

Značajniji porast broja širokopojasnih priključaka, odnosno korištenja širokopojasnih usluga u Republici Hrvatskoj započeo je 2005. godine, od kada bivši monopolistički operator Hrvatski Telekom d.d. (u daljnjem tekstu: HT) nudi osnovne širokopojasne usluge temeljene na ADSL tehnologiji (pod tržišnim nazivom *MaxADSL*). ADSL usluge pružaju se putem postojeće pristupne mreže bakrenih parica koja pokriva više od 99% stanovništva Republike Hrvatske [3].

Liberalizacijom tržišta elektroničkih komunikacija nakon 2005., a posebno nakon 2007., kada postaje dostupan tzv. *izdvojeni pristup lokalnim petljama* (engl. *Unbundled Local Loop* – ULL ili *Local Loop Unbundling* – LLU), alternativni operatori u prilici su također ponuditi širokopojasne ADSL usluge putem parične mreže HT-a. Naknadno, na tržištu postaje dostupan i tzv. *bitstream* pristup mreži HT-a, koji praktično omogućuje maloprodajnu replikaciju HT-ovih ADSL usluga.

Uz paričnu pristupnu infrastrukturu HT-a, paralelno se razvijala i pristupna mreža kabelaške televizije temeljena na hibridnoj arhitekturi svjetlovodnih i koaksijalnih kablova (engl. *Hybrid Fiber Coaxial* – HFC). Prostorni obuhvat kabelaških mreža značajno je manji od parične mreže HT-a (oko 15% stanovništva Republike Hrvatske¹, većinom u dijelovima najvećih urbanih naselja). Dominantni tržišni udio u segmentu usluga kabelaškog pristupa ostvaruje B.net Hrvatska (skraćeno B.net²), preko 90%³, uz nekoliko manjih kabelaških operatera.

Tržište pokretnih mreža u Republici Hrvatskoj liberalizirano je 1999., kada pored HT-a (odnosno T-Mobile-a⁴) na tržište ulazi drugi operator VIPnet d.o.o. (u daljnjem tekstu: VIPnet). Godine 2005. na tržište ulazi i treći operator Tele2 d.o.o. (u daljnjem tekstu: Tele2). Sva tri operatora na tržištu nude osnovne širokopojasne usluge putem 2G (GSM, GPRS/EDGE) te 3G (UMTS/HSPA) pokretnih tehnologija. Dok je 2G mrežama pokrivena gotovo cijela Republika Hrvatska, pokrivenost 3G mrežama ograničena je na šira područja većih naselja.

Implementacija 4G (LTE) tehnologije započela je od 2011. od strane HT-a i VIPneta, pri čemu je sredinom 2013. pokrivenost ograničena na manja područja u nekoliko naselja u Republici Hrvatskoj. Krajem 2012. HT-u i VIPnetu dodijeljene su i frekvencijske dozvole u 800 MHz području (tzv. pojasu digitalne dividende)⁵, u kojem je moguće implementirati 4G tehnologiju uz manje troškove (zbog boljih karakteristika propagacije radijskog signala, odnosno manjeg potrebnog broja baznih postaja). Pri tome će još određeno vrijeme ograničavajući čimbenik punog iskorištenja 800 MHz pojasa biti moguće smetnje iz istočnih država (Bosna i Hercegovina i Srbija), koje još nisu uskladile upotrebu ovog frekvencijskog pojasa prema međunarodnim sporazumima.

Na temelju rezultata Studije poticajnih mjera [3] i analize podataka koji su dostupni u aplikaciji Prikaza područja dostupnosti širokopojasnih usluga koju razvija HAKOM, 1,9% stanovništva Republike Hrvatske nema dostup do osnovnog širokopojasnog pristupa (bijela područja s obzirom na osnovni pristup), dok preostali dio stanovništva ima dostup do osnovnog širokopojasnog pristupa putem jedne ili više paralelnih infrastruktura (72,4% u sivim, odnosno 25,6% u crnim područjima s obzirom na osnovni širokopojasni pristup).

Ulaganja i izgradnja NGA širokopojasne infrastrukture u nepokretnim mrežama u Republici Hrvatskoj su do sredine 2013. bili prostorno ograničeni uglavnom na dijelove najvećih urbanih naselja (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek), u kojima je izgrađeno najviše 200.000

¹ Prema dostupnim podacima objavljenim od strane kabelaških operatera.

² B.net je u vlasništvu operatora VIPnet d.o.o. Od 2013. B.net je pripojen VIPnetu.

³ Prema podacima VIPneta i HAKOM-a s kraja prvog tromjesečja 2013.

⁴ T-Mobile kao tržišni *brand* – odnosi se na sektor poslovanja HT-a u pokretnoj mreži.

⁵ Krajem 2013. HT-u i VIPnetu dodijeljeni su i dodatni frekvencijski blokovi u 800 MHz području.

svjetlovodnih priključaka, većinom od strane HT-a⁶. Osim svjetlovodnih priključaka, na tržištu je, u manjoj mjeri, započela i implementacija VDSL tehnologije (na temeljima postojeće parične mreže HT-a), odnosno naprednije DOCSIS 3.0 tehnologije u kabelskoj pristupnoj mreži B.net-a. Ukupno gledajući, početkom 2013. broj izgrađenih NGA širokopojsnih priključaka u nepokretnim mrežama još uvijek je bio manji od 20% u odnosu na ukupan broj kućanstava, što Republiku Hrvatsku svrstava na začelje ljestvice zemalja prema pokrivenosti NGA pristupom i značajno ispod istovrsnog prosjeka država članica Europske unije (53,8%, sve prema podaci *DAE Scoreboard-a* [4]).

Na temelju analiza iz Studije poticajnih mjera [3], a s obzirom na tehnološko-poslovne parametre isplativosti ulaganja, predviđa se da će operatori komercijalno graditi NGA mreže u područjima Republike Hrvatske koja obuhvaćaju do najviše 30% stanovništva (veći gradovi). S obzirom na to, Okvirnim će programom biti obuhvaćena područja na kojima živi do 70% stanovništva Republike Hrvatske, koja će područja u praksi odgovarati bijelim NGA područjima u razdoblju provedbe Okvirnog programa.

1.5.2 Regulacija širokopojsnih mreža

Kod ulaganja u NGA infrastrukturu treba promatrati dvije osnovne skupine područja:

- područja koja su tržišno isplativa za ulaganja od strane operatora, kao područja u kojima je, uz osiguranje odgovarajućih regulatornih preduvjeta i provođenje regulatornih mjera, moguće postići željene ciljeve u pogledu ulaganja u NGA širokopojsnu infrastrukturu i ponude usluga, bez potrebe za provođenjem mjera državnih potpora
- područja koja su tržišno neisplativa za ulaganja od strane operatora, kao područja u kojima, neovisno o provođenju regulatornih mjera, neće biti osigurani preduvjeti za samostalna ulaganja operatora te je potrebno provođenje mjera državnih potpora.

Okvirni program koncentriran je na drugu skupinu područja, pri čemu će neisplativost ulaganja od strane operatora, odnosno nepostojanje odgovarajuće NGA infrastrukture i usluga, biti dokazani kroz postupak analize stanja dostupnosti postojećih usluga (postupak mapiranja, vidi poglavlje 2.1.2), te kroz postupak prikupljanja planova operatora za NGA ulaganja u idućem trogodišnjem razdoblju, odnosno postupak javne rasprave (vidi poglavlje 2.5).

HAKOM je na relevantnim tržištima br. 4 i 5 koja su podložna prethodnoj regulaciji, a koja se odnose na širokopojsni pristup (tržište veleprodajnog (fizičkog) pristupa mrežnoj infrastrukturi te tržište veleprodajnog širokopojsnog pristupa), odredio HT kao operatora sa značajnom tržišnom snagom (engl. *Significant Market Power* – SMP). Vezano uz to, HT-u su određene i regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti uz objavu standardne ponude, obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obveza računovodstvenog razdvajanja, za oba navedena relevantna tržišta. Analize oba tržišta obavljena su tijekom 2009., te ponovo 2013., pri čemu su navedene regulatorne obveze zadržane i nakon druge analize 2013. [14],[15].

⁶ Prema javno objavljenim podacima HT-a.

Drugom analizom dodatno je proširen i skup tehnoloških, odnosno veleprodajnih opcija u pogledu NGA mreža (VDSL tehnologija – FTTC (engl. *Fiber To The Cabinet*) i FTTN (engl. *Fiber To The Node*) koncept, te svjetlovodne pristupne mreže – FTTH).

Iako je navedeni okvir regulatornih mjera u proteklom razdoblju dao dobre rezultate u pogledu razvoja kompetitivnosti tržišta na području osnovnog ADSL širokopojasnog pristupa (u pogledu povećanja tržišnog udjela alternativnih operatora putem izdvojenih lokalnih petlji, i nešto manje, u pogledu *bitstream* veleprodajnih usluga), isti regulatorni okvir nije rezultirao značajnijim ulaganjima u nepokretne pristupne mreže, a pogotovo ne u NGA pristupne mreže. U pogledu NGA pristupnih mreži isti se zaključak odnosi na skupinu područja u kojima postoji tržišna isplativost ulaganja, a isto tako i na skupinu područja u kojima ulaganja nisu isplativa, odnosno za područja na koja cilja ovaj Okvirni program.

1.6 Potražnja za uslugama širokopojasnog pristupa

1.6.1 Javne usluge putem širokopojasne mreže (e-uprava)

Vlada Republike Hrvatske sredinom 2013. pokrenula je ambiciozni projekt e-Građani, slijedeći, između ostalog, i *eGovernment* inicijativu na razini EU-a. Osnovni cilj projekta e-Građani jest *pristup javnim informacijama i informacijama o javnim uslugama na jednom mjestu, siguran pristup osobnim podacima i elektronička komunikacija građana i javnog sektora* [16].

U nastavku se daje detaljniji pregled usluga e-uprave u Republici Hrvatskoj, zajedno s izglednim tijekom daljnjeg razvoja istih usluga.

Središnji državni portal

Središnji državni portal sastavnica je u sklopu projekta e-Građani koji će objediniti postojeće internetske portale Vlade Republike Hrvatske, Hrvatskog sabora, ministarstava i ostalih tijela državne uprave, te služiti kao središnji portal za pristup informacijama o javnim uslugama, kao i informacijama i dokumentima vezanim uz provođenje politika, sve zajedno u lako dostupnim formatima.

Osobni korisnički pretinac

Osobni korisnički pretinac omogućit će svakom građaninu Republike Hrvatske da na jednom mjestu na siguran i povjerljiv način prima, pregledava, prati i upravlja svim svojim službenim komunikacijama s javnim sektorom; odnosno da bude informiran o njemu važnim situacijama i događajima vezanim za osobna zakonska prava i obveze, te o korištenju osobnih podataka u javnom sektoru. S druge strane korisnički pretinac omogućit će tijelima javne vlasti, kao pružateljima usluga e-uprave da jednostavno, automatizirano i pouzdano dostavljaju službenu korespondenciju svojim strankama, uključujući i službene korespondencije.

E-zdravstvo

E-zdravstvo se odnosi na skupinu usluga e-uprave unutar zdravstvenog sektora. Trenutno je većina usluga e-zdravstva temeljena na međusobnoj interakciji između pružatelja zdravstvenih usluga (ordinacije primarne zdravstvene zaštite, bolnice, laboratoriji,

ljekarne), koje su u konačnici usmjerene prema pružanju učinkovitijih usluga pacijentima. Radi se o uslugama e-uputnica, e-recept, e-naručivanje, e-liste čekaanja i e-karton. S vremenom se očekuje da će se sudjelovanje samih pacijenata u svim interakcijama kod pružanja usluga e-zdravstva povećati (npr. pregled vlastitog e-kartona, pregled nalaza putem interneta i sl.) [17].

E-obrazovanje i e-znanost

E-obrazovanje i e-znanost su skupni nazivi za sve usluge u sustavu obrazovanja, odnosno visokog obrazovanja i znanosti, koje se pružaju uz pomoć informacijsko-komunikacijskih tehnologija, pri čemu se uslugama može pristupiti putem širokopojsnih priključaka. Unutar navedene skupine e-usluga u Republici Hrvatskoj su već razvijene i operativne usluge e-upisa na visoke škole i fakultete, odnosno e-upisa u srednje škole (od 2013.). Uz to, razvijene su i aplikacijske platforme koje podržavaju učenje na daljinu, te se očekuje sve veća praktična uporaba istih platformi, odnosno sve više dostupnih sadržaja za učenje na daljinu. Osim toga, uspostavljena je baza edukativnih sadržaja kojoj mogu pristupiti svi djelatnici obrazovnog sustava te učenici (elektroničke baze obvezne lektire – e-lektira, knjiga – e-knjižnica, edukativnih filmova i sl.). Pored navedenih usluga i sadržaja koje su korisnički okrenute prema svim sudionicima u obrazovnom sustavu, u obrazovnom sustavu razvijeni su ili se razvijaju i informacijski sustavi administrativne podrške visokim učilištima (Informacijski sustav visokih učilišta – ISVU), odnosno sustav e-dnevnika za osnovne i srednje škole [18].

E-pravosuđe

E-Pravosuđe obuhvaća skup usluga e-uprave koje su organizacijski obuhvaćene ili su vezane uz pravosudni sustav. Usluge e-Pravosuđa se kontinuirano proširuju i nadograđuju, te se u nastavku daje kraći popis usluga koje su dostupne sredinom 2013.:

- e-izvadak – pristup podacima iz zemljišnih knjiga (gruntovnice)
- e-oglasna ploča – pristup podacima s oglasnih ploča općinskih i trgovačkih sudova
- e-Predmet – informiranje o statusu sudskih predmeta iz baze Integriranog sustava za upravljanje sudskim predmetima (eSpis)
- e-tvrtka – usluga unutar servisa HITRO.HR koja omogućava ubrzanje postupka registracije tvrtke, elektroničkim slanjem svih potrebnih obrazaca i dokumenata između javnobilježničkih ureda, trgovačkih sudova i Financijske agencija (FINA).

E-porezna

E-porezna je sustav usluga Porezne uprave koji poreznim obveznicima omogućava elektroničku prijavu poreza (poreza na dodanu vrijednosti, poreza na dohodak, poreza na dobit) te uvid u porezno knjigovodstvenu karticu.

E-poljoprivreda

U sklopu e-poljoprivrede navedene su sve usluge e-uprave vezane uz sektor poljoprivrede, koje su dostupne sredinom 2013., odnosno one čiji je razvoj ili implementacija

u tijeku, te se očekuje da će biti dostupne u ciljanom vremenskom razdoblju ovoga Okvirnog programa:

- ARKOD – sustav elektroničke evidencije zemljišnih parcela i njihove namjene, vezan uz poticaje u poljoprivredi
- agronet – elektronička aplikacija namijenjena poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi
- TISUP (Tržišni informacijski sustav u poljoprivredi) – sustav prikupljanja i obrade podataka o tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
- GISR (Geoinformacijski sustav ribarstva) – sustav koji omogućava prikupljanje, obradu i pohranjivanje podataka ribarskog sektora te njihovo distribuiranje krajnjim korisnicima.

Ukupno gledano, može se zaključiti da navedene usluge e-uprave predstavljaju veliki potencijal razvoju, odnosno povećanju potražnje za širokopojasnim pristupom. To je posebno izraženo kroz činjenicu da usluge e-uprave zahvaćaju široki krug krajnjih korisnika koji je prostorno disperziran u svim lokalnim sredinama: građane (privatna kućanstva), gospodarske subjekte (obrte i tvrtke), obrazovne ustanove (vrtići, osnovne i srednje škole, visoke škole i fakulteti) te zdravstvene ustanove (ordinacije primarne zdravstvene zaštite, domove zdravlja, bolnice, ljekarne). Razvojem i daljnjim proširenjem opsega e-uprave povećava se i potreba za kvalitetnijim i bržim NGA pristupom, kako zbog pristupa sve većem broju multimedijalnih sadržaja, tako i zbog ostvarenja multimedijalnih veza (npr. za potrebe učenja na daljinu ili telemedicine), odnosno mogućnosti krajnjih korisnika da u većem opsegu šalju sadržaje prema pružateljima usluga e-uprave (*upstream* komunikacija).

1.6.2 Komercijalne usluge

Veliku važnost imaju i usluge isporuke televizijskih i video sadržaja putem širokopojasnog priključka.

Usluge isporuke televizijskih i video sadržaja putem širokopojasnih mreža imaju važnu ulogu u poticanju potražnje za širokopojasnim priključcima. To je prepoznala i Europska komisija unutar dokumenta [5], gdje se ističe da *privlačni komercijalni audiovizualni i zabavni sadržaj ima glavni utjecaj na porast broja širokopojasnih priključaka*, te se, između ostalog, naglašava *potreba za otklanjanjem potencijalnih prepreka za razvoj takvih sadržaja ustanovljavanjem jedinstvenog europskog digitalnog tržišta* (što je također jedan od glavnih ciljeva DAE-a). Isto tako, potrebno je naglasiti da se razvoj usluga isporuke televizijskih i video sadržaja kreće prema isporuci sadržaja visoke razlučivosti (engl. *high definition*) te prema većem udjelu usluga na zahtjev, koje će biti u potpunosti prilagođene trenutnim potrebama i željama krajnjeg korisnika. Time raste i potreba za kapacitetima prijenosa, odnosno osiguranjem brzih NGA širokopojasnih priključaka koji će dugoročno moći ispuniti zahtjeve kapaciteta usluga isporuke televizijskih i video sadržaja.

Prethodno navedene komercijalne usluge primarno su usmjerene prema korisničkom segmentu građana, odnosno privatnih kućanstava. Širokopojasni priključci, odnosno širokopojasne usluge za gospodarske subjekte, uobičajeno, zbog potreba poslovanja, zahtijevaju veće kapacitete, pri čemu se potreba za kapacitetima povećava s veličinom

gospodarskog subjekta (od obrta i mikro tvrtki čiji su zahtjevi u pogledu kapaciteta najčešće podudarni zahtjevima privatnih kućanstava, do malih, srednjih i velikih tvrtki čije su potrebe za kapacitetima značajno veće u odnosu na privatna kućanstva). Širokopojasni priključci kod srednjih i velikih gospodarskih subjekata često služe i za povezivanje dislociranih i udaljenih ispostava, odnosno više podružnica istog subjekta, u logički jedinstvenu virtualnu mrežu (tzv. *Virtual Private Network* – VPN). Zbog toga, ali i zbog potreba poslovanja (npr. smještaja poslužitelja mrežnih stranica (engl. *web server*), intenzitet i potreba za brzinom pristupa u *upstream* smjeru značajno su veći nego kod privatnih kućanstava ili manjih gospodarskih subjekata, što uvjetuje uspostavu simetričnih širokopojasnih priključaka, odnosno priključaka s istom brzinom u *downstream* i *upstream* smjeru. U širem kontekstu, za takve simetrične širokopojasne priključke uobičajeno se koriste povijesni termini *iznajmljene linije* (engl. *leased line*) ili *stalnog voda*.

U posljednje vrijeme, sve veći tržišni prodor ostvaruju tzv. *usluge u oblaku* (engl. *cloud services*), koje korisnicima (prvenstveno poslovnim) omogućuju dostup i korištenje udaljenih računalnih resursa (engl. *cloud computing*), te udaljenih programskih i aplikativnih sustava (engl. *Application Service Provisioning*, engl. *Software as a Service* – SaaS). Takvim se uslugama nastoje optimizirati troškovi gospodarskih subjekata vezani uz nabavku računalne i programske opreme, odnosno uobičajeno velike inicijalne troškove preraspodijeliti kroz optimizirane operativne troškove *cloud* usluga. *Cloud* usluge, zbog svoje prirode, u pravilu zahtijevaju veće kapacitete prijenosa, i to u oba smjera (*downstream* i *upstream*). Time su upravo NGA brzi širokopojasni priključci pogodni za primjenu *cloud* usluga. Dodatno, s očekivanim budućim razvojem *cloud* usluga izgledna će biti i potreba za ultra-brzim NGA priključcima.

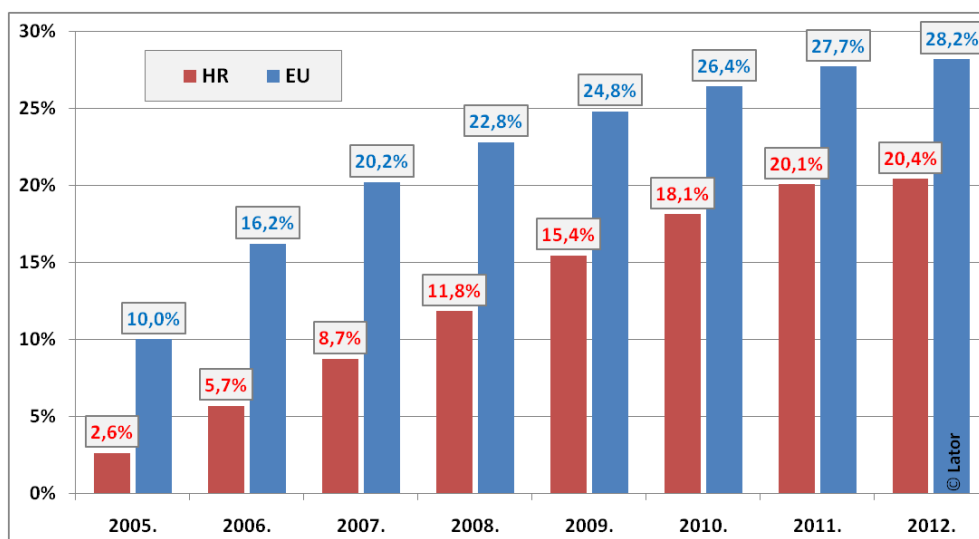
1.6.3 Pokazatelji upotrebe širokopojasnog pristupa

U ovom poglavlju prikazani su osnovni pokazatelji upotrebe širokopojasnog pristupa, s primarnim ciljem opisa svih relevantnih pokazatelja koji se upotrebljavaju pri analizi sadašnjeg i predviđanjima buduće potražnje za širokopojasnim pristupom i uslugama. Ovdje prikazani pokazatelji odnose se na nacionalnu i regionalnu (županijsku) razinu, većinom s vrijednostima iz 2012. godine.

U nastavku su prikazani usporedni podaci o populacijskoj penetraciji širokopojasnog pristupa u nepokretnoj mreži na razini Republike Hrvatske i Europske unije (Slika 1.2)⁷. Podaci se odnose na kraj godine, izuzev 2012. kada se odnose na sredinu godine. Uočljivo je da Republike Hrvatska kontinuirano zaostaje u penetraciji širokopojasnog pristupa za Europskom unijom, pri čemu se trend zaostajanja smanjio unatrag nekoliko godina i stagnira u rasponu od 7-8 p.p. u razdoblju 2010.-2012. Isto tako primjetna je i stagnacija porasta penetracije, kako u EU-u, tako i u Hrvatskoj u razdoblju nakon 2009. Takva stagnacija dijelom se može pripisati ekonomskoj recesiji i krizi. Ukupna situacija s penetracijom širokopojasnog pristupa na nacionalnoj razini općenito nije zadovoljavajuća i svakako predstavlja dodatno

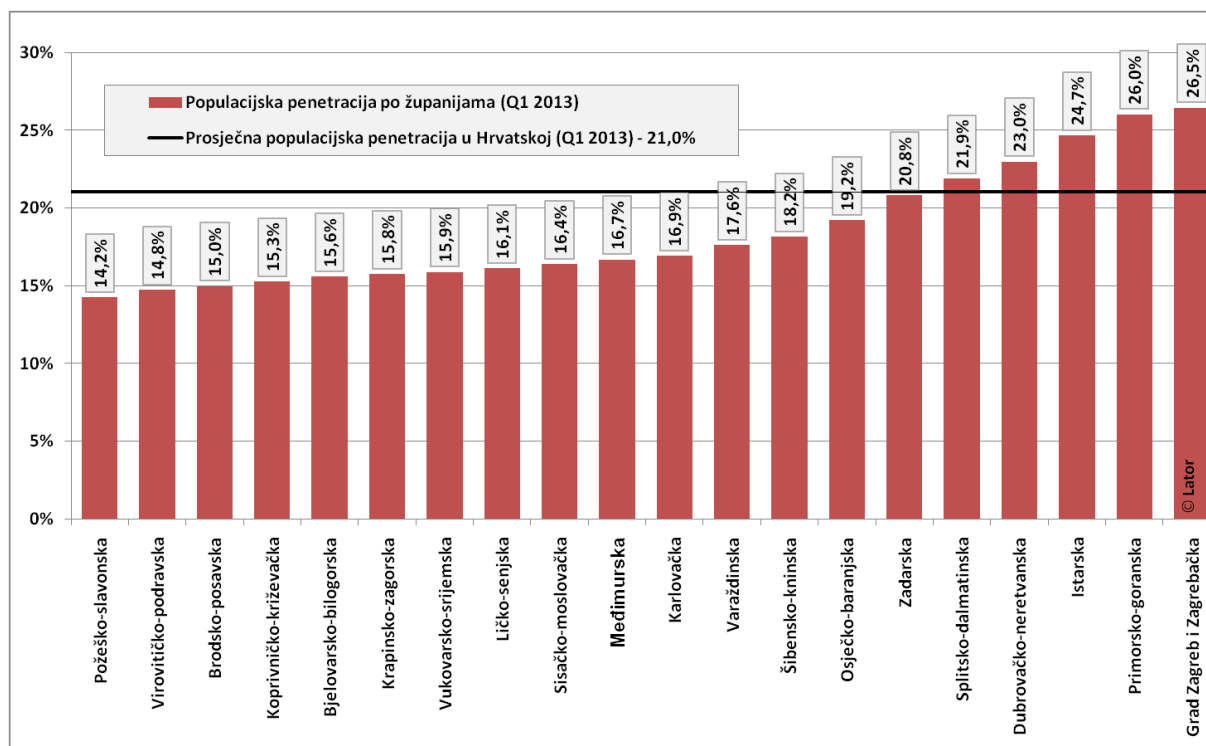
⁷ Podaci o penetraciji širokopojasnog pristupa u pokretnim mrežama nisu analizirani u sklopu ovog dokumenta, budući da tek 4% kućanstava (prema podacima DZS-a za 2012.) koristi širokopojasne priključke u pokretnim mrežama kao primarni način širokopojasnog pristupa internetu, čime je njihov utjecaj na ukupne pokazatelje upotrebe širokopojasnog pristupa zanemariv.

strateško polazište i razlog za pokretanje šireg kruga mjera u poticanju ponude i potražnje širokopojasnog pristupa, uključujući i provedbu ovog Okvirnog programa.

Slika 1.2 – Usporedba kretanja populacijske penetracije širokopojasnog pristupa u Hrvatskoj i EU-u, 2005.-2012. (izvori: HAKOM i Europska komisija)

Slika 1.3 daje pregled pokazatelja populacijske penetracije širokopojasnog pristupa po hrvatskim županijama na kraju prvog tromjesečja 2013. Uočljivo je da je u većini hrvatskih županija penetracija ispod nacionalnog prosjeka, što indicira neravnomjerno korištenje širokopojasnog pristupa među stanovništvom u Republici Hrvatskoj, odnosno ukazuje na potrebu dodatnog poticanja korištenja interneta u kritičnim područjima Republike Hrvatske, čime ovaj Okvirni program aktivno doprinosi.

Slika 1.3 – Populacijska penetracija širokopojasnog pristupa po županijama, 1. kvartal 2013.

2 Strukturna pravila Okvirnog programa

U ovom poglavlju daje se pregled strukturnih pravila Okvirnog nacionalnog programa za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa. Ta pravila obvezna su za sve projekte unutar Okvirnog programa. Odobrenje pojedinačnog projekta do strane NOP-a uvjetovano je pridržavanjem svih strukturnih pravila. Sam postupak odobrenja u operativnom smislu detaljnije je objašnjen u poglavljima 4.1.1-4.1.4. Uz zadana obvezna strukturna pravila, Okvirnim programom navode se smjernice i preporuka kojima se NP-ovima nastoji olakšati priprema, provođenje i nadzor projekata.

Strukturna pravila Okvirnog programa, u pogledu odredaba SDPŠM-a, odnose se na sva relevantna poglavlja i članke kojima se propisuju uvjeti sukladnosti projekata poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture s općim pravilima o državnim potporama na razini Europske unije. To se posebno odnosi na opće odredbe sukladnosti u poglavlju 2.5, te na iste odredbe koje su detaljnije razrađene kroz poglavlja 3.4, 3.5 i 3.6 SDPŠM-a. Posebno u dijelu smjernica i preporuka Okvirnog programa, na odgovarajući način unesena je i dosadašnja praksa projekata poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture iz država EU-a [12].

Redoslijed opisa strukturnih pravila Okvirnog programa odgovara i praktičnom redoslijedu provedbe aktivnosti u fazama pripreme, provedbe i kasnijeg praćenja projekta. Slijedom toga, u ovom poglavlju detaljno su opisana sljedeća strukturna pravila Okvirnog programa:

- a) ciljana područja provedbe Okvirnog programa (pravila određivanja boja ili *mapiranja*)
- b) ciljana razina širokopojasnog pristupa podržanog u projektima (pravilo značajnog iskoraka – *step change*)
- c) izbor prikladnog investicijskog modela
- d) zemljopisni i administrativno-upravni obuhvat projekta
- e) postupak javne rasprave prije pokretanja projekta, uključujući i korištenje postojeće infrastrukture
- f) postupak javne nabave u projektima, uključujući i pravilo tehnološke neutralnosti
- g) veleprodajni uvjeti i nadzor cijena pristupa mrežama izgrađenim uz potpore u projektima
- h) povrat prekomjernih potpora (*clawback*).

Strukturna pravila vezana uz transparentnost provedbe projekata i Okvirnog programa, te pravila izvješćivanja prema NOP-u i Europskoj komisiji navedena su unutar poglavlja 4.3.

2.1 Ciljana područja provedbe Okvirnog programa

U ovom poglavlju opisana su pravila i opće smjernice postupaka određivanja područja u kojima je opravdano provoditi individualne projekte u sklopu Okvirnog programa (tzv. *mapiranje*, ili *mapiranje bijelih, sivih i crnih područja*).

Okvirni program daje inicijalni popis boja područja na razini naselja u Republici Hrvatskoj (Prilog E), koji je priređen tijekom prvog postupka mapiranja u pripremi Okvirnog programa. Nakon inicijalnog (prvog) postupka mapiranja slijedit će precizniji postupak mapiranja na razini individualnog projekta kojeg trebaju provesti NP-ovi (tzv. drugi postupak mapiranja), prema opisu u ovom poglavlju.

2.1.1 Cilj i svrha postupka određivanja boja

Prema pravilima SDPŠM-a, u bijelim područjima ne postoji odgovarajuća širokopojasna infrastruktura te niti jedan operator ne planira graditi širokopojasnu infrastrukturu u iduće tri godine. U sivim područjima postoji širokopojasna mreža jednog operatora te niti jedan drugi operator ne planira graditi dodatnu mrežu u iduće tri godine. U crnim područjima postoje barem dvije širokopojasne mreže koje pripadaju dvama različitim operatorima (ili će barem dvije mreže biti izgrađene u iduće tri godine). Primjena državnih potpora opravdana je u bijelim područjima, može biti uvjetno opravdana u sivim područjima, dok u crnim područjima primjena potpora općenito nije opravdana.

Boje područja određuju se s obzirom na osnovne (tradicionalne) širokopojasne mreže te s obzirom na NGA mreže. U kontekstu Okvirnog programa, relevantne su boje s obzirom na NGA mreže. Nadalje, budući da je Okvirni program usredotočen samo na bijela NGA područja, primjena državnih potpora u sklopu Okvirnog programa dozvoljena je samo u bijelim NGA područjima.

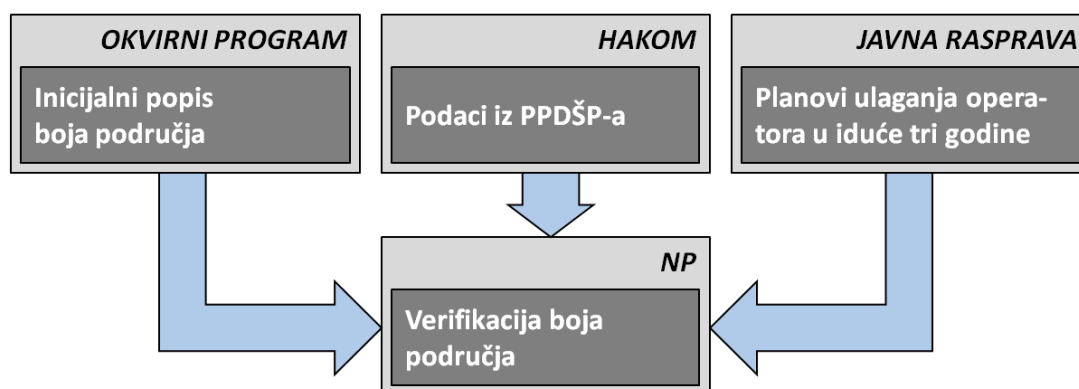
Tijekom 2013. godine HAKOM je započeo s procesom prikupljanja podataka o stanju dostupnosti osnovnog i NGA širokopojasnog pristupa od svih operatora koji su aktivni na tržištu elektroničkih komunikacija u Republici Hrvatskoj i ovi se podaci redovito nadopunjavaju svaka tri mjeseca. Navedeni skup prikupljenih podataka dostupan je u obrađenom i strukturiranom obliku kroz geoinformacijsku aplikaciju Prikaza područja dostupnosti širokopojasnog pristupa (u daljnjem tekstu: *PPDŠP*) [22]. Ova aplikacija omogućuje pretraživanje stanja dostupnosti usluga širokopojasnog pristupa na ciljanom području zahvata projekta. Takav pristup sukladan je preporukama SDPŠM-a, u dijelu u kojem se potiče aktivna uloga NRA-a kod određivanja boja područja u projektima izgradnje širokopojasne infrastrukture uz državne potpore (čl. 42 i 78a). U svakom slučaju, NP-ove se upućuje da, prilikom pripreme projekata, a svakako prije provođenja postupka javne rasprave, konzultiraju HAKOM te koriste dostupne podatke iz PPDŠP-a za određivanje boja ciljanih područja i/ili verifikaciju istih u odnosu na inicijalni popis koji je priređen ovim Okvirnim programom.

Vodeći se općim ciljem optimizacije procesa pripreme projekata i smanjenja opsega administrativnog posla na pripremi projekata na razini NP-ova, Okvirnim programom priređen je inicijalni popis boja područja (Prilog E), razrađen na razini naselja, kao najmanjih demografskih jedinica naseljenosti. Unutar popisa, naselja su razvrstana po administrativno-upravnom kriteriju pripadnosti gradovima i općinama (JLS-ovima), odnosno županijama (JRS-ovima). Sadržajno, inicijalni popis temelji se na podacima iz PPDŠP-a koji su prikupljeni tijekom četvrtog tromjesečja 2013. godine.

Potrebno je naglasiti i da je prikaz podataka o mrežnoj infrastrukturi u inicijalnom popisu boja područja izveden na najmanjoj razini naselja, dok su podaci koje prikuplja

HAKOM u PPDŠP-u strukturirani na nižoj adresnoj razini, po ulicama i kućnim brojevima, što svakako omogućuje veću preciznost kod određivanja boja područja. Postupak određivanja boja na adresnoj razini ulica i kućnih brojeva bit će potrebno provesti u većim naseljima u kojima se obično pojavljuje heterogenost boja, tj. u većim naseljima istovremeno mogu postojati područja različitih boja. To, između ostalog, može biti vezano uz arhitekturu postojećih mreža (veći broj pristupnih čvorova u istom naselju) te uz dostupnost alternativne pristupne infrastrukture (npr. kabelskih mreža). S druge strane, u ruralnim područjima, odnosno manjim naseljima, određivanje boja je moguće provesti jednoznačno na razini čitavog naselja i za tu je svrhu primjenjiva i struktura podataka iz inicijalnog popisa boja područja uz Okvirni program.

S obzirom na dulje vremensko razdoblje implementacije Okvirnog programa (do 2023. godine) i očekivane promjene boja područja u navedenom razdoblju, prije provedbe pojedinačnih projekata iz Okvirnog programa NP-ovi su obvezni provesti postupak provjere ispravnosti prvotno dodijeljenih boja područja u odnosu na Prilog E Okvirnog programa (u daljnjem tekstu: postupak *verifikacije* boja područja ili *drugi postupak mapiranja*). Taj postupak uključuje i prikupljanje planova ulaganja operatora u sljedeće tri godine. Okvirnim programom određeno je da se navedeni postupak verifikacije zaključuje nakon provedbe postupka javne rasprave na razini projekta (vidi poglavlje 2.5). Nakon završetka javne rasprave na razini projekta, NP-ovi će, sukladno pravilima i smjernicama određivanja boja područja koja su navedena u idućem poglavlju 2.1.2, odrediti obuhvat ciljanih područja na kojima je opravdano provoditi projekte (Slika 2.1).

Slika 2.1 – Prikaz postupka verifikacije boja područja

2.1.2 Pravila određivanja boja područja

U nastavku su definirana pravila i opće smjernice kod postupka određivanja boja područja za NGA širokopojasni pristup. Ta pravila primijenjena su i kod izrade inicijalnog popisa boja područja kao priloga Okvirnom programu. Ista pravila potrebno je primijeniti i kod pripreme projekata, kroz postupak verifikacije inicijalnih boja na ciljanim područjima (drugi postupak mapiranja), uzimajući u obzir dostupne podatke iz PPDŠP-a i prikupljene podatke o planovima ulaganja operatora u sljedeće tri godine na ciljanom području. Sam operativni tijek verifikacije boja područja, koji se zaključuje provedbom postupka javne rasprave o projektu, opisan je detaljno u poglavlju 2.5, dok je unutar ovog poglavlja težište stavljeno na pravila određivanja boja.

Najmanji prostorni obuhvat kod određivanja boja trebao bi se odnositi na razinu adresa (ulica i kućnih brojeva), budući da takav pristup osigurava najpreciznije rezultate određivanja boja ciljanog područja. Ipak, uzevši u obzir moguću nepreciznost podataka na adresnoj razini koji su dostupni u PPDŠP-u, što može posebno biti izraženo kod manjih naselja (s manje od 500 stanovnika), detalj prostornog obuhvata kod određivanja boja u slučaju takvih manjih naselja može biti sveden na razinu cijelog naselja. Pri tome se treba voditi principom određivanja boje područja prema kriterijima koji vrijede za veći dio naselja. U slučaju da podaci na adresnoj razini nisu dostupni ili NP smatra da isti nisu dovoljno precizni za naselja veća od 500 stanovnika, može se primijeniti princip određivanja boja područja na razini cijelog naselja, pri čemu NP mora obrazložiti postupak kojim je utvrđena boja cijelog naselja.

Tablica 2-1 daje prikaz pravila za određivanje boja s obzirom na NGA pristup.

Tablica 2-1 – Pravila određivanja boja s obzirom na NGA pristup

Boja područja /oznaka	Obuhvaćena područja	Najmanji prostorni obuhvat kod određivanja boja (granulacija)
Bijela	- bez NGA širokopojasnih mreža - operatori ne planiraju izgradnju NGA širokopojasnih mreža u iduće tri godine	- adresa (ulica i kućni broj) - naselje (u slučaju da su podaci na razini adrese nedostupni ili nedovoljno precizni, vrijedi samo kod naselja s manje od 500 stanovnika ¹) – boja područja utvrđuje se prema dostupnosti infrastrukture koja vrijedi za većinu područja naselja
Siva	- s jednom NGA mrežom - niti jedan drugi operator ne planira izgradnju NGA mreže u iduće tri godine	- adresa (ulica i kućni broj) - naselje (u slučaju da su podaci na razini adrese nedostupni ili nedovoljno precizni, vrijedi samo kod naselja s manje od 500 stanovnika ¹) – boja područja utvrđuje se prema dostupnosti infrastrukture koja vrijedi za većinu područja naselja
Crna	- s barem dvije NGA mreže različitih operatora ili će barem dvije NGA mreže različitih operatora biti izgrađene u iduće tri godine	- adresa (ulica i kućni broj) - naselje (u slučaju da su podaci na razini adrese nedostupni ili nedovoljno precizni, vrijedi samo kod naselja s manje od 500 stanovnika ¹) – boja područja utvrđuje se prema dostupnosti infrastrukture koja vrijedi za većinu područja naselja
¹ Prag od 500 stanovnika po naselju postavljen je na temelju pretpostavke da će podaci na adresnoj razini biti dostupni za sva naselja s više od 500 stanovnika. U slučaju da podaci na adresnoj razini nisu dostupni ili nisu dovoljno precizni u naseljima s više od 500 stanovnika, NP-ovi moraju obrazložiti postupak kojim su odredili boju naselja.		

Bijela NGA područja, kao prostori bez NGA mreža i bez planova operatora za njihovu izgradnju u trenutku pripreme ovog Okvirnog programa, obuhvaćaju do 80% stanovništva Republike Hrvatske. Razlog tomu je neisplativost ulaganja u NGA infrastrukturu i mreže pod uobičajenim tržišnim uvjetima na najvećem dijelu hrvatskog teritorija [3],[21].

Siva NGA područja obuhvaćaju područja u kojima postoji jedna NGA mreža i ne postoje planovi operatora za izgradnju dodatne mreže u iduće tri godine. Okvirnim programom nije podržana primjena državnih potpora za izgradnju još jedne NGA mreže u sivim NGA

područjima. U slučaju da NP-ovi smatraju da postoji tržišni neuspjeh u sivim NGA područjima te da je u tim područjima potrebna intervencija državnim potporama (prema čl. 76 SDPŠM-a), NP-ovi moraju opravdati takvu intervenciju kroz poseban postupak prijave državnih potpora, izvan ovog Okvirnog programa.

Crna NGA područja obuhvaćaju područja u kojima postoje barem dvije NGA mreže različitih operatora ili će iste biti izgrađene u sljedeće tri godine. Okvirni program ne podržava primjenu državnih potpora, tj. izgradnju dodatne NGA mreže, u crnim NGA područjima.

2.1.3 Pružanje VDSL2 usluga iz postojećih pristupnih čvorova

Tijekom javne rasprave o NP-BBI programu održane u četvrtom tromjesečju 2014. godine, HT je najavio plan ulaganja u unaprjeđenje aktivne mrežne opreme u svojim postojećim pristupnim čvorovima (uvođenjem VDSL2 DSLAM-ova). HT tvrdi da će, na taj način, biti u mogućnosti ponuditi usluge s brzinama od 30 Mbit/s i 40 Mbit/s korisnicima koji su udaljeni od pristupnih čvorova najviše 800 metara⁸, čime se opravdava označavanje takvih područja oko postojećih pristupnih čvorova kao sivih NGA područja. Međutim, preostalim korisnicima, koji se nalaze na većoj udaljenosti od pristupnih čvorova, usluge s brzinama od 30 Mbit/s i 40 Mbit/s neće biti dostupne. Slijedom toga, takva područja izvan dosega nadograđene HT-ove mreže prema prethodnom opisu, smatraju se bijelim NGA područjima.

2.2 Ciljana razina podržanog širokopojasnog pristupa (značajni iskorak)

Tablica 2-2 daje prikaz minimalnih brzina NGA širokopojasnog pristupa koje moraju biti podržane na mrežama izgrađenim uz potpore u sklopu Okvirnog programa. Navedene minimalne brzine predstavljaju zahtjev u pogledu ostvarenja značajnog iskoraka (engl. *step change*), koji mora biti ispunjen na svim NGA mrežama koje će se graditi u sklopu Okvirnog programa.

Tablica 2-2 – Minimalne brzine na NGA mrežama izgrađenim unutar Okvirnog programa

Zahtjev u pogledu ostvarenja značajnog iskoraka s obzirom na minimalne brzine prema korisniku (<i>download</i>) i od korisnika (<i>upload</i>)	
Brzina prema korisniku (<i>download</i>)	40 Mbit/s
Brzina od korisnika (<i>upload</i>)	5 Mbit/s

2.3 Izbor investicijskih modela

U nastavku su dani opisi tri osnovna investicijska modela koja se mogu primijeniti na projekte unutar Okvirnog programa. Navedeni opisi su informativne i savjetodavne naravi za NP-ove, te se NP-ovima ostavlja mogućnost da samostalno odabiru investicijski model za

⁸ Udaljenost od 800 metara je najveća udaljenost od pristupnih čvorova na kojoj je teoretski moguće pružati usluge s brzinama od barem 30 Mbit/s. NP-ovi su dužni provjeriti stvarnu najveću udaljenost u ciljanim područjima tijekom drugog postupka mapiranja, na temelju podataka iz PPDŠP-a i stvarne kvalitete usluga koje se pružaju u ciljanim područjima.

pojedinačni projekt. Samo su neki aspekti primjene određenih investicijskih modela definirani kao strukturna pravila Okvirnog programa, što će posebno biti naglašeno u daljnjem tekstu.

2.3.1 Model A – privatni DBO model

U investicijskom modelu A odgovornost za projektiranje, izgradnju i operativni rad mreže prepušta se privatnom operatoru (engl. *design, build, operate* – DBO), pri čemu izgrađena mreža ostaje u vlasništvu tog operatora. *Projektiranje mreže* ovdje označava postupak izrade detaljnih tehničkih specifikacija zahvata izgradnje mreže prema mjerodavnim propisima, a na temelju općih specifikacija koje su izradili NP-ovi, a koje najmanje uključuju traženu razinu širokopojsnog pristupa koji mora biti osiguran na zemljopisnom obuhvatu ciljanog područja.

Investicijski model A može se izabrati u slučajevima u kojima NP-ovi nisu u mogućnosti i/ili nemaju dostatno znanje i kapacitete za provedbu potrebnih aktivnosti na projektiranju, izgradnji i održavanju mreže. Također, s obzirom na investicijske troškove i potrebne iznose potpora u projektima, investicijski model A može se izabrati u slučajevima u kojima je racionalnije osloniti se na znanja i iskustvo privatnih operatora te njihovu postojeću mrežnu infrastrukturu. Pri tome je bitno da prednost, koju se ovim investicijskim modelom daje pojedinačnom privatnom operatoru, ne poremeti natjecanje operatora na tržištu elektroničkih komunikacija, što je osigurano definiranjem relevantnih veleprodajnih uvjeta pristupa mreži (vidi poglavlje 2.6.1).

2.3.2 Model B – javni DBO model

Model B odnosi se na investicijski model u kojem je odgovornost za projektiranje te izgradnju i upravljanje mrežom na tijelima javne vlasti (javni DBO model), te izgrađena mreža ostaje u trajnom javnom vlasništvu.

Iako su tijela javne vlasti, kao NP-ovi, u potpunosti odgovorna za provedbu projekta po modelu B, u pojedinim aktivnostima mogu biti angažirane specijalizirane privatne tvrtke (zbog nedostatka administrativnih kapaciteta i/ili stručnih znanja u tijelima javne vlasti). Također, i za poslove održavanja i upravljanja mrežom u modelu B mogu biti angažirane privatne tvrtke, pri čemu je bitno da, kod upravljanja, privatne tvrtke ne dobiju pravo prikupljanja naknada od krajnjih korisnika mreže (budući da bi takav pristup imao obilježja koncesije). U slučaju potrebe angažiranja privatnih tvrtki unutar modela B za sve navedene aktivnosti, NP-ovi su se dužni pridržavati svih relevantnih propisa iz javne nabave (vidi također i poglavlje 2.5).

Primjena modela B u projektima u sklopu Okvirnog programa je podložna općim ograničenjima u skladu s fusnotom (96) PPDŠP-a. Ta ograničenja obuhvaćena su strukturnim pravilima Okvirnog programa i uključuju: (i) obvezu operatora javne mreže prema modelu B da posluje po veleprodajnom poslovnom modelu i nudi veleprodajne usluge pristupa mreži izgrađenoj uz potpore; (ii) ograničenje poslovanja operatora na područja izvan komercijalno atraktivnih područja; (iii) ispunjavanje neprofitne obveze te (iv) obvezu računovodstvenog razdvajanja sredstava za upravljanje mrežom od sredstava koja se koriste za provođenje ostalih aktivnosti iz djelokruga odgovornosti tijela javne vlasti. Iznimno, operator javne mreže smije pružati usluge krajnjim korisnicima, ukoliko isti spadaju u skupinu javnih

korisnika (javna tijela i institucije JLS-ova, JRS-ova te podružnice tijela ili institucija), budući da u tim slučajevima pružanje usluga predstavlja javni interes i može biti, između ostalog, jedan od razloga pokretanja projekta.

2.3.3 Model C – javno-privatno partnerstvo

Javno-privatno partnerstvo, kao investicijski model C, općenito kombinira pojedinačne prednosti investicijskih modela A i B. U kontekstu projekata izgradnje širokopojasne infrastrukture privatni partner u modelu JPP-a može preuzeti odgovornost za projektiranje, izgradnju, upravljanje i održavanje mreže, te također dijelom sufinancira izgradnju mreže (preostali dio financiranja mreže osigurava javni partner kroz državne potpore). Izgrađena mreža, nakon proteka razdoblja trajanja ugovora o JPP-u, a najkasnije nakon 40 godina, vraća se u javno vlasništvo. Zadržavanje izgrađene mreže u javnom vlasništvu prednost je u odnosu na investicijski model A. Osnovne prednosti u odnosu na model B općenito obuhvaćaju niže javne investicijske troškove (zbog participacije privatnog partnera) te potrebu za manjim operativnim kapacitetima u tijelima NP-ova, budući da se odgovornosti za projektiranje, upravljanje i održavanje mreže mogu povjeriti privatnom partneru u JPP-u.

Prethodno navedene prednosti modela JPP-a općenite su i potrebno ih je detaljnim analizama provjeriti za svaki pojedinačni slučaj. Prvenstveno treba provjeriti da li su, dugoročno, javni troškovi vezani uz izvedbu projekta po modelu JPP-a manji od troškova izvedbe projekta po modelu B. Takva analiza izražena je kroz tzv. *komparator troškova javnog sektora* (engl. *Public Service Comparator* – PSC), odnosno detaljnu analizu kojom se provjerava prikladnost primjene modela JPP-a u odnosu na javni model izgradnje i održavanja mreže.

Izgrađenim mrežama po modelu C mora se upravljati isključivo po veleprodajnom modelu, prema kojem operator mreže ne smije nuditi svoje usluge na maloprodajnom tržištu korisnicima koji se nalaze na području pokrivanja mreže izgrađene u projektu. Ova obveza predstavlja strukturno pravilo Okvirnog programa kod primjene investicijskog modela C.

U slučaju primjene modela C, NP-ovi se moraju pridržavati svih mjerodavnih propisa JPP-a u Republici Hrvatskoj, sukladno ZJPP-u [9] te relevantnim pravilnicima i uredbama. Ti propisi, između ostalih, uključuju opise svih procedura vezanih uz: izradu prijedloga projekta JPP-a (uključujući i analizu PSC-a), odobrenje projekta JPP-a, odabir privatnog partnera, sklapanje ugovora o JPP-u te naknadna izvješća o provedbi projekta JPP-a. Okvirni program ne postavlja nikakve detaljne odredbe vezane uz formu JPP-a kod izgradnje širokopojasne infrastrukture te se ostavlja mogućnost NP-ovima da samostalno prilagode model JPP-a, sukladno potrebama projekta i lokalnim prilikama.

2.3.4 Ostali investicijski modeli

Okvirnim programom ne ograničava se mogućnost primjene dodatnih investicijskih modela u projektima, osim modela A, B i C koji su prethodno definirani. S tim u vezi svi projekti, u kojima se planira primjena drugačijih investicijskih modela, bit će također analizirani tijekom pripreme faze te će konačno odobrenje takvih projekata izdati NOP. Međutim, osnovni uvjeti: veleprodajni pristup s naknadama za pristup određenim u skladu

sa SDPŠM-om, pravedno i nediskriminirajuće postupanje, s već opisanim posebnostima za privatne i javne operatore, moraju u svim slučajevima biti zadovoljeni.

2.4 Prostorni obuhvat projekta

Osim provedbe postupka mapiranja i izbora investicijskog modela, potrebno je definirati i prostorni obuhvat projekta. Prostorni obuhvat projekta u praksi bi trebao biti vezan uz područja kojima upravljaju jedinice lokalne samouprave (JLS-ovi), kao nositelji projekata (NP-ovi). U Republici Hrvatskoj postoji izuzetno velik broj JLS-ova (556) s obzirom na zemljopisnu površinu i broj stanovnika države. Većinom, radi se o manjim JLS-ovima smještenim u bijelim NGA područjima. Zbog malog broja potencijalnih korisnika i veličine telekomunikacijske mreže na području JLS-ova, takvi manji JLS-ovi ne predstavljaju održive projektne cjeline u ekonomskom smislu. Stoga se u takvim slučajevima preporučuje da pojedinačni projekti unutar Okvirnog programa obuhvaćaju više susjednih manjih JLS-ova.

Vodeći računa o potrebi uspostavljanja održivih projektnih cjelina, koje će osigurati preduvjete za uspješnu provedbu Okvirnog programa i dostizanje zacrtanih strateških ciljeva, u nastavku su navedene preporuke za definiranje optimalnog prostornog obuhvata projekta (potrebno je naglasiti da se radi o preporukama koje ne predstavljaju strukturna pravila Okvirnog programa):

- *Administrativno-upravna cjelovitost* – projekt treba obuhvatiti cijelo područje pojedinačnog JLS-a, budući da se time postiže podudarnost prostornog obuhvata s organizacijskim aspektima projekta, odnosno potrebom da sami JLS-ovi budu nositelji projekata (budući da najbolje poznaju prilike i potrebe na području koje obuhvaća određeni JLS). Osim toga, u kontekstu sufinanciranja iz ESI fondova unutar OPKK-a, potrebno je detaljno obrazložiti ciljeve projekta, što je isto vezano uz lokalne strategije i uobičajeno potkrijepljeno s analizom relevantnih statističkih podataka izraženih na razini JLS-ova.
- *Broj potencijalnih korisnika u projektu* – preporučljivo je da pojedinačni projekti obuhvaćaju do 10.000 potencijalnih korisnika, što u praksi prosječno odgovara broju do 25.000 stanovnika na ciljanom prostoru obuhvata projekta. Ovakvim pristupom moguće je optimizirati projekt s obzirom na:
 - potrebni iznos državnih potpora – u manjim projektima potrebni jedinični iznosi potpora po potencijalnom korisniku mogli bi biti neproporcionalno veliki, zbog izostanka učinaka ekonomije razmjera (engl. *economies of scale*)
 - postizanje zadovoljavajućeg interesa operatora za sudjelovanje u projektima i time postizanje kompetitivnosti postupka odabira operatora (vrijedi za investicijske modele A i C) – u manjim projektima, zbog malog potencijalnog broja korisnika, operatori mogu pokazati slabiji interes za sudjelovanjem i time smanjiti kompetitivnost postupka odabira operatora

- ograničeno vrijeme provedbe projekta (vrijeme potrebno za završetak izgradnje širokopojasne infrastrukture i početak pružanja usluga), budući da je poželjno izgradnju mreže završiti u razdoblju od najviše 2 godine.

U slučaju značajnog povećanja prostornog obuhvata i potencijalnog broja korisnika u projektu iznad preporučenog praga, dodatnu prednost u projektima mogli bi ostvariti veliki operatori (uobičajeno SMP operatori), zbog učinaka ekonomije razmjera i opsega (engl. *economies of scope*). To bi vodilo diskriminaciji manjih operatora u kompetitivnom postupku odabira operatora u investicijskim modelima A i C, te bi u duljem razdoblju moglo značajnije poremetiti ukupnu kompetitivnost tržišta.

- *Zemljopisna cjelovitost* – uz prethodno navedene preporuke za administrativno-upravnu cjelovitost i broj potencijalnih korisnika u projektu, pri definiranju prostornog obuhvata projekta potrebno je voditi računa i o tome da projekt obuhvaća zaokruženu i povezanu zemljopisnu cjelinu (npr. više susjednih JLS-ova u sastavu iste županije, više susjednih JLS-ova koji gravitiraju istom regionalnom gradskom središtu, više JLS-ova na istom otoku, itd.).

U nastavku su opisana pravila vezana za određivanje svih potencijalnih korisnika u projektu (poglavlje 2.4.1) te određivanje lokacije demarkacijske točke prema agregacijskoj mreži (poglavlje 2.4.2). Oba spomenuta pravila predstavljaju strukturna pravila Okvirnog programa kojih se moraju pridržavati svi NP-ovi.

2.4.1 Definiranje svih potencijalnih korisnika u projektu

U sklopu definicije prostornog obuhvata projekata potrebno je uključiti obvezu mrežne pokrivenosti na svim lokacijama potencijalnih korisnika, tj. privatnih, poslovnih i javnih korisnika. Svaki drugačiji pristup, koji bi primjerice pretpostavljao obvezu postotne pokrivenosti korisnika (npr. 90%), rezultirao bi situacijom u kojoj bi dio korisnika ostao nepokriven (uobičajeno korisnici s najvišim jediničnim troškovima izgradnje mreže), čime ne bi bilo moguće ispuniti ciljeve ovog Okvirnog programa i opće strateške ciljeve na nacionalnoj i razini Europske unije. Slijedom toga, kriterij postotne pokrivenost nikako se ne smije koristiti kao jedan od kriterija prilikom javnog nadmetanja za odabir privatnog partnera (u modelima A i C). Također, u modelu B NP-ovi moraju osigurati potpunu pokrivenost svih potencijalnih korisnika. Tijekom pripreme projekta NP-ovi su dužni precizno odrediti sve potencijalne korisnike (privatna kućanstva, gospodarske subjekte, javne korisnike) i njihove zemljopisne lokacije. Precizno definiranje lokacija svih potencijalnih korisnika važno je za proračun troškova projekta i osiguranje transparentnih uvjeta za odabir privatnih operatora u investicijskim modelima A i C.

2.4.2 Definiranje demarkacijske točke prema agregacijskoj mreži

Vezano uz dinamiku provedbe paralelnog programa državnih potpora za izgradnju agregacijske mreže (NP-BBI, vidi poglavlje 1.4.1), prilikom definicije prostornog obuhvata projekta potrebno je odrediti lokaciju (lokacije) tzv. *demarkacijske točke (točaka)* između pristupne i agregacijske mreže (tj. čvora ili čvorova agregacijske mreže na kojem (kojima) je moguće agregirati promet iz pristupne mreže u projektu). Navedeno je nužno kako bi se

mogao precizno odrediti zemljopisni obuhvat demarkacijskih točaka agregacijske mreže, što kod modela A i C osigurava transparentnost postupka javne nabave za odabir privatnog operatora u projektu (vidi poglavlje 2.7). Ovisno o topologiji agregacijske mreže i ciljanom zemljopisnom obuhvatu projekta, moguće je definirati više od jedne demarkacijske točke za svaki pojedinačni projekt. Kako bi se osigurala transparentnost postupka definiranja demarkacijskih točaka, lokacije demarkacijskih točaka potrebno je verificirati i kroz postupak javne rasprave (vidi poglavlje 2.5). Također, kod određivanja demarkacijskih točaka NP-ovi moraju konzultirati NOP. NOP će voditi računa da lokacije demarkacijskih točaka prema agregacijskoj mreži budu usklađene s planom implementacije paralelnog NP-BBI programa.

2.5 Javna rasprava

Javnu raspravu na razini Okvirnog programa (tzv. *prva javna rasprava* ili *prvo javno savjetovanje*) provelo je Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture krajem 2013.godine, prije početka postupka (pret)prijave programa Europskoj komisiji. Pored ove javne rasprave, svi projekti u sklopu Okvirnog programa moraju provesti javnu raspravu na razini projekta (tzv. *druga javna rasprava* ili *drugo javno savjetovanje*), koja je opisana ovim poglavljem.

Cilj drugog postupka javne rasprave je pribaviti mišljenja svih zainteresiranih strana, prije svega od operatora na tržištu i korisnika usluga, vezana uz određeni projekt poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture u sklopu Okvirnog programa. Osim toga, postupkom druge javne rasprave provodi se i verifikacija inicijalno određenih boja područja u drugom postupku mapiranja. Verifikaciju je potrebno provesti na osnovi komentara zaprimljenih od operatora tijekom javne rasprave, vezanih uz stanje njihove postojeće mrežne infrastrukture i njihovih budućih planova ulaganja (u sljedeće tri godine). Drugu javnu raspravu provode NP-ovi prije početka implementacije projekta, a provođenje ovog postupka obvezno je za sve projekte u Okvirnom programu, na temelju odredaba SDPŠM-a (članci 64 i 78b).

Drugu javnu raspravu potrebno je pokrenuti nakon što opis projekta (sadržan u formalnom dokumentu nacрта Plana razvoja širokopojasne infrastrukture (u daljnjem tekstu: PRŠI) (vidi poglavlje 4.1.2), bude pripremljen od strane NP-a. Javna rasprava, odnosno razdoblje unutar kojeg će se primati primjedbe svih zainteresiranih strana, ne smije biti kraće od 30 dana. Primjedbe zaprimljene tijekom javne rasprave treba na odgovarajući način uzeti u obzir prilikom izrade konačne verzije Plana razvoja širokopojasne infrastrukture.

Drugi postupak javne rasprave potrebno je ponoviti, u slučaju da nije moguće započeti s provedbom projekta najkasnije 24 mjeseca nakon završetka druge javne rasprave (pri čemu se *početak provedbe projekta* smatra trenutkom u kojem NP zaprimi formalnu odluku Upravljačkog tijela/Posredničkog tijela nadležnog za investicijski prioritet 2.a OPKK-a da je projekt odabran za sufinanciranje u sklopu OPKK-a). Ponavljanje postupka druge javne rasprave je nužno kako bi se nadopunile informacije o planovima ulaganja operatora, a kako bi se izbjegla situacija predugog razdoblja između druge javne rasprave i početka provedbe projekta.

Osim na mrežnim stranicama NP-a, odluka o pokretanju druge javne rasprave za pojedinačni projekt mora biti objavljena i na nacionalnoj razini – na mrežnim stranicama

NOP-a, kako bi ta informacija bila dostupna širem krugu zainteresiranih sudionika (prije svega svim operatorima kao potencijalnim partnerima u projektu).

Javnom raspravom NP-ovi moraju obuhvatiti sve relevantne aspekte planiranog projekta, uključujući i specifične ciljeve projekta u pogledu zemljopisnog obuhvata, podržane razine usluge, odabranog investicijskog modela i dostupnih izvora financiranja, a posebni naglasak treba staviti na sljedeće aspekte projekta:

- rezultati drugog postupka mapiranja na razini projekta
- strukturu i razine cijena maloprodajnih paketa usluga koje trebaju biti ponuđene krajnjim korisnicima
- veleprodajne uvjete pristupa mrežnoj infrastrukturi izgrađenoj u projektu
- kriterije javne nabave kod odabira privatnog operatora u investicijskim modelima A i C
- planirano korištenje postojeće infrastrukture u projektu.

U nastavku su detaljnije objašnjeni navedeni aspekti projekta u kontekstu provođenja postupka javne rasprave.

2.5.1 Verifikacija boja područja i ciljani obuhvat provedbe projekta

Provedbom drugog postupka javne rasprave inicijalno određene boje područja, uključujući i ciljana područja obuhvata projekta, bit će verificirani, sukladno odgovorima i primjedbama zaprimljenih od strane operatora. Time se, po okončanju javne rasprave, formira konačni popis boja na području obuhvata projekta, uključujući i popis područja na kojima je opravdano provoditi projekt. U odnosu na inicijalno određene boje područja, konačni popis boja područja potrebno je korigirati u sljedećim slučajevima:

- ukoliko je pojedini operator tijekom javne rasprave naveo dostupnost vlastite NGA širokopojasne mreže (a ista dostupnost nije, iz bilo kojeg razloga, bila označena u inicijalnom popisu uz Okvirni program ili kroz HAKOM-ov PPDŠP), što nalaže promjenu boje određenog područja u odnosu na inicijalno određene boje
- ukoliko je pojedini operator tijekom javne rasprave najavio ulaganja u NGA mrežu u određenom dijelu ciljanih područja projekta u sljedeće tri godine (zbog toga će za ta područja biti određena druga boja - npr. planirana izgradnja NGA mreže u inicijalno određenom bijelom području rezultirat će promjenom boje tog područja u sivu).

Kako bi NP-ovi mogli objektivno provjeriti vjerodostojnost NGA investicijskih planova operatora na određenom ciljanom području projekta, ti operatori su obvezni uz najave ulaganja specificirati barem sljedeće podatke:

- planirani zemljopisni obuhvat NGA mreže koju planiraju graditi (poželjno na adresnoj razini s obzirom na potencijalne korisnike na ciljanom području, uključujući privatne, poslovne i javne korisnike)
- planirano infrastrukturno i tehnološko rješenje za mrežu putem koje planiraju pružati NGA usluge krajnjim korisnicima

- iznose planirane investicije u izgradnju NGA mreže, uključujući i izvore financiranja
- strukturu i cijene planiranih maloprodajnih paketa koji će biti ponuđeni krajnjim korisnicima, ukoliko će operator nuditi usluge i na maloprodajnom tržištu – ovaj dio specifikacije minimalno se treba referirati na postojeće dostupne maloprodajne pakete na tržištu – ukoliko operatori nisu spremni podatke o maloprodajnim paketima iznijeti tijekom postupka javne rasprave
- planirane usluge i uvjete veleprodajnog pristupa mreži za ostale operatore.

U slučaju nemogućnosti NP-a da samostalno procijeni da li najavljena ulaganja operatora opravdavaju promjenu boje određenog područja (npr. zbog nepotpunih podataka koje su dostavili operatori i/ili sumnje u pouzdanost tih podataka), NP se treba konzultirati s NOP-om. Na osnovi konzultacija s NOP-om, NP donosi konačnu odluku u pogledu određivanja i verifikacije boje predmetnog područja na kojem je operator najavio ulaganja. U ovakvim slučajevima, NP može zatražiti od operatora, koji je najavio NGA ulaganja, i detaljnije podatke o ulaganjima, što može obuhvatiti poslovni plan, dinamiku pokrivanja ciljanog područja, podatke o izvorima financiranja i sl. (prema čl. 65 SDPŠM-a). U slučaju da NP, u suradnji s NOP-om, procijeni da je najavljeni plan ulaganja operatora održiv, odnosno realno ostvariv, NP može najavljeni plan ulaganja operatora prenijeti u obvezujuću formu za operatora (takva obvezujuća forma može odgovarati izjavama operatora koji je najavio ulaganja i/ili može biti formalizirana ugovorom između NP-a i operatora)⁹. Obvezujućom formom potrebno je specificirati dinamiku izgradnje mreže izraženu kroz kontrolne točke (engl. *milestone*), te mogućnost NP-a da kontrolira dinamiku provedbe ulaganja u vremenskim intervalima koji neće biti dulji od 6 mjeseci. U slučaju da NP, u suradnji s NOP-om, naknadno procijeni da se operator ne pridržava preuzetih obveza, NP može pokrenuti projekt i na dijelu područja u kojem operator nije ostvario planirana ulaganja (čime se boja tog područja opet vraća na početno stanje, kako je bilo i prije pokretanja postupka druge javne rasprave, odnosno verifikacije boja područja).

Najavljeni plan ulaganja i relevantni podaci, ukoliko operator to zatraži, bit će zaštićeni pravilima povjerljivosti. U tom slučaju NP ne smije te podatke javno objavljivati, a podaci iz investicijskog plana bit će javno korišteni samo u dijelu koji je nužno potreban kako bi se mogle odrediti, odnosno verificirati boje ciljanih područja.

Tijekom druge javne rasprave operatori trebaju najaviti i specificirati sva ulaganja koja planiraju provesti u iduće tri godine u ciljanim područjima, računajući od trenutka otvaranja druge javne rasprave.

Osim toga, prilikom verifikacije ciljanog područja provedbe projekta, također je potrebno verificirati lokaciju (ili više lokacija) demarkacijskih točaka prema agregacijskoj mreži.

⁹ U slučaju da NP-ovi ne formaliziraju obveze s operatorima koji su najavili ulaganja, postoji značajno veći rizik da operatori neće poduzeti najavljena ulaganja ili ista neće biti izvršena u sljedeće tri godine.

2.5.2 Struktura i razina maloprodajnih paketa

Svrha ovog aspekta druge javne rasprave jest upoznati sve operatore, kao potencijalne privatne partnere u investicijskom modelu A, na očekivanu strukturu i razinu NGA maloprodajnih paketa koji trebaju biti podržani na mrežama izgrađenim u sklopu projekta. Time su operatori unaprijed, prije pokretanja projekta, upoznati s očekivanom razinom maloprodajnih usluga za krajnje korisnike, te su stoga u prilici izraziti svoje primjedbe i komentare na očekivane maloprodajne usluge tijekom javne rasprave. Tako NP-ovi mogu prilagoditi specifikaciju zahtijevanih maloprodajnih usluga prije pokretanja projekta, kako bi ista odražavala potrebe krajnjih korisnika i sve opravdane primjedbe operatora.

Zahtijevana struktura maloprodajnih paketa trebala bi biti usporediva sa strukturom maloprodajnih paketa u NGA sivim i NGA crnim područjima, odnosno strukturom NGA paketa s najvećom penetracijom na tržištu. Nadalje, u skladu s lokalnim prilikama, struktura maloprodajnih paketa može se prilagoditi potrebama privatnih, poslovnih i javnih korisnika.

Ovaj aspekt javne rasprave primjenjiv je i u slučajevima investicijskih modela B i C, kod kojih se zahtijeva primjena veleprodajnog poslovnog modela (model otvorene mreže). Budući da će ponuda maloprodajnih usluga od strane svih operatora biti najviše ovisna o veleprodajnim uvjetima pristupa mreži, operator otvorene mreže treba prilagoditi strukturu veleprodajnih usluga specificiranim zahtjevima ponude maloprodajnih usluga.

2.5.3 Veleprodajni uvjeti pristupa

Kroz ovaj aspekt druge javne rasprave cilj je upoznati sve operatore s veleprodajnim uvjetima pristupa mreži izgrađenoj uz potpore, i to kao potencijalne partnere u projektu (u investicijskim modelima A i C), a isto tako i kao potencijalne korisnike veleprodajnih usluga pristupa mreži (u svim investicijskim modelima). Veleprodajni uvjeti pristupa u projektima odnose se na:

- podržane veleprodajne usluge (točke pristupa mreži na razini pasivne infrastrukture i/ili veleprodajne usluge na aktivnoj mrežnoj razini)
- principi određivanja veleprodajnih naknada.

Najmanji (obvezni) skup veleprodajnih usluga koje moraju biti podržane u projektima, s obzirom na primijenjena infrastrukturna i tehnološka rješenja, opisan je u poglavlju 2.6.1. Javna rasprava o veleprodajnim uvjetima pristupa ponajviše dolazi do izražaja u investicijskim modelima B i C. Kod ovih investicijskih modela je potrebno, na temelju primjedaba i komentara operatora (kao potencijalnih korisnika pristupa otvorenoj mreži), objektivno definirati podržani skup veleprodajnih usluga kao i principe određivanja veleprodajnih naknada i uvjeta pristupa takvim mrežama. Pri tome NP-ovi ne smiju smanjiti skup podržanih veleprodajnih usluga u projektima u odnosu na definirani obvezni skup veleprodajnih usluga iz poglavlja 2.6.1.

2.5.4 Javna nabava

Kroz aspekt javne nabave cilj je sve operatore, kao potencijalne privatne partnere u investicijskim modelima A i C, tijekom druge javne rasprave upoznati s planiranim kriterijima odabira ekonomski najpovoljnije ponude u postupku javne nabave. Budući da se u oba

navedena modela zahtijeva provedba postupka javne nabave na temelju odabira ekonomski najpovoljnije ponude, kroz javnu raspravu će svi operatori unaprijed biti upoznati s planiranim kriterijima odabira i njihovim relativnim značajima. NP-ovi mogu, na osnovi razumnih primjedbi i komentara operatora, u slučaju da isti mogu povećati kompetitivnost postupka javnog nadmetanja, modificirati konačne kriterije i njihove relativne značaje (poglavlje 2.7). Uz to, kod investicijskog modela C, potrebno se pridržavati i svih zahtjeva u pogledu provedbe postupka javne nabave koji su zadani kroz mjerodavni zakonski okvir JPP-a.

2.5.5 Korištenje postojeće infrastrukture

Korištenjem slobodnih kapaciteta postojeće infrastrukture moguće je izbjeći nepotrebne troškove izgradnje nove elektroničke komunikacijske infrastrukture. Postojeća infrastruktura obuhvaća kabelsku kanalizaciju, antenske stupove i sve ostale prostore koji mogu poslužiti za smještaj mrežne opreme.

Na temelju odredaba SDPŠM-a (čl. 78f), kroz postupak javne rasprave potrebno je zatražiti od svih operatora koji žele sudjelovati u projektu kao privatni partneri (po modelu A i C) podatke o dostupnoj postojećoj infrastrukturi koja može biti korištena za izgradnju mreže u projektu, uključujući i uvjete i naknade za pristup. Ovo je posebno bitno u prijelaznom razdoblju u kojem elektronička verzija katastra vodova u okviru Nacionalne infrastrukture prostornih podataka (u daljnjem tekstu: NIPP) neće biti dostupna [20]. Pri tome dostupnost postojeće infrastrukture prvenstveno označava slučajeve u kojima ista infrastruktura, na ciljanom području projekta, ima dostatne slobodne kapacitete za potrebe projekta, koje je moguće iskoristiti pod ekonomski povoljnijim uvjetima u odnosu na slučaj izgradnje nove infrastrukture.

U pogledu postojeće infrastrukture kabelske kanalizacije, istom u Republici Hrvatskoj pretežno upravlja HT, te su, u sklopu regulatornih mjera koje propisuje HAKOM, uvjeti pristupa kabelskoj kanalizaciji HT-a regulirani standardnom ponudom [24], što uključuje i mogućnost da svi zainteresirani operatori putem standardiziranog mrežnog sučelja pristupaju podacima o dostupnim slobodnim kapacitetima u HT-ovoj kabelskoj kanalizaciji (kroz formu *Prethodnih informacija o trasama, kapacitetima i raspoloživosti slobodnog prostora u kabelskoj kanalizaciji*).

Podatke o postojećoj infrastrukturi koje su NP-ovi prikupili od operatora tijekom javne rasprave postat će sastavni dio konačne verzije dokumenta PRŠI-ja. Istovremeno, uvažavajući moguću povjerljivost tih podataka, NP-ovi ne smiju javno objaviti sve ove podatke u sklopu konačnog dokumenta PRŠI-ja (ili te podatke treba ukloniti iz javno dostupne verzije dokumenta PRŠI-ja). Međutim, podatke o postojećoj infrastrukturi potrebno je u cijelosti dostaviti ostalim operatorima koji iskažu interes za sudjelovanje u postupku javne nabave (po modelu A i C), u skladu s člankom 78f SDPŠM-a.

Pored postojeće infrastrukture koja je u vlasništvu ili njome upravljaju privatni operatori, NP-ovi bi, tijekom javne rasprave, na uvid trebali staviti i podatke o postojećoj infrastrukturi u javnom vlasništvu koja također može biti korištena za izgradnju mreža u sklopu projekata. Ti podaci trebaju uključivati uvjete i naknade za korištenje i pristup javnoj

infrastrukturi. Javna infrastruktura u praksi uobičajeno obuhvaća kabelsku kanalizaciju te zatvorene prostore u koje mogu biti smješteni mrežni čvorovi.

Na temelju prikupljenih podataka o postojećoj infrastrukturi i uvjetima pristupa istoj, u investicijskim modelima A i C operatori će, kao privatni partneri u projektu, odlučiti da li će, i u kojem opsegu, postojeću infrastrukturu uključiti u svoje planove izgradnje mreža, odnosno u svoje ponude tijekom postupka javne nabave¹⁰. Za razliku od toga, u investicijskom modelu B NP-ovi moraju samostalno procijeniti da li postojeća infrastruktura, i u kojem opsegu, može zadovoljiti potrebe izgradnje javne mreže; ili je troškovno učinkovitije izgraditi novu infrastrukturu, što mora biti detaljno obrazloženo u konačnoj verziji PRŠI-ja.

2.6 Veleprodajne obveze

Budući da će se projekti izgradnje širokopojasne infrastrukture unutar Okvirnog programa financirati iz javnih sredstava, potrebno je osigurati najveću moguću razinu otvorenosti mreža izgrađenih u projektima, kako bi se osigurala kompetitivnost svih operatora na tržištu te najveća moguća dobrobit za krajnje korisnike. To je posebno bitno u investicijskom modelu A, u kojem je operator - izravni korisnik potpora - uz to što gradi i upravlja mrežom, ujedno i pružatelj usluga na maloprodajnom tržištu. Stoga je u slučaju investicijskog modela A posebno važno spriječiti moguću pojavu negativnih učinaka vertikalne integritanosti.

Propisivanjem veleprodajnih uvjeta pristupa mreži, uz postupke kontrole veleprodajnih naknada, cilj je osigurati jednake uvjete tržišnog natjecanja za sve operatore na područjima provedbe projekata unutar Okvirnog programa, kao što je i slučaj na svim ostalim područjima u kojima operatori pružaju usluge pod uobičajenim tržišnim uvjetima, uz eventualne mjere prethodne (*ex-ante*) sektorske regulacije koju provodi HAKOM.

Slijedeći odredbe SDPŠM-a u pogledu veleprodajnog pristupa (posebno članci 78g, 78h i 80a), u ovom su poglavlju opisana strukturna pravila Okvirnog programa vezana uz veleprodajne uvjete pristupa mreži te pravila određivanja i kontrole veleprodajnih naknada, kojih se moraju pridržavati svi projekti unutar Okvirnog programa.

Propisani veleprodajni uvjeti pristupa odnose se na svu novoizgrađenu infrastrukturu u sklopu projekta, na postojeću infrastrukturu koja se koristi u projektu te na sve ostale dijelove mreže koji su povezani s novoizgrađenom ili postojećom infrastrukturom u projektu, a koji su funkcionalno nužni za pružanje zahtijevanih veleprodajnih usluga¹¹.

Zahtijevani skup veleprodajnih usluga, kao i principe određivanja i kontrole veleprodajnih naknada, NP-ovi će morati specificirati tijekom pripreme projekta, unutar PRŠI-ja (vidi poglavlja 4.1.2 i 4.1.3).

¹⁰ Odluka operatora o korištenju postojeće infrastrukture bit će temeljena potrebom smanjenja ukupnih investicijskih troškova, odnosno potrebom smanjenja traženog iznosa državnih potpora. Iznos državnih potpora, kao kriterij javne nabave, imat će najveći relativni značaj u odabiru ekonomski najpovoljnije ponude. Time će operatori, s ciljem dostave kompetitivnih ponuda u javnoj nabavi, nastojati postići optimalno korištenje postojeće infrastrukture.

¹¹ Npr. postojeći dijelovi agregacijske i jezgrene mreže operatora u investicijskom modelu A koji su potrebni za pružanje *bitstream* usluga na višim hijerarhijskim razinama.

2.6.1 Obvezni skup podržanih veleprodajnih usluga

Okvirnim programom propisuje se obvezni skup veleprodajnih usluga koji mora biti podržan u svim projektima unutar Okvirnog programa. Obvezni skup veleprodajnih usluga ovisan je o primijenjenom infrastrukturnom i tehnološkom rješenju u projektima (Tablica 2-3).

Popis obveznih veleprodajnih usluga strukturiran je sukladno mogućim tehnološkim rješenjima koja će biti primijenjena u projektima, uz uvažavanje postojećeg stanja na tržištu i interesa ostalih operatora za pristup novoizgrađenim mrežama.

Navedene obvezne veleprodajne usluge u tablici temelje se na popisu veleprodajnih usluga iz SDPŠM-a (Prilog II), odnosno veleprodajnim uslugama koje su propisane u sklopu regulatornih mjera od strane HAKOM-a. U slučaju da u budućem razdoblju provedbe Okvirnog programa, u sklopu regulatornih mjera relevantnih za NGA mreže, budu propisane nove veleprodajne usluge, iste je potrebno uključiti u skup obveznih veleprodajnih usluga mreža izgrađenih uz potpore.

Veleprodajne usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju svjetlovodnih niti te izdvojenog pristupa lokalnoj petlji/potpetlji na temelju bakrene parice moraju također uključivati i mogućnost smještaja (kolokacije) opreme ostalih operatora korisnika ovih veleprodajnih usluga. Prostor za kolokacije dužan je osigurati operator mreže izgrađene uz potpore.

Sve obvezne veleprodajne usluge operatori kao izravni korisnici potpora dužni su pružati u razdoblju od najmanje 7 godina od trenutka u kojem mreža izgrađena uz potpore postane operativna (članci 78g i 80a SDPŠM-a). Nakon proteka minimalnog razdoblja od 7 godina, odgovarajuće mjere veleprodajnog pristupa mogu biti zadržane ili izmijenjene, u slučaju da operator mreže bude proglašen operatorom sa značajnom tržišnom snagom (SMP), u okviru redovitih regulatornih analiza i mjera koje provodi HAKOM.

Obveza veleprodajnog pristupa pasivnoj mrežnoj infrastrukturi izgrađenoj u projektima (kabelskoj kanalizaciji, nadzemnim stupovima, neosvijetljenim nitima i prostoru u uličnim kabinetima) mora biti vremenski neograničena za operatore mreže izgrađene uz potpore (članak 80a SDPŠM-a).

U investicijskom modelu A, u kojem se operatoru mreže izgrađene uz potpore dozvoljava ponuda maloprodajnih usluga, veleprodajne usluge moraju biti dostupne barem 6 mjeseci prije nego što mreža postane operativna, u skladu s Preporukom Europske komisije o reguliranom pristupu NGA mrežama [26]¹².

¹² S ciljem da operator mreže koji je ujedno i pružatelj usluga na maloprodajnom tržištu ne stekne prednost na maloprodajnom tržištu u odnosu na ostale operatore korisnike veleprodajnih usluga putem novoizgrađene NGA mreže.

Tablica 2-3 – Popis obveznih veleprodajnih usluga u Okvirnom programu

Tehnologija	Obvezne usluge veleprodajnog pristupa
FTTH	Pristup kabelskoj kanalizaciji/nadzemnoj mreži stupova i neosvijetljenim nitima (<i>dark fibre</i>) Izdvojeni pristup lokalnim potpetljama na temelju svjetlovodnih niti (na razini distribucijskog čvora) Izdvojeni pristup lokalnim petljama na temelju svjetlovodnih niti (P2P) VULA (P2MP) <i>Bitstream</i> (Ethernet razina) <i>Bitstream</i> (regionalna razina) <i>Bitstream</i> (nacionalna razina) Vidi napomene 1), 2), 3), 4) i 5) na kraju tablice.
VDSL/FTTx	Pristup kabelskoj kanalizaciji / nadzemnoj mreži stupova i neosvijetljenim nitima (<i>dark fibre</i>) Izdvojeni pristup lokalnim potpetljama/petljama na temelju bakrene parice VULA <i>Bitstream</i> (Ethernet razina) <i>Bitstream</i> (regionalna razina) <i>Bitstream</i> (nacionalna razina) Vidi napomenu 1), 4), 5) i 6) na kraju tablice.
Bežične NGA tehnologije	Pristup antenskim stupovima Pristup kabelskoj kanalizaciji/nadzemnoj mreži stupova Pristup neosvijetljenim nitima (<i>dark fibre</i>) <i>Bitstream</i> Vidi napomenu 7) na kraju tablice.
Kabelski NGA pristup (DOCSIS)	Pristup kabelskoj kanalizaciji/nadzemnoj mreži stupova Pristup neosvijetljenim nitima (<i>dark fibre</i>) <i>Bitstream</i> Vidi napomenu 8) na kraju tablice.
1) VULA usluge (Virtual Unbundled Local Access, hrv. virtualni izdvojeni pristup lokalnim petljama) u VDSL/FTTx i FTTH P2MP slučajevima tehnički odgovaraju usluzi bitstreama na DSLAM i OLT razini. U slučaju VDSL/FTTx mreža izgrađenih uz potpore, operator mreže je dužan VULA usluge ponuditi samo u slučaju da tehnički nije izvedivo pružanje usluga visokih brzina putem izdvojenog pristupa lokalnim potpetljama na temelju bakrene parice (npr. u slučaju primjene tehnike vektoriranja). 2) U slučaju projekata u kojima je izgrađena samo pasivna FTTH infrastruktura, operator mreže izgrađene uz potpore nije dužan pružati VULA usluge i usluge bitstreama (kao usluge na aktivnom sloju). 3) Usluge izdvojenog pristupa lokalnim potpetljama na temelju svjetlovodnih niti odnose se na pristup svjetlovodnim nitima unutar svjetlovodne distribucijske mreže (na razini distribucijskog čvora), u skladu s Pravilnikom o svjetlovodnim distribucijskim mrežama [19]. Ako su distribucijski i MPoP čvorovi smješteni na istoj lokaciji, usluge izdvojenog pristupa lokalnim potpetljama na temelju svjetlovodnih niti podudarne su uslugama izdvojenog pristupa lokalnim petljama na temelju svjetlovodnih niti. 4) Usluge izdvojenog pristupa lokalnim petljama i potpetljama moraju uključivati i mogućnost najma primjerenog prostora za kolokaciju mrežne opreme drugih operatora. 5) Terminologija korištena za usluge bitstreama sukladna je HAKOM-ovoj terminologiji korištenoj u regulatornim mjerama za mjerodavno tržište br. 5. 6) Usluge izdvojenog pristupa lokalnim petljama i potpetljama, u slučaju VDSL/FTTx mreža izgrađenih uz potpore, odnose se na izdvojeni pristup dijelovima pristupne mreže temeljenim na bakrenim paricama koji se koriste za pružanje usluga visokih brzina. 7) Bitstream usluge u bežičnim NGA mrežama izgrađenim uz potpore odnose se na bitstream pristup na razini pristupne radijske mreže, bitstream pristup na višoj razini mreže (jezgrena mreža) te bitstream uslugu jednostavne preprodaje. 8) Bitstream usluge u kabelskim NGA mrežama izgrađenim uz potpore odnose se na bitstream pristup na sloju pristupne mreže, bitstream pristup na višoj razini mreže (jezgrena mreža) te bitstream uslugu jednostavne preprodaje.	

2.6.2 Pravila određivanja i nadzora veleprodajnih naknada

Na temelju odredaba članka 78h SDPŠM-a ovim se poglavljem specificiraju pravila određivanja i naknadne kontrole veleprodajnih naknada tijekom provedbe projekta. Svi NP-ovi dužni su se pridržavati navedenih pravila, te ista pravila moraju biti ugrađena u formalno-pravne ugovore sklopljene s operatorima mreža izgrađenih uz potpore, neovisno o primijenjenom investicijskom modelu. Pridržavanje navedenih pravila je uvjet da pojedinačni projekt bude odobren od strane NOP-a (vidi poglavlje 4.1.2 i 4.1.3).

Postupak određivanja i nadzora veleprodajnih naknada obuhvaća i određivanje i nadzor pripadajućih uvjeta korištenja svih podržanih veleprodajnih usluga. Takvi uvjeti trebaju obuhvatiti tehničke specifikacije usluga i sučelja¹³, detaljne specifikacije fizičkih lokacija i trasa izgrađene mreže¹⁴ te sve ostale komercijalne uvjete isporuke usluga¹⁵.

NP-ovi su dužni sva relevantna pravila određivanja i naknadne kontrole veleprodajnih naknada i uvjeta specificirati već tijekom pripremnice faze projekta (kroz PRŠI) te ih staviti na uvid svim potencijalnim partnerima u projektu tijekom druge javne rasprave (vidi poglavlje 2.5.3). Na taj način operatori mogu unaprijed precizno pripremiti svoje poslovne planove i predati kompetitivne ponude u postupku javne nabave (vrijedi za investicijske modele A i C).

U pravilu, vrijednosti veleprodajnih naknada i pripadajući uvjeti isporuke usluga u projektima trebali bi odgovarati vrijednostima i uvjetima isporuke istih ili usporedivih usluga u područjima u kojima operatori posluju pod uobičajenim tržišnim uvjetima, što obuhvaća i naknade i uvjete koji su propisani kroz regulatorne mjere HAKOM-a. Time se postavljaju jednaki uvjeti poslovanja za sve operatore na cijelom području Republike Hrvatske i izbjegava situacija u kojoj bi u različitim područjima vrijedili različiti veleprodajni uvjeti.

Budući da je postupak određivanja odgovarajuće razine veleprodajnih naknada u projektima kompleksan i zahtijeva specifična znanja i iskustvo koje NP-ovi u većini slučajeva ne posjeduju, u postupak verifikacije veleprodajnih cijena i uvjeta u projektima uključen je HAKOM. Okvirnim programom određuje se obveza operatora mreže izgrađene uz potpore da predloži naknade i uvjete pristupa, u skladu s pravilima određenim u Okvirnom programu. Kao dio ove obveze, mrežni operator dužan je dostaviti prijedlog naknada i uvjeta pristupa HAKOM-u (uključujući detaljan opis metoda i/ili usporednih vrijednosti koje su primijenjene u izradi prijedloga), nakon čega će HAKOM dati svoje mišljenje na predložene naknade i uvjete. Nakon primitka HAKOM-ovog mišljenja, operator je dužan, ukoliko je to potrebno, uskladiti prvotno predložene veleprodajne naknade i uvjete prema primjedbama HAKOM-a. Nakon toga, ako su konačne veleprodajne naknade i uvjeti u potpunosti usklađeni s HAKOM-ovim primjedbama, NP-ovi smiju izdati konačno odobrenje predloženih veleprodajnih naknada i uvjeta operatora. Takvo odobrenje NP-ova predstavljat će preduvjet da mreže izgrađene uz potpore postanu operativne, odnosno da se putem istih mogu pružati usluge.

¹³ Tehničke specifikacije veleprodajnih usluga obuhvaćaju npr. podržane frekvencijske profile kod DSL tehnologija, IP/Ethernet protokole međupovezivanja kod *bitstream* usluga, podržane protokole kod korisničkih uređaja, itd.

¹⁴ Detaljne specifikacije fizičkih lokacija i trasa uključuju npr. podatke o trasama i kapacitetima kableske kanalizacije i svjetlovodnih kablova, podatke o adresama kolokacijskih prostora i/ili uličnih kabineta, itd.

¹⁵ Komercijalni uvjeti isporuke usluga obuhvaćaju npr. procedure predavanja zahtjeva za uslugama, rokove isporuke traženih usluga, rokove plaćanja isporučenih usluga, itd.

U nastavku je detaljno objašnjen postupak određivanja veleprodajnih naknada i pripadajućih uvjeta u projektima (Slika 2.2).

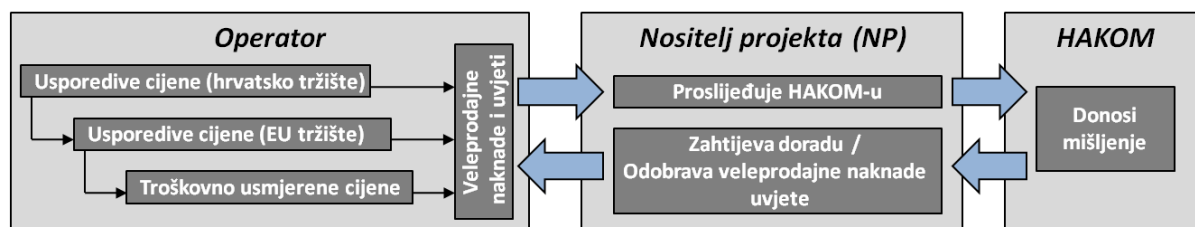
Operator mreže izgrađene uz potpore (neovisno o primijenjenom investicijskom modelu u projektu), predlaže naknade i uvjete pristupa za sve veleprodajne usluge koje će imati u ponudi (uz obvezne veleprodajne usluge, prijedlogom je potrebno obuhvatiti i sve ostale veleprodajne usluge koje će biti podržane na mreži izgrađenoj uz potpore). Naknade moraju biti određene primjenom sljedećih metoda, redom:

- metodom usporednih cijena (engl. *benchmarking*), s obzirom na iste ili usporedive usluge koje se nude na ostalim područjima u Republici Hrvatskoj u kojima operatori posluju pod uobičajenim tržišnim uvjetima, uključujući i usluge koje pružaju SMP operatori i čije su cijene određene kroz regulatorne mjere HAKOM-a
- u slučaju da se iste ili usporedive usluge ne pružaju u Republici Hrvatskoj, metodu usporednih cijena potrebno je primijeniti s obzirom na iste ili usporedive usluge u državama EU-a, pri čemu valja voditi računa o svim razlikama i specifičnostima hrvatskog tržišta u odnosu na tržišta ostalih država EU-a
- u slučaju da naknade nije moguće odrediti metodom usporednih cijena prema istim ili usporedivim uslugama u Republici Hrvatskoj i zemljama članicama Europske unije, naknade je potrebno odrediti primjenjujući principe troškovne usmjerenosti, što može uključivati sve povezane metode, prema pravilima i s parametrima koje primjenjuje HAKOM u postupcima proračuna troškovno usmjerenih naknada.

Predložene veleprodajne naknade i uvjete, uz detaljno obrazloženje primijenjenih metoda i/ili usporednih vrijednosti, operator mreže izgrađene uz potpore treba dostaviti NP-u. Nadalje, NP je dužan prijedlog operatora proslijediti HAKOM-u. U roku od najviše 30 dana, HAKOM donosi mišljenje na predložene naknade i uvjete te ga dostavlja NP-u. U slučaju negativnog mišljenja HAKOM-a, tj. ako HAKOM smatra da je primijenjena metoda određivanja naknada i/ili pripadajućih uvjeta pružanja usluga neodgovarajuća i da može značajno narušiti tržišno natjecanje, NP je dužan vratiti prijedlog operatoru na doradu. U tom slučaju HAKOM također može u svom mišljenju sugerirati operatoru alternativnu metodu ili primjenjiv skup usporednih vrijednosti za određivanje naknada i/ili predložiti primjenu alternativnih uvjeta pružanja usluga. Nakon dorade, operator je dužan prijedlog ponovo dostaviti NP-u, koji ga treba proslijediti HAKOM-u. U slučaju da HAKOM ponovo donese negativno mišljenje, NP je dužan konzultirati se s NOP-om te, uvažavajući mišljenje HAKOM-a, uz suglasnost NOP-a, donijeti konačnu odluku o naknadama i uvjetima pružanja veleprodajnih usluga na mreži izgrađenoj uz potpore. Na temelju konačne odluke NP-a određene naknade i uvjeti smatraju se obveznim za operatora mreže izgrađene uz potpore. Ponovljeni postupak podnošenja prijedloga operatora o naknadama i uvjetima treba biti završen u roku od najviše 45 dana od trenutka kada NP zaprimi dorađeni prijedlog od operatora: HAKOM je dužan donijeti mišljenje u roku od najviše 30 dana od trenutka zaprimanja dorađenog prijedloga od NP-a te, u slučaju negativnog mišljenja HAKOM-a o dorađenom prijedlogu, konzultacije između NP-a i NOP-a, uključujući i NOP-ov pristanak na veleprodajne naknade i uvjete, moraju biti završene u roku od 15 dana od primitka HAKOM-ovog mišljenja. U svim ostalim slučajevima u kojima NP zaprimi pozitivno mišljenje od

HAKOM-a (ili nakon prve dostave prijedloga ili nakon dorade), NP smije odobriti veleprodajne naknade i uvjete za pristup mreži izgrađenoj uz potpore. NP nikako ne smije odobriti veleprodajne naknade i uvjete ukoliko prethodno nije pribavljeno pozitivno mišljenje HAKOM-a; ili, u slučaju negativnog mišljenja HAKOM-a na dorađeni prijedlog, NP ne smije odobriti veleprodajne naknade i uvjete bez pristanka NOP-a.

Odobrene veleprodajne naknade i sve pripadajuće uvjete operator je dužan formalno navesti u javno dostupnom dokumentu, koji odgovara standardnoj ponudi za veleprodajni pristup mreži izgrađenoj uz potpore (vidi također poglavlje 4.1.9).

Slika 2.2 – Postupak određivanja veleprodajnih naknada i uvjeta u projektima

Nakon inicijalnog odobrenja veleprodajnih naknada i uvjeta, isti moraju biti redovito naknadno provjeravani u svakom projektu. To je potrebno kako bi se obuhvatile sve promjene na tržištu, prvenstveno s obzirom na promjene veleprodajnih naknada i uvjeta u komercijalnim područjima, uključujući i promjene reguliranih naknada i uvjeta SMP operatora. Postupak naknadne provjere mora biti proveden najmanje svakih godinu dana, računajući od trenutka inicijalnog odobrenja veleprodajnih naknada i uvjeta. Sukladno odredbama SDPŠM-a o trajanju obveze pružanja veleprodajnih usluga, postupke naknadnih provjera potrebno je provoditi u razdoblju od najmanje 7 godina za sve veleprodajne usluge. Po isteku tog sedmogodišnjeg razdoblja, naknade i uvjete za usluge pristupa pasivnoj infrastrukturi (kabelskoj kanalizaciji, nadzemnoj mreži stupova, neosvijetljenim nitima, vanjskim kabinetima) treba i dalje provjeravati, budući da se te veleprodajne usluge moraju pružati bez vremenskog ograničenja. Postupke naknadne provjere dužni su pokrenuti NP-ovi. Sam postupak naknadne provjere treba biti proceduralno identičan prethodno opisanom postupku inicijalnog odobrenja naknada i uvjeta. Postupak naknadne provjere mora biti proveden i u slučajevima u kojima operatori mreža izgrađenih uz potpore smatraju da nema potrebe mijenjati naknade i uvjete pristupa, što treba biti verificirano od strane HAKOM-a.

U skladu s odredbama ZEK-a sve sporove vezane za pristup mrežama izgrađenim uz potpore u sklopu Okvirnog programa rješavat će HAKOM.

Također, HAKOM će pripremiti smjernice za tijela javne vlasti na lokalnoj razini kao NP-ove, s opisom načela veleprodajnog pristupa i određivanja naknada.

2.7 Javna nabava

Provođenje kompetitivnih postupaka javne nabave u projektima poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture od velike je važnosti za uspješno provođenje projekta, budući da se time osigurava transparentnost čitavog procesa dodjele državnih potpora te se minimiziraju dodijeljeni iznosi potpora iz javnih sredstava.

Pridržavajući se odredaba SDPŠM-a vezanih uz javnu nabavu (čl. 78c, 78d i 80b), Okvirnim programom propisana su strukturna pravila javne nabave kojih se moraju pridržavati svi projekti unutar Okvirnog programa, što obuhvaća sljedeća pravila:

- postupci javne nabave u projektima moraju biti provedeni u skladu sa ZJN-om [8] i pripadajućim podzakonskim propisima – pravilnicima i uredbama na koje upućuje ZJN i koji će biti važeći u trenutku provedbe projekta
- primijenjeni kriterij za odabir operatora koji će graditi, održavati i upravljati širokopojasnom mrežom u investicijskim modelima A i C mora biti ekonomski najpovoljnija ponuda, pri čemu traženi iznos potpora mora biti jedan od kriterija te mora imati najveći relativni značaj u odnosu na ostale kriterije
- u investicijskom modelu C postupci za odabir privatnog partnera u JPP-u moraju također biti usklađeni sa svim odredbama ZJPP-a [9] kojima se propisuju postupci javne nabave za odabir privatnih partnera u JPP-u.

Kod investicijskog modela B pridržavanje odredaba ZJN-a odnosi se na sve postupke javne nabave kojima se odabiru isporučitelji usluga i radova vezanih uz projektiranje, izgradnju, upravljanje i/ili održavanje mreža. Potrebna razina kompetitivnosti postupka dodjele državnih potpora u investicijskom modelu B (članak 78c SDPŠM-a, fusnota 96) osigurana je kroz prethodno propisana opća ograničenja investicijskog modela B, a koja obuhvaćaju obveze javnog operatora mreže izgrađene uz potpore da posluje po veleprodajnom poslovnom modelu, da ne pruža svoje usluge u komercijalno isplativim područjima te da primjenjuje računovodstveno razdvajanje aktivnosti vezanih uz mrežu u odnosu na sve ostale aktivnosti iz djelokruga odgovornosti tijela javne vlasti (vidi poglavlje 2.3).

Kroz specifikaciju predmeta javne nabave za odabir operatora u investicijskom modelu A i C, NP-ovi moraju precizno formalizirati sve zahtjeve koje izgrađene širokopojasne mreže, odnosno operatori tih mreža moraju ispuniti, a s obzirom na strukturna pravila Okvirnog programa specificirana ovim dokumentom i lokalne potrebe. Ti zahtjevi naknadno trebaju biti specificirani ugovorom o javnoj nabavi koji će biti sklopljen s odabranim operatorom.

Također, u svrhu odabira operatora u investicijskom modelu A i C, NP-ovi su dužni detalje postupka javne nabave, što obuhvaća i ekonomske kriterije odabira najpovoljnije ponude, specificirati tijekom pripremne faze projekta (kroz PRŠI), te ga svim zainteresiranim stranama staviti na uvid kroz postupak javne rasprave (vidi poglavlje 2.5.4). Prilikom definiranja kriterija odabira ekonomski najpovoljnije ponude, NP-ovi se mogu konzultirati s NOP-om. U svakom slučaju, konačnu odluku o kriterijima odabira NP-ovi su dužni donijeti po okončanju postupka javne rasprave, pri čemu ta odluka mora biti odobrena od strane NOP-a kroz postupak odobrenja svakog pojedinog projekta (vidi poglavlje 4.1.3). Prvenstveni cilj odobrenja kriterija javne nabave od strane NOP-a je postići kvalitativnu uniformnost kriterija odabira operatora u investicijskim modelima A i C, čime se povećava transparentnost provedbe Okvirnog programa, dok se istovremeno ostavlja NP-ovima prostor da samostalno određuju kvantitativni karakter kriterija, sukladno lokalnim prilikama i potrebama u projektu. Dodatno, uloga NOP-a u ovom procesu je, između ostalog, da NP-ovima daje informacije o praktičnim iskustvima provedbe postupaka javne nabave u ranijim projektima unutar

Okvirnog programa. Takvo praktično iskustvo povećavat će se s brojem provedenih projekata. Također, NP-ovi su dužni izvjestiti NOP o uspješno okončanim postupcima javne nabave za odabir operatora u investicijskim modelima A i C, što je dio općih obveza NP-ova vezanih uz izvješćivanje o provedbi projekata (vidi poglavlje 4.1.11).

Svi postupci javne nabave u projektima u sklopu Okvirnog programa, neovisno o primijenjenom investicijskom modelu, moraju biti objavljeni u Elektroničkom oglasniku javne nabave [27], te, za nabave velikih vrijednosti, u Dodatku Službenog lista EU-a [28], kako je propisano ZJN-om. Nadalje, informacije o pokretanju postupaka javne nabave u projektima u sklopu Okvirnog programa trebaju biti objavljene i na središnjim mrežnim stranicama NOP-a.

U slučajevima u kojima NP smatra da je provedbu projekta potrebno podijeliti u više potprojekata koji se odnose na različite dijelove ciljanog područja projekta, postupak javne nabave za odabir operatora uputno je podijeliti u grupe, pri čemu svaka grupa odgovara određenom dijelu ciljanog područja projekta. Takva podjela je prikladna u slučajevima u kojima različiti dijelovi ciljanog područja nalažu primjenu različitih infrastrukturnih i tehnoloških rješenja. Pri tome, na temelju odredaba ZJN-a, NP-ovi mogu sklopiti ugovor o javnoj nabavi s različitim ponuditeljima za svaku pojedinu grupu ili s jednim ponuditeljem za sve grupe javne nabave. Ipak, pri eventualnoj podjeli javne nabave u grupe, potrebno je voditi računa da svaka samostalna grupa s pripadajućim područjem bude održiva cjelina u smislu mrežne infrastrukture, te da time ishod javne nabave, prema kriterijima ekonomski najpovoljnije ponude, ne bude nepovoljniji nego u slučaju da postupak javne nabave nije bio podijeljen u grupe.

2.7.1 Kriteriji odabira najpovoljnije ponude

Tablica 2-4 daje prikaz preporučenih kriterija za odabir ekonomski najpovoljnije ponude u javnim nabavama za odabir operatora u investicijskim modelima A i C. Odabir kriterija javne nabave, uključujući i njihov relativni značaj, ostavlja se NP-ovima. Jedino pravilo kojeg se moraju pridržavati svi projekti unutar Okvirnog programa je da traženi iznos potpora mora biti uključen u kriterije te da mora imati najveći relativni značaj u odnosu na sve ostale kriterije (preporučuje se primjena relativnog značaja s iznosom od 50% i više za traženi iznos potpora).

Tablica 2-4 – Popis kriterija odabira ekonomski najpovoljnije ponude

Kriterij	Opis
Traženi iznos potpora ¹	Apsolutni traženi iznos državnih potpora kojeg je ponuditelj naznačio.
Vlastiti iznos sufinanciranja	Apsolutni iznos vlastitih investicijskih sredstava, mimo traženog iznosa potpora, kojeg će ponuditelj uložiti u projekt.
Vlastiti iznos predfinanciranja ²	Apsolutni iznos sredstava ponuditelja unutar traženog iznosa državnih potpora, koje operator može unaprijed osigurati tijekom provedbe projekta, do trenutka isplate čitavog iznosa državnih potpora NP-u.

Kriterij	Opis
Tehničke karakteristike ponuđenog rješenja	Više tehničkih kriterija, mogu obuhvatiti: – standardiziranost tehnološkog rješenja (ITU-T, IEEE) – podržani kapaciteti (npr. po segmentu mreže, po korisniku, ukupno u području obuhvata projekta) – podržani kapaciteti u smjeru od korisnika prema mreži (<i>upstream, uplink</i>) – dodatnu podršku za ultra-brzi pristup (ako je relevantno).
Veleprodajni poslovni model	Ponuditelj koji će poslovati isključivo po veleprodajnom poslovnom modelu može dobiti dodatne bodove ³ .
Podržane veleprodajne usluge	Veleprodajne usluge koje će biti podržane, osim obvezno propisanih (vidi poglavlje 2.6 – Tablica 2-3).
Podržane maloprodajne usluge	Dodatne maloprodajne usluge, osim širokopojasnog pristupa internetu, koje će biti podržane (npr. TV, govorna usluga).
Iskustvo ponuditelja	Dosadašnje iskustvo ponuditelja u izgradnji i pružanju usluga putem širokopojasnih mreža (npr. broj aktivnih korisnika, broj kućanstava pokrivenih mrežom, duljina izgrađene mreže).
Rokovi izgradnje mreže	Razdoblje u kojem se ponuditelj obvezuje da će mreža biti izgrađena i operativna.
¹ Kriterij traženog iznosa potpora mora imati najveći relativni značaj u odnosu na sve ostale kriterije za odabir ekonomski najpovoljnije ponude. ² U slučaju da se od privatnog operatora zahtijeva osiguranje cjelokupnog potrebnog iznosa za predfinanciranje, navedeni kriterij potrebno je formalizirati kroz uvjete sposobnosti ponuditelja u javnoj nabavi. ³ Na temelju odredaba čl. 80b SDPŠM-a, budući da se tim poslovnim modelom dodatno potiče tržišno natjecanje operatora.	

U pogledu ostalih kriterija navedenih u tablici, preporuča se NP-ovim da ih pojedinačno uvrste u konačni skup kriterija javne nabave, vodeći računa da pripadajuće relativne značaje kriterija usklade s lokalnim prilikama i potrebama u projektu. Također treba uzeti u obzir i primjedbe i komentare zaprimljene tijekom postupka javne rasprave. Na temelju odredaba ZJN-a, NP-ovi se trebaju pobrinuti da kriteriji odabira ne budu diskriminirajući. Konačan skup kriterija odabira ekonomski najpovoljnije ponude mora biti odobren od strane NOP-a, kao dio odobrenja svakog projekta.

Od ponuditelja u investicijskim modelima A i C potrebno je zatražiti da uz svoje ponude prilože i okvirne poslovne planove provedbe projekta, iz kojih su razvidni proračuni ukupnih investicija u mrežu, traženog iznosa potpora te planirani udio sufinanciranja investicije iz vlastitih izvora operatora. Navedeni podaci predstavljat će polazište za specifikaciju parametara u ugovorima s operatorima. Također, ovi parametri će biti polazište u svim kasnijim projektnim aktivnostima vezanim za izradu detaljnih financijskih planova te provjeru potrebe povrata potpora (vidi detaljnije poglavlja 2.8 i 3.2).

2.7.2 Tehnološka neutralnost

Odredba SDPŠM-a u članku 78e, vezana uz pridržavanje tehnološke neutralnosti pri provedbi postupaka javne nabave, adekvatno je ugrađena kroz strukturna pravila koja su propisana Okvirnim programom i kojih se moraju pridržavati svi projekti, što obuhvaća kriterije javne nabave (poglavlje 2.7.1) i zahtijevane veleprodajne usluge koje moraju biti podržane (poglavlje 2.6.1).

Isto tako, neovisno o prethodno navedenoj preporuci o podjeli javne nabave u grupe, ako za to postoji potreba, NP-ovi moraju omogućiti svim ponuditeljima da u svojim ponudama predvide implementaciju različitih tehnologija (engl. *technology mix*). Pri tome NP-ovi moraju voditi računa da primjenu kriterija za odabir ponude prilagode ovakvoj mogućnosti (npr. dodjelom bodova za pojedine kriterije proporcionalno udjelima prostorne pokrivenosti ciljanog područja koje ostvaruje pojedinačno ponuđeno tehnološko rješenje).

2.7.3 Osiguranje sredstava za predfinanciranje

Pravila i prakse sufinanciranja iz ESI fondova, koji su općenito podložni odluci/odlukama Upravljačkog tijela/Posredničkog tijela nadležnog za investicijski prioritet 2a OPKK-a, najčešće predviđaju nadoknadu punog iznosa traženih potpora u projektima nakon završetka izgradnje mreže. S obzirom na to, NP-ovi su dužni osigurati dostatne financijske kapacitete za nesmetano provođenje projekta, tj. sredstva za predfinanciranje. Stoga je razumno od ponuditelja u investicijskom modelu A i C, tj. privatnih investitora, zahtijevati da osiguraju potrebna sredstva za predfinanciranje (uz vlastita investicijska sredstva koja će uložiti u projekt). Taj zahtjev u postupku javne nabave može biti formaliziran kao jedan od uvjeta sposobnosti ponuditelja, i/ili kao jedan od kriterija izbora ekonomski najpovoljnije ponude.

2.7.4 Ishod postupaka javne nabave u investicijskim modelima A i C

Na temelju odabira ekonomski najpovoljnijeg ponuditelja u investicijskom modelu A i C, a sukladno odredbama ZJN-a, NP-ovi sklapaju ugovor s odabranim ponuditeljem (operatorom) te pokreću sve daljnje aktivnosti u provedbi projekta.

U ovom poglavlju razmatraju se dva moguća slučaja na koje NP-ovi moraju obratiti posebnu pozornost prilikom analize zaprimljenih ponuda.

U prvom slučaju, uobičajeno ako je broj zaprimljenih ponuda mali (npr. samo jedna ponuda), potrebno je provesti dodatnu analizu svih parametara u ponudama. To se posebno odnosi na traženi iznos potpora, koji, s obzirom na smanjenu kompetitivnost postupka javne nabave, može biti neproporcionalno visok u odnosu na ponuđeno infrastrukturno i tehnološko rješenje te razinu ponuđenih usluga, čime se dovodi u pitanje optimalnost trošenja sredstava državnih potpora. U ovom dodatnom postupku analize zaprimljenih ponuda NP-ovi se svakako trebaju konzultirati s NOP-om, te, prema potrebi, donijeti odluku o poništenju javne nabave, pri tome vodeći računa o odredbama ZJN-a. Takav ishod postupka javne nabave može ukazivati i na to da kriteriji javne nabave nisu bili optimalno usklađeni, uključujući i specifikaciju tražene razine usluga, odnosno da primjedbe i komentari operatora tijekom javne rasprave nisu adekvatno uzeti u obzir. Poništenje postupka javne nabave u svakom je slučaju nepoželjan ishod, budući da se njime značajno usporava provedba projekata, zbog eventualne promjene specifikacije projekta (PRŠI-ja) te ponovnog pokretanja postupka javne rasprave s revidiranim kriterijima odabira.

U drugom slučaju, NP-ovi moraju obratiti dodatnu pozornost na zaprimljene ponude operatora čije se ponuđeno tehnološko rješenje temelji na korištenju bežičnih tehnologija u dijelu radiofrekvencijskog spektra u kojem ti operatori posjeduju dozvole. U takvim je slučajevima važno ustanoviti prostornu ili populacijsku pokrivenost koju ti operatori moraju ostvariti u sklopu tih dozvola, a neovisno o Okvirnom programu. S obzirom na stanje na

tržištu u trenutku nastanka ovog Okvirnog programa, izvjesno je da bi se ovakva situacija mogla dogoditi kod operatora koji posjeduju dozvole u dijelu spektra oko 800 MHz (*digitalna dividenda*), gdje operatori moraju ostvariti 50%-tnu zemljopisnu pokrivenost u određenom vremenskom razdoblju. U ovim slučajevima, radi provjere da li se obveze iz dodijeljenih radiofrekvencijskih dozvola preklapaju s planiranim infrastrukturnim i tehnološkim rješenjima koja bi trebala biti financirana državnim potporama unutar Okvirnog programa, NP-ovi se trebaju konzultirati s NOP-om i HAKOM-om, pri čemu HAKOM raspolaže s podacima o preuzetim obvezama operatora kojima su dodijeljene radiofrekvencijske dozvole¹⁶.

2.8 Povrat prekomjernih potpora (*clawback*)

Procedure povrata prekomjernih potpora (također i *povrata sredstava*; engl. *clawback*) vezane su uz pravila državnih potpora formalizirana kroz članak 78i SDPŠM-a. Financijska isplativost, odnosno održivost širokopojsnih projekata, većinom je određena *ex-ante* u preliminarnim poslovnim planovima koji nastaju prilikom pripreme projekata, što uključuje i planiranje potrebnih iznosa potpora. Time svaki projekt sadrži određenu razinu nesigurnosti, budući da će relevantni financijski pokazatelji projekta i stvarno potrebni iznosi potpora biti praktično potvrđeni kasnije u praksi; prvo nakon završetka izgradnje mreže (u daljnjem tekstu: *početni postupak provjere potpora*) te, u duljem razdoblju, nakon sedmogodišnjeg operativnog rada mreže (u daljnjem tekstu: *naknadni postupak provjere potpora*).

Strukturna pravila povrata prekomjernih potpora Okvirnog programa, odnosno obveze operatora mreže vezane uz postupak provjere potpora specificirane u ovom poglavlju, trebaju biti na odgovarajući način formalizirane kroz ugovore s privatnim operatorima u investicijskim modelima A i C. U tu svrhu je potrebno u ugovorima s privatnim operatorima specificirati odgovarajuće referentne vrijednosti iz poslovnog plana operatora priloženog tijekom javne nabave (vidi poglavlje 2.7.1). Stoga su NP-ovi dužni, nakon odabira operatora u investicijskim modelima A i C, pregledati poslovni plan operatora koji je priložen tijekom javne nabave te utvrditi troškovni i plan ulaganja. Vrijednosti iz troškovnog plana i plana ulaganja bit će polazište za provođenje postupka provjere potpora, u slučaju potrebe za istim.

2.8.1 Početni postupak provjere potpora

Početni postupak provjere potpora potrebno je provesti u trenutku završetka aktivnosti na izgradnji mreže, a prije početka operativnog rada mreže; s ciljem provjere stvarne razine investicijskih izdataka na izgradnji mreže u odnosu na investicijske troškove planirane tijekom pripreme projekta. Početni postupak provjere potpora potrebno je provesti u svim projektima, neovisno o primijenjenom investicijskom modelu. Pri tome je provedba početnog postupka provjere potpora specifična kod investicijskih modela A i C, odnosno u modelima u kojima izgradnju mreža provode privatni partneri te nije moguć

¹⁶ Ti podaci mogu uključivati vrstu, opis i područje obavljanja djelatnosti elektroničkih komunikacija koju operatori namjeravaju obavljati ili poslovni plan operatora kojem je dodijeljena radiofrekvencijska dozvola (vidi npr. uvjete dodjele dozvola u 800 MHz spektru digitalne dividende u Odluci Vijeća HAKOM-a, klase: UP/I-344-05/12-03/01, urbroja: 376-13/IS-12-1 (IS), od 12. rujna 2012.).

izravni nadzor NP-ova nad investicijskim izdacima (u modelu B NP-ovi su odgovorni za sve aktivnosti na izgradnji mreže te imaju neposredni uvid i nadzor nad ostvarenim investicijskim izdacima).

Kod modela A i C, privatni operatori su, po završetku izgradnje mreže, NP-ovima dužni prijaviti sve investicijske izdatke koji su nastali prilikom izgradnje mreže. NP-ovi su dužni sve prijavljene izdatke usporediti s traženim iznosom potpora te planiranim vlastitim investicijskim sredstvima koje su operatori specificirali prilikom provedbe postupka javne nabave¹⁷ (vidi poglavlje 2.7). U slučajevima u kojima su ukupno prijavljeni investicijski izdaci izgradnje mreže manji od troškova specificiranih u javnoj nabavi, NP-ovi su dužni prilagoditi vrijednost prihvatljivog iznosa potpora tako da primjene udio potpora zatražen tijekom javne nabave na ukupne ostvarene investicijske izdatke. U suprotnom, u slučaju da su prijavljeni investicijski izdaci veći od inicijalno predviđenih, najveći prihvatljivi iznos potpora treba biti ograničen apsolutnom vrijednošću specificiranog iznosa potpora u postupku javne nabave. Prihvatljiv iznos potpora predstavljat će i osnovu za izračun iznosa sufinanciranja iz sredstava ESI fondova u sklopu OPKK-a. Također je potrebno uzeti u obzir da se prihvatljivi iznos potpora odnosi samo na prihvatljive izdatke (engl. *eligible expenditures*), a na temelju općih i provedbenih pravila ESI fondova.

2.8.2 Naknadni postupak provjere potpora

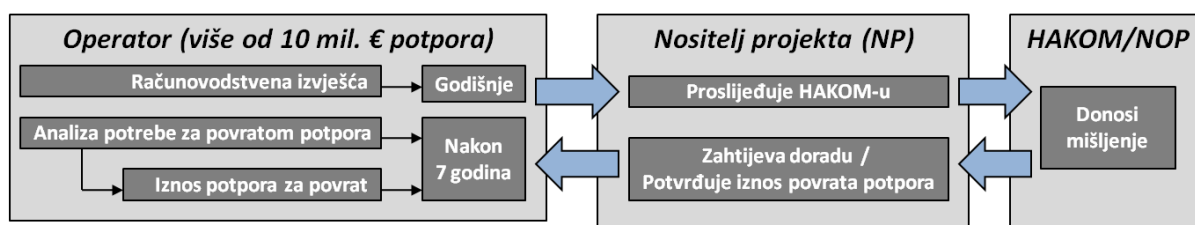
Odstupanja od plana troškova i plana ulaganja projekta tijekom duljeg razdoblja njegove provedbe prvenstveno su rezultat nesigurnosti predviđanja tržišnih parametara, kao što su broj korisnika na mreži u odnosu na izgrađene kapacitete (engl. *take-up rate*, odnosno utilizacija mreže) te ostvareni prihodi od usluga na mreži. Slijedom toga, naknadni postupak provjere potpora provodi se kako bi se utvrdilo da li je inicijalno dodijeljeni iznos potpora bio veći od stvarno potrebnog, zbog čega je potrebno izvršiti povrat prekomjernog dijela potpora. Naknadni postupak obavezan je samo za projekte u kojima je dodijeljeni iznos potpora bio veći od 10 milijuna EUR. Međutim, u slučaju da se projekti s vrijednostima potpora većim od navedenog iznosa izvode po investicijskom modelu B, u kojem je tijelo javne vlasti odgovorno za upravljanje izgrađenom mrežom, nije potrebno provoditi ovaj postupak.

U slučaju projekata u kojima je dodijeljeni iznos potpora veći od 10 milijuna EUR, privatni operatori moraju primijeniti načelo računovodstvenog razdvajanja (engl. *accounting separation*), odnosno zasebno voditi računovodstvo za poslovne aktivnosti vezane uz izgradnju i upravljanje mrežom izgrađenom uz potpore, a radi olakšavanja provedbe naknadnog postupka provjere potpora. Operatori mreža izgrađenih uz potpore su dužni barem jednom godišnje NP-ovima predati takva zasebna računovodstvena izvješća. U njima trebaju biti navedeni podaci o broju aktivnih korisnika na mreži, strukturi korisnika po skupinama (privatni, poslovni, javni), prosječnim prihodima po korisniku po kategorijama korisnika te financijskim pokazateljima neto dobiti ili gubitka. Analiza potencijalnog postojanja prekomjerno dodijeljenih potpora provodi se usporedbom pokazatelja broja korisnika i prosječnih prihoda po korisniku na mreži, prema polazišnim pokazateljima iz plana

¹⁷ Zbroj traženog iznosa potpora i vlastitih investicijskih sredstava operatora trebao bi odgovarati ukupnim prijavljenim investicijskim izdacima.

troškova i plana ulaganja koji je utvrđen nakon postupka javne nabave. Naknadni postupak provjere potpora potrebno je provesti na kraju sedmogodišnjeg razdoblja operativnog rada mreže. U slučaju da je broj korisnika na kraju sedmogodišnjeg razdoblja operativnog rada mreže veći za 30% od polazišne vrijednosti, te da nije došlo do pada maloprodajnih cijena¹⁸, zbog kojeg bi takvo povećanje broja korisnika za više od 30% financijski kompenziralo pad predviđenih prihoda, potrebno je provesti proračun prekomjerno dodijeljenih potpora. Polazišna osnova za proračun treba odgovarati dijelu dobiti operatora koji je ostvaren na temelju korisničke baze iznad praga od 30%, u odnosu na inicijalno planiran broj korisnika na kraju sedmogodišnjeg razdoblja¹⁹. Iz tako izračunatog dijela dobiti potrebno je sukladno udjelu potpora (*aid intensity*) koji je definiran prilikom provedbe javne nabave izračunati proporcionalni udio dobiti, koji odgovara konačnom iznosu sredstava koja je potrebno vratiti. Iznos sredstava za povrat ne može biti veći od apsolutnog iznosa sredstava potpora koja su dodijeljena u projektu.

NP-ovi su odgovorni za dokazivanje potrebe za povratom prekomjernih potpora, pri čemu HAKOM i NOP sudjeluju u ovom postupku kao tijela s nadzornom i korektivnom funkcijom. Na kraju sedmogodišnjeg razdoblja, ako je provedba postupka naknadne provjere potpora obvezna (u slučaju da je dodijeljeni iznos potpora veći od 10 milijuna EUR), NP je dužan, zajedno s operatorom mreže izgrađene uz potpore, pripremiti prijedlog analize iz koje je vidljivo postoji li potreba za povratom prekomjerno dodijeljenih potpora te, ako je relevantno, iznos potpora koje treba vratiti. Prijedlog analize potrebno je dostaviti HAKOM-u. HAKOM će, u suradnji s NOP-om, donijeti mišljenje o toj analizi, pri čemu će u obzir uzeti i računovodstvena izvješća operatora, koja NP-ovi također trebaju dostaviti HAKOM-u. Slika 2.3 prikazuje hodogram aktivnosti. U slučaju da HAKOM donese pozitivno mišljenje o analizi povrata prekomjernih potpora, NP je ovlašten potvrditi iznos sredstava koji je operator mreže izgrađene uz potpore dužan vratiti, ukoliko je povrat potreban. U slučaju da HAKOM donese negativno mišljenje o analizi povrata prekomjernih potpora, prijedlog analize, uz komentare HAKOM-a, vraća se NP-u na doradu. Dorađeni prijedlog ponovno se dostavlja HAKOM-u na procjenu. Ako HAKOM donese pozitivno mišljenje o dorađenom prijedlogu, NP je ovlašten potvrditi iznos sredstava koji je operator mreže izgrađene uz potpore dužan vratiti, ukoliko je povrat potreban. U slučaju da HAKOM opet donese negativno mišljenje, NP je dužan, uzevši u obzir oba HAKOM-ova mišljenja, donijeti konačnu odluku o potrebi povrata potpora, te odrediti iznos sredstava za povrat, ukoliko je povrat potreban. Takvu odluku NP-a prethodno treba odobriti NOP.

Slika 2.3 – Hodogram aktivnost kod naknadnog postupka provjere potpora

¹⁸ Prema službenim izvješćima Europske komisije (npr. *Digital agenda Scoreboard*).

¹⁹ Dobit se odnosi na kumulativni iznos dobiti kroz sedmogodišnje razdoblje.

Iako je Okvirnim programom propisano da naknadni postupak provjere potpora treba provesti po isteku razdoblja od 7 godina od početka operativnog rada mreže, NP-ovi mogu, prema potrebama pojedinačnih projekata, od privatnih operatora zahtijevati i dodatnu provedbu naknadnih postupaka provjere potpora, bilo unutar inicijalnog razdoblja od 7 godina, bilo naknadno nakon isteka razdoblja od 7 godina (npr. kod projekata JPP-a koji mogu imati dulje razdoblje provedbe).

2.9 Pregled strukturnih pravila Okvirnog programa

U ovom poglavlju dan je sažet prikaz strukturnih pravila Okvirnog programa. Svi NP-ovi dužni su se pridržavati navedenih strukturnih pravila prilikom pripreme i provedbe projekata, kako bi svaki pojedinačni projekt bio sukladan Okvirnom programu.

Tablica 2-5 daje pregled strukturnih pravila, razvrstanih po osnovnim skupinama pravila, kraćim opisom te referencama na odgovarajuća poglavlja i tablice unutar dokumenta u kojima je detaljno opisano pojedinačno pravilo.

Tablica 2-5 – Pregled strukturnih pravila Okvirnog programa

Osnovno pravilo	Cjelina	Opis/napomena	Referenca
Pravila mapiranja	NGA pristup		Poglavlje 2.1, Tablica 2-2
Ciljana razina pristupa (ostvarenje značajnog iskoraka – <i>step change</i>)	Ostvarenje značajnog iskoraka s obzirom na podržane brzine	Brzine u smjeru prema korisniku/od korisnika	Poglavlje 2.2, Tablica 2-2
Ograničenja poslovanja kod određenih investicijskih modela	Ograničenje na veleprodajne poslovne modele kod investicijskih modela B i C	Radi minimiziranja negativnih utjecaja na tržišno natjecanje	Poglavlja 2.3.2, 2.3.3
	Ostala ograničenja kod investicijskog modela B	Poslovanje je ograničeno na nekomercijalna područja, neprofitna obveza i računovodstveno razdvajanje poslovanja javnog operatora	Poglavlje 2.3.2
	Primjena ostalih investicijskih modela	Osim investicijskih modela A, B i C	Poglavlje 2.3.4
Određivanje prostornog obuhvata projekta	Određivanje svih potencijalnih krajnjih korisnika u projektu		Poglavlje 2.4.1
	Određivanje demarkacijske točke prema agregacijskoj mreži		Poglavlje 2.4.2
Provedba postupka javne rasprave	Verifikacija postupka mapiranja (boje područja)		Poglavlje 2.5.1
	Struktura i razina maloprodajnih paketa		Poglavlje 2.5.2

Osnovno pravilo	Cjelina	Opis/napomena	Referenca
	Veleprodajni uvjeti pristupa		Poglavlje 2.5.3
	Provedba javne nabave		Poglavlje 2.5.4
	Korištenje postojeće infrastrukture		Poglavlje 2.5.5
Veleprodajne obveze	Obvezni skup podržanih veleprodajnih usluga	Ovisno o tehnološkim rješenju/rješenjima primijenjenim u projektu	Poglavlje 2.6.1, Tablica 2-5
	Određivanje i provjera veleprodajnih uvjeta i naknada pristupa	Početni postupak i naknadni postupci (svakih 12 mjeseci)	Poglavlje 2.6.2, Slika 2.2
Provedba javne nabave		Pridržavanje Zakona o javnoj nabavi; Odabir ekonomski najpovoljnije ponude kod investicijskih modela A i C	Poglavlje 2.7
Provjera potrebe povrata potpora (clawback)	Početni postupak provjere potpora		Poglavlje 2.8.1
	Naknadni postupak provjere potpora	Primjenjivost naknadnog postupka provjere potpora, ovisno o dodijeljenom iznosu potpora u projektu	Poglavlje 2.8.2, Slika 2.3
Praćenje, izvješćivanje i transparentnost u provedbi projekata i Okvirnog programa		Obveze NP-a i NOP-a oko praćenja, izvješćivanja i transparentnosti u provedbi projekata i Okvirnog programa	Poglavlje 4.1.11, Poglavlje 4.3

3 Financijski aspekti provedbe Okvirnog programa

Ukupna procijenjena (maksimalna) financijska sredstva na nacionalnoj razini za Okvirni program iznose 252 milijuna EUR, od čega će se 117,2 milijuna EUR financirati iz EFRR-a, a preostalih 134,8 milijuna EUR bit će pokriveno zajmom EIB-a. Oba izvora financijskih sredstava (EFRR i zajam EIB-a) predstavljaju nepovratna sredstva za tijela javne vlasti na lokalnoj i regionalnoj razini (gradove/općine i županije) kao NP-ove u Okvirnom programu. Republika Hrvatska osigurat će financijska sredstva unutar zajma EIB-a, kao nacionalni izvor sufinanciranja NGA širokopojsnih projekata unutar investicijskog prioriteta 2.a OPKK-a.

Osim javnih sredstava (iz EFRR-a i zajma EIB-a), očekuje se da će doprinos privatnih sredstava u sufinanciranju NGA širokopojsnih mreža za vrijeme implementacije Okvirnog programa iznositi do 120 milijuna EUR.

Prosječna godišnja sredstva za Okvirni program u razdoblju 2016.-2023. iznose 31,5 milijuna EUR.

Osim prethodno navedenih javnih sredstava osiguranih na nacionalnoj razini (EFRR, zajam EIB-a), NP-ovi (tijela javne vlasti na regionalnoj i lokalnoj razini) mogu dodatno dati doprinos financiranju Okvirnog programa putem dodatnih nepovratnih sredstava osiguranih unutar lokalnih i regionalnih proračuna. S obzirom na proračunska ograničenja na lokalnoj i regionalnoj razini, očekuje se da će ovakva mogućnost biti primijenjena kod manjeg broja NP-ova. Procjenjuje se da iznos dodatnih nepovratnih sredstava osiguranih od strane NP-ova u Okvirnom programu neće biti veći od 10 milijuna EUR.

3.1 Iznosi potpora i udjeli potpora

Iznosi potpora u pojedinačnim projektima unutar Okvirnog programa ovise o karakteristikama ciljanog područja intervencije (veličini naselja, gustoći naseljenosti, itd.) te okolnostima kao što su iskoristivost postojeće infrastrukture, izbor infrastrukturnog rješenja (najveći udjeli potpora su kod FTTH mreža kod kojih je potrebno izgraditi novu kabelsku kanalizaciju) i dostupnosti postojeće kabelske kanalizacije.

Očekuje se da će privatna ulaganja iznositi u prosjeku 40% investicijskih troškova projekta, dok će preostali investicijski troškovi projekta biti pokriveni javnim sredstvima Okvirnog programa.

Vrijednosti udjela potpora u projektima koji se provode po investicijskim modelima A i C bit će utvrđena po okončanju postupka javne nabave za odabir privatnog operatora mreže koja se gradi uz potpore. Okvirnim programom zahtijeva se da tako *ex-ante* utvrđene vrijednosti potpora i udjela potpora budu nepromjenjive tijekom cijelog razdoblja provedbe projekta. Utvrđeni iznosi potpora i udjeli potpora moraju biti formalno specificirani kroz ugovor NP-a s odabranim operatorom. Ovakav *ex-ante* pristup usklađen je s pravilima i preporukama koje su formalizirane u članku 78i SDPŠM-a, čime se potiče operatore da pažljivo pripreme svoje ponude tijekom javne nabave te preuzmu sve rizike vezane uz ispravnu procjenu traženog iznosa potpora. S druge strane, time se istovremeno osigurava i

predvidivost utroška državnih potpora sa stajališta NP-ova i NOP-a, uključujući i postupke vezane uz isplatu sredstava iz ESI fondova unutar OPKK-a.

Okvirnim programom definirana su strukturna pravila u pogledu naknadne prilagodbe dodijeljenih iznosa državnih potpora, u slučajevima u kojima se dokaže da su dodijeljene potpore bile prekomjerne (*clawback*) – vidi detaljnije poglavlje 2.8.

Najveće prihvatljive iznose potpora koji mogu biti dodijeljeni unutar investicijskog prioriteta 2a OPKK-a (iz EFRR-a i zajma EIB-a) odredit će Upravljačko tijelo/Posredničko tijelo nadležno za provedbu investicijskog prioriteta 2a OPKK-a. Očekuje se da će ti iznosi biti postavljeni po načelu "po pokrivenom kućanstvu", tj. prihvatljivi troškovi unutar investicijskog prioriteta 2.a OPKK-a bit će isplaćeni NP-ovima do definiranog najvećeg iznosa jediničnog troška po kućanstvu pokrivenom NGA mrežom koja se gradi uz potpore.

3.2 Korisnici potpora

Unutar Okvirnog programa NP-ovi (tijela javne vlasti na lokalnoj i regionalnoj razini) bit će korisnici potpora (engl. *state aid beneficiary*). Primatelji potpora bit će odabrani operatori mreža koje se grade uz potpore. Neizravni korisnici potpora bit će operatori elektroničkih komunikacijskih mreža koji koriste nove mreže za pružanje maloprodajnih usluga krajnjim korisnicima.

4 Provedba Okvirnog programa i projekata unutar Okvirnog programa

U ovom se poglavlju daje pregled svih aktivnosti vezanih uz provedbu Okvirnog programa, kao i pojedinačnih projekata pod okriljem Okvirnog programa na nižoj lokalnoj i/ili regionalnoj razini (gradova/općina i/ili županija). Pregledom se također definiraju sve obvezne koordinativne aktivnosti između NOP-a i NP-ova, te formalna odobrenja koje NOP daje prema NP-ovima u određenim fazama pripreme i provedbe projekata.

4.1 Redoslijed aktivnosti na pripremi i provedbi projekata

Aktivnosti na projektima je moguće podijeliti u dvije osnovne skupine faza:

- pripremu projekta, koja obuhvaća faze izrade studije izvodljivosti, definicije nacrt projekta, provedbu postupka javne rasprave, definiciju konačne specifikacije projekta te donošenje odluke o pokretanju projekta
- provedbu projekta, koja obuhvaća prijavu projekta za sufinanciranje unutar OPKK-a te faze provedbe postupka javne nabave za odabir operatora kod investicijskih modela A i C, izrade detaljnih projektnih specifikacija uz ishođenje potrebnih dozvola i suglasnosti, izgradnju mreže i njezino dovođenje u operativno stanje, definiranje i odobrenje veleprodajnih uvjeta pristupa, te sve aktivnosti vezane uz praćenje i izvješćivanje o provedbi projekta, uključujući i provjeru potrebe povrata potpora.

Obuhvat i redoslijed aktivnosti u fazama na početku provedbe projekta mogu se razlikovati s obzirom na odabrani investicijski model, što je na odgovarajući način naglašeno u nastavku teksta. Predloženi obuhvat i redoslijed faza opisan u nastavku uvjetovan je pravilima državnih potpora (formaliziranim unutar SDPŠM-a, odnosno ugrađenim kroz strukturna pravila Okvirnog programa), te provedbenim pravilima sufinanciranja iz ESI fondova u razdoblju 2014.-2020.

4.1.1 Pretpripremne aktivnosti

U sklopu pretpripremni aktivnosti očekuje se od JLS-ova, JRS-ova (županija) ili drugih tijela javne uprave da preliminarno analiziraju mogućnosti provedbe projekta unutar Okvirnog programa na određenom ciljanom području (području pojedinačnog JLS-a ili više susjednih JLS-ova). Takva preliminarna analiza trebala bi imati formu studije izvodljivosti (engl. *feasibility study*)²⁰, za koju se preporuča da sadrži najmanje sljedeće cjeline:

- analizu demografskog, socijalnog i gospodarskog stanja na ciljanom području (na temelju dostupnih statističkih podataka te podataka dostupnih unutar tijela JLS-ova i/ili JRS-ova)

²⁰ Uz studiju izvodljivosti, ponekad se posebno izrađuje i studija predizvodljivosti (engl. *prefeasibility study*), koja može prethoditi izradi studiji izvodljivosti kao dodatni pripremni korak. Studija predizvodljivosti uobičajeno se radi na manjoj razini detalja i dostupnosti potrebnih ulaznih podataka, u odnosu na studiju izvodljivosti.

- preliminarnu analizu stanja postojeće širokopojasne infrastrukture i mreža te usluga koje nude operatori (na temelju inicijalnih podataka iz Priloga E ovog dokumenta te podataka iz HAKOM-ove aplikacije PPDŠP – vidi detaljnije opise i objašnjenja u poglavljima 1.5 i 1.6)
- korelaciju lokalnih i regionalnih (županijskih) strateških ciljeva s koristima koje donosi izgradnja NGA širokopojasne infrastrukture
- preliminarnu analizu infrastrukturnih i tehnoloških opcija izgradnje NGA širokopojasne infrastrukture, uz analizu mogućnosti korištenja postojeće infrastrukture
- preliminarnu analizu financijskih aspekata implementacije pojedinih infrastrukturnih i tehnoloških opcija te investicijskih modela
- analizu stanja relevantnih strateških razvojnih dokumenata i dokumenata prostornog uređenja na lokalnoj razini te identifikaciju potrebnih izmjena i/ili nadopuna s obzirom na projekte izgradnje širokopojasne infrastrukture.

Predviđeno je da se studijom izvodljivosti stekne početni uvid u mogućnosti provedbe projekta unutar Okvirnog programa za određeno područje, odnosno da se definiraju osnovna polazišta, alternative i/ili opcije koja će omogućiti detaljniju specifikaciju projekta kroz iduće pripremne faze.

Okvirnim programom se ne zahtijeva da NOP bude uključen u pretpripremne aktivnosti, odnosno NOP neće biti dužan odobravati studije izvodljivosti kao formalne dokumente koji proizlaze iz pretpripremnih aktivnosti. Međutim, NOP će u ovoj fazi pružati JLS-ovima i/ili JRS-ovima neformalnu konzultativnu podršku, što prije svega obuhvaća provođenje aktivnosti savjetovanja i usmjeravanja JLS-ova/JRS-ova, na temelju propisanih strukturnih pravila Okvirnog programa te stečenog iskustva iz ranijih projekata unutar Okvirnog programa.

Također, JLS-ovima/JRS-ovima se savjetuje da se tijekom pretpripremnih aktivnosti konzultiraju s operatorima oko njihovih planova izgradnje NGA širokopojasne infrastrukture na području pod upravom JLS-ova/JRS-ova. Ovakve neformalne konzultacije nikako ne treba smatrati dijelom kasnijeg postupka javne rasprave, odnosno verifikacije drugog postupka mapiranja (poglavlje 4.1.3), već inicijalnim korakom koji u određenim slučajevima može olakšati ili ubrzati daljnje pripremne aktivnosti na projektu (npr. izbor investicijskog modela), prije svega u slučajevima u kojima postoji podudarnost strateških ciljeva JLS-ova i planova operatora na istom području. Neovisno o provedbi ovakvih neformalnih konzultacija s operatorima, JLS-ovi su se dužni pridržavati svih strukturnih pravila Okvirnog programa koja su vezana za kasnije faze pripreme i provedbe projekata (mapiranje, postupak javne rasprave, postupak javne nabave i dr.).

4.1.2 Izrada Nacrta plana razvoja širokopojasne infrastrukture

Plan razvoja širokopojasne infrastrukture (u daljnjem tekstu: PRŠI) predstavlja formalni dokument kojim se detaljno specificira pojedinačni projekt unutar Okvirnog programa (može se smatrati i *projektnom specifikacijom* ili *projektnim planom*). PRŠI se u pravilu izrađuje na temelju rezultata jedne ili više studija izvodljivosti (uključujući i studije predizvodljivosti),

unutar kojih se odabire najbolje rješenje za izvedbu projekta izgradnje NGA širokopojasne infrastrukture. U pogledu strukturnih pravila Okvirnog programa i potrebe da konačna verzija PRŠI-ja bude odobrena od strane NOP-a, PRŠI mora sadržavati barem sljedeće podatke i analize (cjeline):

- definirano tijelo javne uprave koje će biti nositelj projekta (NP)
- definiran prostorni obuhvat projekta u smislu obuhvaćenih administrativno-upravnih i/ili statističkih jedinica (županija, gradova ili općina, naselja), neovisno o konačnim ciljanim područjima implementacije širokopojasne infrastrukture unutar projekta (prema rezultatima postupka mapiranja)
- analizu stanja postojeće širokopojasne infrastrukture te dostupnosti i ponude usluga za pojedine kategorije krajnjih korisnika
- rezultate drugog postupka mapiranja, na temelju popisa iz Priloga E i podataka dostupnih u PPDŠP-u HAKOM-a, na adresnoj, odnosno razini naselja (vidi detaljnija objašnjenja i upute u poglavlju 2.1.2)
- definirana ciljana područja provedbe projekta, zajedno s lokacijama svih potencijalnih korisnika koji moraju biti obuhvaćeni mrežom građenom uz potpore
- definiranu lokaciju jedne ili više demarkacijskih točaka prema agregacijskoj mreži (vidi detaljnije poglavlje 2.3.4)
- podatke o postojećoj infrastrukturi koja može biti korištena u projektu
- detaljniju analizu demografskih, socijalnih i gospodarskih koristi koje projekt donosi unutar ciljanih područja provedbe projekta (prema rezultatima studije izvodljivosti)
- definiran investicijski model, zajedno s preliminarnim poslovnim planovima u slučajevima investicijskih modela B i C
- analizu potražnje na ciljanom području provedbe projekta, prema kategorijama korisnika (privatni, poslovni i javni), koja može biti popraćena rezultatima odgovarajućeg anketnog ispitivanja korisnika, ukoliko je isto bilo provedeno
- specifikaciju zahtijevane minimalne razine pruženih maloprodajnih usluga, u pogledu kvalitete (brzina pristupa po kategorijama korisnika) i cijena (pri čemu iste mogu biti referencirane prema odgovarajućim tržišnim vrijednostima ili prosjecima) – navedena cjelina mora biti uključena i kod investicijskih modela B i C koji se temelje na veleprodajnom poslovnom modelu, budući da planiranje tehničkih osobina i kapaciteta mreže na veleprodajnoj razini mora biti povezano s uslugama koje će se pružati na maloprodajnoj razini
- specifikaciju podržanih veleprodajnih usluga te pravila određivanja i verifikacije veleprodajnih naknada i uvjeta pristupa mreži građenoj uz potpore (vidi detaljnija objašnjenja i upute u poglavlju 2.6)
- specifikaciju postupka i kriterija javne nabave koji će se primjenjivati kod odabira operatora privatnog partnera u projektu (vrijedi za investicijske modele A i C) –

vidi detaljnija objašnjenja u poglavlju 2.7), uključujući i prijedlog ugovora koji će biti sklopljen s odabranim operatorom

- specifikaciju postupka provjere potrebe povrata potpora (*clawback*) – vidi detaljnija objašnjenja i upute u poglavlju 2.8
- analizu troškova implementacije različitih infrastrukturnih i tehnoloških rješenja (na temelju rezultata studije/studija izvodljivosti), te, kod investicijskih modela B i C, detaljnu analizu financijske održivosti projekta
- preliminarni financijski plan provedbe projekta, kojim se trebaju navesti predviđeni iznos sufinanciranja iz ESI fondova (uključujući i iznos sredstava iz nacionalnog udjela sufinanciranja), predviđeni iznos sredstava potrebnih za predfinanciranje projekta i predviđeni iznos sredstava privatnih operatora koji će biti osiguran za sufinanciranje investicijskih troškova i/ili pokrivanje troškova predfinanciranja projekta
- organizacijski plan provedbe projekta, uključujući i podjelu odgovornosti između NP-a i privatnog operatora, ovisno o odabranom investicijskom modelu
- okvirnu analizu svih rizika koji mogu utjecati na provedbu projekta
- okvirni vremenski plan provedbe projekta.

Izradom nacrt PRŠI-ja inicijalno se određuje specifikacija projekta, kao podloga za provođenje postupka javne rasprave u idućoj fazi provedbe projekta i, nakon toga, definiranja konačne verzije PRŠI-ja. U usporedbi s nacrtom PRŠI-ja, konačna verzija PRŠI-ja treba sadržavati sve podatke i cjeline prema prethodnom popisu, s tim da će podaci o ciljanom području provedbe projekta biti verificirani kroz postupak javne rasprave (verifikaciju drugog postupka mapiranja), dok će podaci o postojećoj infrastrukturi biti nadopunjeni s podacima koje operatori dodatno dostave tijekom javne rasprave. Isto tako, NP-ovi su slobodni napraviti izmjene i/ili nadopune PRŠI-ja nakon provedbe javne rasprave, a na temelju svih razumnih i opravdanih primjedaba i komentara operatora ili drugih dionika projekta, ako se smatra da takve izmjene i/ili nadopune mogu poboljšati provedbu projekta. Pri tome se NP-ovi moraju pobrinuti da konačna specifikacija projekta unutar PRŠI-ja bude u potpunosti sukladna sa strukturnim pravilima Okvirnog programa, što će u konačnici biti provjereno od strane NOP-a kroz formalni postupak odobrenja PRŠI-ja nakon provedbe postupka javne rasprave (vidi poglavlje 4.1.3).

Kako bi se ubrzao postupak konačnog odobrenja PRŠI-ja od strane NOP-a nakon zaključenja javne rasprave i izbjegle potencijalne situacije nesukladnosti PRŠI-ja s pravilima Okvirnog programa nakon provedbe postupka javne rasprave, NP-ovi su dužni nacрте PRŠI-ja, prije upućivanja u postupak javne rasprave, dostaviti NOP-u radi preliminarne provjere sukladnosti s pravilima Okvirnog programa. NOP je dužan navedene preliminarne provjere obaviti u roku od najviše 30 dana, te o svim primjedbama obavijestiti NP-ove, s ciljem da iste budu uvažene kroz izmjene i nadopune nacрта PRŠI-ja prije upućivanja u javnu raspravu.

4.1.3 Postupak javne rasprave

NP-ovi su dužni nacrt PRŠI-ja uputiti u postupak druge javne rasprave, koji je detaljno objašnjen u poglavlju 2.5. Javna rasprava treba biti otvorena najmanje 30 dana.

NP-ovi su dužni obavijestiti NOP o pokretanju postupka javne rasprave, koji će istu obavijest objaviti na svojim mrežnim stranicama, zajedno s dokumentom nacrta PRŠI-ja (ili poveznicom prema tom dokumentu), kako bi postupak javne rasprave bio transparentan, odnosno vidljiv i dostupan za sve zainteresirane strane (prije svega operatore i krajnje korisnike).

Tijekom javne rasprave, predmet koje su sve cjeline obuhvaćene nacrtom PRŠI-ja, posebno je važno prikupiti planove ulaganja operatora s ciljem verifikacije drugog postupka mapiranja, odnosno određivanja konačnog obuhvata ciljanih područja provedbe projekta (za detalje vidi poglavlje 2.5.1), te prikupiti podatke o postojećoj infrastrukturi koja može biti korištena u projektu (za detalje vidi poglavlje 2.5.5).

Sve primjedbe i komentare koji su zaprimljeni tijekom javne rasprave NP-ovi su dužni razmotriti te, prema potrebi, ugraditi kroz izmjene i nadopune PRŠI-ja.

Konačna verzija PRŠI-ja upućuje se na odobrenje NOP-u. NOP je dužan, u slučaju da je projekt opisan PRŠI-jem sukladan sa strukturnim pravilima Okvirnog programa, odobriti projekt u roku koji ne smije biti dulji od 30 dana od trenutka u kojem je konačna verzija PRŠI-ja dostavljena NOP-u. Tek nakon primitka odobrenja od strane NOP-a, NP-ovi mogu donijeti odluku o pokretanju projekta.

Kod projekata koji će se provoditi po investicijskom modelu C (JPP), NOP može odobriti projekt tek nakon što odgovarajuće odobrenje za projekt bude izdano od strane tijela državne uprave nadležnog za JPP-ove, a na temelju propisanih procedura unutar ZJPP-a [9].

Uloga NOP-a, po okončanju javne rasprave, obuhvaća i podršku NP-ovima u slučajevima u kojima NP-ovi ne mogu samostalno procijeniti da li najavljena ulaganja operatora opravdavaju promjenu inicijalno određenih boja, što je detaljnije objašnjeno u poglavlju 2.5.1. Ovakva podrška NOP-a u svakom slučaju treba prethoditi definiranju konačne verzije PRŠI-ja, odnosno upućivanju PRŠI-ja na odobrenje od strane NOP-a.

4.1.4 Odluka o pokretanju projekta

Tek nakon što je PRŠI odobren od strane NOP-a, NP može pokrenuti provedbu projekta, odnosno započeti provedbu aktivnosti prema opisu u idućim poglavljima ovog dokumenta (odluka o pokretanju provedbe projekta može biti formalizirana odgovarajućom odlukom, npr. aktom na razini predstavničkih i/ili operativnih tijela JLS-ova ili JRS-a, ovisno o administrativnoj praksi i pravilima unutar JLS-ova ili JRS-ova).

4.1.5 Prijava za sufinanciranje projekta unutar OPKK-a

S ciljem osiguranja državnih potpora unutar OPKK-a za sufinanciranje projekta, u ovoj fazi NP treba prijaviti projekt prema Upravljačkom tijelu/Posredničkom tijelu nadležnom za investicijski prioritet 2a OPKK-a, sukladno detaljnim provedbenim pravilima definiranim od strane Upravljačkog tijela/Posredničkog tijela nadležnog za investicijski prioritet 2a OPKK-a.

U slučaju uspješne prijave projekta za sufinanciranje unutar OPKK-a, NP će potpisati ugovor s Upravljačkim tijelom/Posredničkim tijelom nadležnim za investicijski prioritet 2a OPKK-a. Ugovorom će biti propisani svi uvjeti za sufinanciranje projekta s nepovratnim sredstvima OPKK-a, uključujući i pravila koja se moraju poštivati s obzirom na državne potpore i strukturna pravila Okvirnog programa.

Potrebno je naznačiti da, u slučajevima projekata koji se provode po investicijskom modelu B, NP-ovi mogu prijaviti projekt za sufinanciranje unutar OPKK-a i nakon završetka svih aktivnosti opisanih u poglavlju 4.1.7 (projektiranje mreže i ishođenje svih potrebnih dozvola i suglasnosti) budući da se NP-ovi u tim aktivnostima neće oslanjati na privatne operatore te stoga nije potrebno prethodno provesti postupak odabira operatora.

4.1.6 Javna nabava

Postupkom javne nabave u projektima koji se provode po investicijskim modelima A i C pristupa se odabiru operatora privatnog partnera koji će projektirati, graditi i upravljati širokopojasnom infrastrukturom. Uz opće propise iz javne nabave [8], kod investicijskog modela C potrebno se dodatno pridržavati specifičnih pravila javne nabave koja su povezana s JPP-om [9].

Postupci javne nabave kod projekata koji se provode po investicijskom modelu B obuhvaćaju nabavu potrebnih usluga, radova i robe u aktivnostima projektiranja i izgradnje mreže (te, ako je primjenjivo, naknadno, i nabavu usluga održavanja i upravljanja mrežom). Takvi postupci javne nabave mogu biti višekratno provedeni tijekom provedbe projekta (sukladno planu NP-a), te se takav pristup razlikuje u odnosu na jednokratne inicijalne postupke javne nabave kod projekata koji se provode po investicijskim modelima A i C. Kod postupaka javne nabave u projektima koji se provode po investicijskom modelu B NP-ovi se trebaju pridržavati općih propisa o javnoj nabavi, sukladno ZJN-u.

U nastavku su sažeto prikazani provedbeni aspekti strukturnih pravila koja se odnose na javnu nabavu (strukturna pravila javne nabave prethodno su opisana u poglavlju 2.7).

NP-ovi su dužni najaviti NOP-u sve postupke javne nabave, neposredno prije objave u relevantnim elektroničkim oglasnicima nabave (na razini Republike Hrvatske [27], odnosno, prema potrebi, na razini Europske unije [28]), kako bi NOP mogao tu informaciju s odgovarajućim poveznicama objaviti na svojim mrežnim stranicama. Ista obveza NP-ova odnosi se i na sve javne nabave kod projekata koji se provode po investicijskom modelu B.

Postupak javne nabave za odabir operatora u projektima koji se provode po investicijskom modelu A i C opisan je u poglavlju 2.7. Opisom su obuhvaćena i pravila odabira ekonomski najpovoljnije ponude te moguće slučajeve nezadovoljavajućih ili problematičnih ishoda postupaka javne nabave u pogledu kvalitete zaprimljenih ponuda i traženih iznosa potpora (vidi poglavlje 2.7.4), koje NP-ovi moraju riješiti uz konzultativnu podršku NOP-a i, prema potrebi, HAKOM-a.

Okončanjem nadmetanja, NP je dužan s odabranim operatorom sklopiti ugovor o javnoj nabavi. Kod sklapanja ugovora u projektima koji se provode po investicijskom modelu C, potrebno se pridržavati i relevantnih odredaba ZJPP-a.

Sklapanje ugovora o javnoj nabavi unutar Okvirnog programa potrebno je prijaviti NOP-u. U slučaju postupaka odabira operatora u projektima koji se provode po investicijskom modelu A i C, NOP je dužan najvažnije informacije iz takvih postupaka objaviti na svojim mrežnim stranicama (podaci o odabranom operatoru, primijenjenom infrastrukturnom i tehnološkom rješenju te traženom iznosu potpora i/ili udjelu potpora).

4.1.7 Projektiranje mreže i ishođenje potrebnih dozvola i suglasnosti

Nakon završetka postupka javne nabave u projektima koji se provode po investicijskim modelima A i C, može se pristupiti izradi detaljnog projekta izgradnje širokopojasne mreže, uz ishođenje svih potrebnih dozvola i suglasnosti, sukladno propisima iz domene prostornog uređenja i gradnje. Kao i kod modela A, i u modelu C (JPP) odgovornost za izradu detaljnog projekta je na strani privatnog operatora, a na temelju specifikacija projekta unutar PRŠI-ja. NP-ovi trebaju osigurati administrativnu pomoć u procesima pribavljanja potrebnih dozvola i suglasnosti, budući da tijela javne uprave, kao NP-ovi, u većini slučajeva obavljaju i poslove izdavanja dozvola iz domene prostornog uređenja i gradnje, odnosno suglasnosti se većinom odnose na upotrebu infrastrukture i objekata u javnom vlasništvu, što uključuje i postojeću infrastrukturu koja može biti korištena u projektu²¹.

Kod projekata koji se provode po investicijskom modelu B, odgovornost za izradu detaljnog projekta izgradnje širokopojasne mreže je na samom NP-u, pri čemu se uobičajeno za izradu detaljnog projekta angažiraju specijalizirani vanjski suradnici putem javne nabave. I kod ovog modela, NP, kao tijelo javne uprave, može imati važnu ulogu u postupcima pribavljanja potrebnih dozvola i suglasnosti.

Detaljni projekt obuhvaća dvije povezane cjeline:

- projekt širokopojasne mreže kao cjeline, s pripadajućim tehničkim specifikacijama i opisima koji omogućuju izgradnju samu mreže i uspostavljanje tehničke i operativne cjelovitosti mreže potrebne za njezin rad
- idejne, glavne i/ili izvedbene projekte za objekte telekomunikacijske infrastrukture, odnosno sve formalne projektne dokumente koji su potrebni za ishođenje dozvola iz domene prostornog uređenja i gradnje, a koji su preduvjet da se pristupi izgradnji objekata telekomunikacijske infrastrukture.

4.1.8 Izgradnja mreže

Početak aktivnosti na izgradnji mreže može uslijediti nakon pridobivanja svih potrebnih dozvola iz domene prostornog uređenja i gradnje te zatvaranja financijske konstrukcije projekta, što uključuje odobrenje sufinanciranja projekta od strane Upravljačkog tijela/Posredničkog tijela nadležnog za investicijski prioritet 2a OPKK-a te osiguranje sredstava za predfinanciranje i sufinanciranje izgradnje (od strane odabranog privatnog operatora u slučaju projekata koji se provode po investicijskom modelu A i C).

²¹ Kod izrade detaljnog projekta potrebno je, prema mogućnostima, u obzir uzeti i eventualne javne radove na izgradnji komunalne infrastrukture, u sklopu kojih je moguće izgraditi i dio infrastrukture koju je moguće koristiti za potrebe širokopojasne mreže u projektu (načelo integrirane izgradnje).

Završetkom aktivnosti na izgradnji mreže, NP-ovi moraju provesti inicijalni postupak provjere potpora, koji se provodi zajedno s postupkom isplate sredstava od strane Upravljačkog tijela/Posredničkog tijela nadležnog za investicijski prioritet 2.a OPKK-a²² (vidi poglavlje 2.8.1). Kod svih investicijskih modela NP-ovi su dužni konačne podatke o isplaćenim potporama u projektima dostaviti NOP-u.

Sukladno pravilima o prikupljanju podataka o izgrađenoj elektroničkoj komunikacijskoj infrastrukturi, operatori mreža građenih uz potpore su dužni relevantne podatke o infrastrukturi izgrađenoj u projektu dostaviti tijelima državne uprave nadležnim za upravljanje centralnim registrom elektroničke komunikacijske infrastrukture (Državnoj geodetskoj upravi), i HAKOM-u (kao što je propisanom ZEK-om).

4.1.9 Odobrenje veleprodajnih uvjeta i naknada

Prije početka operativnog rada mreža građenih uz potpore, operatori mreža moraju ishoditi odobrenje veleprodajnih uvjeta i naknada, sukladno proceduri koja je propisana strukturnim pravilima Okvirnog programa. Odobrenje, uz prethodno mišljenje HAKOM-a, izdaje NP, prema potrebi i uz prethodnu suglasnost NOP-a (vidi detaljnije poglavlje 2.6.2). Odobrenje veleprodajnih uvjeta i naknada uvjet je da bi mreža postala operativna, odnosno da bi se putem nje mogle pružati usluge (bilo samo na veleprodajnom, ili i na maloprodajnom tržištu).

Također sukladno strukturnim pravilima Okvirnog programa, postupak naknadne provjere veleprodajnih uvjeta i naknada potrebno je provoditi svakih 12 mjeseci od trenutka inicijalnog odobrenja veleprodajnih uvjeta i naknada.

Operatori mreža građenih uz potpore su dužni podatke o veleprodajnim uvjetima pristupa mreži dostaviti NOP-u (kao standardnu ponudu), koji će na svojim mrežnim stranicama objaviti te podatke. Operatori su dužni objaviti izmijenjene standardne ponude prilikom promjena veleprodajnih uvjeta pristupa mreži.

4.1.10 Provjera potrebe povrata potpora

Uz inicijalni postupak provjere potpora, u svim projektima u kojima je dodijeljeni iznos potpora veći od 10 milijuna EUR, potrebno je provesti i naknadni postupak provjere potpora. Opis provedbe naknadnog postupka provjere potpora nalazi se u poglavlju 2.8.2.

4.1.11 Praćenje i izvješćivanje o provedbi projekta

Aktivnosti oko praćenja i izvješćivanja o provedbi projekta obuhvaćaju sve potrebne interakcije između NP-ova i privatnih operatora, između NP-ova i NOP-a (i prema potrebi HAKOM-a), te između NOP-a i Europske komisije, u skladu s općim pravilima za državne potpore i pravilima koja su propisana SDPŠM-om.

U projektima koji se provode po investicijskim modelima A i C NP-ovi su odgovorni za praćenje privatnih operatora kao korisnika potpora. Sve obveze operatora vezane uz

²² U slučaju da će se isplata sredstava unutar OPKK-a provoditi višekratno tijekom provedbe projekta (uključujući i isplate predujama), inicijalni postupak provjere potpora potrebno je provesti prilikom konačne isplate sredstava unutar OPKK-a, po završetku aktivnosti izgradnje mreže.

praćenje projekta potrebno je propisati kroz ugovore s privatnim operatorima (odnosno kroz ugovore o JPP-u u projektima koji se provode po investicijskom modelu C). NP-ovi moraju pratiti privatne operatore posebno kod sljedećih aktivnosti (što ne umanjuje potrebu NP-ova da općenito prate provedbu projekata i u svim ostalim fazama):

- izrade projekta izgradnje mreže, uključujući i pribavljanja svih potrebnih dozvola i suglasnosti
- izgradnje mreže, inicijalnog postupka provjere potpora i konačne isplate sredstava državnih potpora
- inicijalnog postupka odobrenja veleprodajnih uvjeta i naknada, te svakog takvog naknadnog postupka u intervalima od godinu dana
- naknadne provjere potpora nakon proteka razdoblja od 7 godina (u slučaju da je inicijalni iznos potpora bio veći od 10 milijuna EUR)
- općenitog praćenja osnovnih pokazatelja operativnog rada mreže (broj pokrivenih korisnika²³, broj veleprodajnih korisnika po veleprodajnim uslugama koje se nude na mreži izgrađenoj uz potpore, broj maloprodajnih korisnika, vrste maloprodajnih usluga s pripadajućim cijenama).

NP-ovi su također dužni redovito izvješćivati NOP o svim pripremnim i provedbenim aktivnostima na projektu, kako bi NOP, sukladno pravilima vezanim uz transparentnost i izvješćivanje iz članaka 78j i 78k SDPŠM-a, mogao skupno pratiti provedbu cijelog Okvirnog programa i redovito izvješćivati Europsku komisiju o svim potrebnim pojedinostima u pogledu Okvirnog programa kao nacionalne sheme državnih potpora (vidi poglavlje 4.3).

Redovito izvješćivanje NP-ova prema NOP-u mora najmanje obuhvatiti ključne informacije i podatke u sljedećim aktivnostima provedbe projekta:

- informaciju o završetku izrade nacrtu PRŠI-ja i provođenju druge javne rasprave, kako bi NOP tu informaciju, zajedno s nacrtom PRŠI-ja, mogao objaviti na svojim mrežnim stranicama
- informaciju o završetku postupka druge javne rasprave, uključujući i konačnu verziju PRŠI-ja, kako bi NOP tu informaciju mogao objaviti na svojim mrežnim stranicama
- informaciju o odobrenju projekta za sufinanciranje unutar OPKK-a od strane nadležnog Upravljačkog tijela/Posredničkog tijela
- u slučajevima projekata koji se provode po investicijskom modelu A i C, informaciju o postupku javne nabave za odabir operatora mreže izgrađene uz potpore (početak postupka i završetka postupka - odabrani operator, planirana infrastrukturna i tehnološka rješenja te planirani iznos potpora i udio potpora)

²³ Odnosi se na sve krajnje korisnike koji su pokriveni izgrađenom mrežnom infrastrukturom i kojima se mogu pružati mrežne usluge, bez obzira da li se iste stvarno pružaju.

- informaciju o završetku izgradnje mreže te isplati sredstava državnih potpora (posebno podatke o ukupno isplaćenim potporama, ukupnim investicijskim troškovima te konačnom udjelu potpora u projektu)
- informaciju o odobrenim veleprodajnim uvjetima i naknadama (standardnu ponudu), kako bi NOP istu mogao objaviti na svojim mrežnim stranicama – odnosi se na inicijalni postupak i svaki naknadni postupak u intervalima od godinu dana
- informaciju o osnovnim pokazateljima operativnog rada mreže (broj pokrivenih korisnika, broj veleprodajnih korisnika, vrste veleprodajnih usluga, broj maloprodajnih korisnika, vrste maloprodajnih usluga s pripadajućim cijenama)
- informaciju o provedenom naknadnom postupku provjere potpora, te eventualnom iznosu potpora koji je vraćen.

Uz sve navedeno, operatori mreža izgrađenih uz potpore su dužni osigurati da svi ključni podaci o izgrađenoj mreži i povezanim veleprodajnim uslugama budu dostupni svim drugim operatorima kao potencijalnim veleprodajnim korisnicima (kroz specifikaciju i/ili priloge unutar veleprodajne standardne ponude, vidi također poglavlje 2.6).

Također, podatke o novoj infrastrukturi u mrežama izgrađenim uz potpore (npr. kabelskoj kanalizaciji i svjetlovodnim nitima) operatori moraju dostaviti tijelima državne uprave nadležnim za prikupljanje i vođenje centralnog registra izgrađene elektroničke komunikacijske infrastrukture (Državnoj geodetskoj upravi), te HAKOM-u (kako je propisano ZEK-om).

Obveze NOP-a u pogledu izvješćivanja prema tijelima Europske komisije opisane su u poglavlju 4.3.

4.1.12 Tablični prikaz aktivnosti na pripremi i provedbi projekata

U nastavku je dan sažeti prikaz svih aktivnosti u fazama pripreme i provedbe projekata (Tablica 4-1), prema specifikaciji u prethodnim potpoglavljima. Za svaku fazu navedene su ključne aktivnosti, bitne vremenske odrednice provedbe pojedine faze, odnosno ovisnosti s prethodnim ili idućim fazama, formalni izlazni dokumenti koji nastaju ili su odobreni unutar faze, te uloge NOP-a i HAKOM-a u svakoj od faza. Osim toga, referencirana su i ključna poglavlja Okvirnog programa koja sadržavaju detaljnije opise aktivnosti po fazama, uključujući i strukturna pravila Okvirnog programa kojih se potrebno pridržavati tijekom provedbe određene faze.

Tablica 4-1 – Prikaz faza i aktivnosti na pripremi i provedbi projekata unutar Okvirnog programa

Redni broj	Faza projekta	Glavne reference unutar dokumenta	Bitne vremenske odrednice aktivnosti	Opis glavnih aktivnosti unutar faze	Formalni izlazni dokument(i) iz faze	Uloga NOP-a	Uloga HAKOM-a
1.	Pretpripremne aktivnosti	4.1.1		- okvirna analiza potreba i mogućnosti provedbe projekata izgradnje širokopojasne infrastrukture na području JLS-ova	Studija izvodljivosti (<i>feasibility study</i>)	- konzultativna neformalna podrška nositelju aktivnosti	
2.	Izrada nacrtu Plana razvoja širokopojasne infrastrukture (PRŠI)	4.1.2 2 2.2 2.3 2.4	NOP obavlja preliminarnu provjeru nacrtu PRŠI-ja u roku od najviše 30 dana od zaprimanja PRŠI-ja	- izrada Nacrta plana razvoja širokopojasne infrastrukture (PRŠI), prema specifikaciji u poglavlju 4.1.2. Nacrtom PRŠI-ja određuju se sljedeće bitne odrednice projekta: – nositelj projekta (NP) – prostorni obuhvat projekta (obuhvaćeni JLS-ovi) – investicijski model u projektu – inicijalno određivanje boja (inicijalno mapiranje) – - okvirni financijski i organizacijski plan provedbe projekta	Nacrt plana razvoja širokopojasne infrastrukture (PRŠI)	- konzultativna podrška - preliminarna provjera sukladnosti nacrtu PRŠI-ja sa strukturnim pravilima Okvirnog programa	- podrška NP-u kao korisniku aplikacije Prikaza područja dostupnosti širokopojasnog pristupa (PPDŠP)

Redni broj	Faza projekta	Glavne reference unutar dokumenta	Bitne vremenske odrednice aktivnosti	Opis glavnih aktivnosti unutar faze	Formalni izlazni dokument(i) iz faze	Uloga NOP-a	Uloga HAKOM-a
3.	Javna rasprava	4.1.3 2.5	- javna rasprava mora biti otvorena najmanje 30 dana - NOP obavlja odobrenje konačne verzije PRŠI-ja u roku od najviše 30 dana od zaprimanja PRŠI-ja	- verifikacija boja područja, odnosno određivanje ciljanog područja obuhvata projekta, na temelju primjedaba i najavljenih planova ulaganja operatora - izrada konačne verzije PRŠI-ja	Konačna verzija PRŠI-ja	- konzultativna podrška - podrška kod provjere kredibiliteta najavljenih planova ulaganja operatora - odobrenje konačne verzije PRŠI-ja	
4.	Odluka o pokretanju projekta	4.1.4 4.2		- formalna odluka o pokretanju projekta - uspostava upravljačke strukture projekta u tijelima NP-a			
5.	Prijava za sufinanciranje projekta unutar OPKK-a	4.1.5		- prijava sufinanciranja projekta prema Upravljačkom tijelu/Posredničkom tijelu nadležnom za investicijski prioritet 2.a OPKK-a	- svi dokumenti koji će biti potrebni za prijavu sufinanciranja unutar OPKK-a		

Redni broj	Faza projekta	Glavne reference unutar dokumenta	Bitne vremenske odrednice aktivnosti	Opis glavnih aktivnosti unutar faze	Formalni izlazni dokument(i) iz faze	Uloga NOP-a	Uloga HAKOM-a
6.	Javna nabava	4.1.6 4.2 2.7		- odabir privatnih partnera - operatora i sklapanje ugovora s odabranim operatorom (investicijski modeli A i C) - nabava usluga projektiranja, izgradnje, upravljanja i održavanja mreže (investicijski model B) – nabava može biti razdvojena u zasebnim sukcesivnim postupcima javne nabave za navedene usluge kroz iduće faze projekta	- Odluka o odabiru - Ugovor o javnoj nabavi (investicijski modeli A i B) - Ugovor o JPP-u (investicijski model C)	- podrška kod provjere traženog iznosa potpora (investicijski model A)	- provjera da li se implementacije bežičnih mreža, za koje operatori traže potpore, preklapaju s obvezama operatora iz dodijeljenih radiofrekvencijskih dozvola
7.	Projektiranje mreža i ishođenje potrebnih dozvola i suglasnosti	4.1.7		- izrada projekta širokopojasne mreže - izrada idejnih, glavnih i/ili izvedbenih projekata za objekte telekomunikacijske infrastrukture, uz ishođenje potrebnih suglasnosti i dozvola	- projekt širokopojasne mreže s potrebnim suglasnostima i dozvolama		
8.	Izgradnja mreže, inicijalni postupak provjere potpora	4.1.8 4.1.10 2.8.1		- izgradnja mreže i dovođenje mreže u operativni status - pribavljanje potrebnih uporabnih dozvola za infrastrukturne objekte - inicijalni postupak provjere potpora - konačna isplata državnih potpora			

Redni broj	Faza projekta	Glavne reference unutar dokumenta	Bitne vremenske odrednice aktivnosti	Opis glavnih aktivnosti unutar faze	Formalni izlazni dokument(i) iz faze	Uloga NOP-a	Uloga HAKOM-a
9.	Odobrenje veleprodajnih uvjeta i naknada	4.1.9 2.6	- inicijalno odobrenje mora biti pribavljeno prije početka operativnog rada mreže, najkasnije 75 dana od inicijalnog prijedloga operatora - svaki idući postupak mora biti proveden u intervalima od 12 mjeseci	- operator mreže izrađuje prijedlog veleprodajnih uvjeta i naknada - NP posreduje u komunikaciji operatora i HAKOM-a, te, u slučaju ponovljenog negativnog mišljenja HAKOM-a na prijedlog operatora, izrađuje konačni prijedlog veleprodajnih uvjeta i naknada s kojima mora biti suglasan NOP	Veleprodajni uvjeti i naknade za pristup mreži (standardna ponuda)	- daje suglasnost na prijedlog NP-a za veleprodajne uvjete i naknade, u slučaju ponovljenog negativnog mišljenja HAKOM-a na prijedlog operatora	- daje mišljenje na prijedlog veleprodajnih uvjeta i naknada koje priprema operator mreže
10.	Naknadna provjera potpora (samo kod projekata u kojima je vrijednost dodijeljenih potpora veća od 10 milijuna eura)	4.1.10 2.8.2	- obvezno se provodi nakon proteka sedmogodišnjeg razdoblja rada mreže	- NP izrađuje analizu povrata potpora koja pokazuje da li je potreban povrat prekomjernih potpora, te, u slučaju da je to potrebno, priređuje proračun prekomjernih potpora za povrat - u slučaju ponovljenog negativnog mišljenja HAKOM-a na analizu povrata potpora koju je dostavio NP, NP izrađuje konačnu analizu povrata potpora koja mora biti odobrena od strane NOP-a	Analiza povrata potpora	- odobrava revidiranu analizu povrata potpora u slučajevima ponovljenog negativnog mišljenja HAKOM-a na prijedlog analize povrata potpora koju je izradio NP	- daje mišljenje na analizu povrata potpora koju priprema NP

Redni broj	Faza projekta	Glavne reference unutar dokumenta	Bitne vremenske odrednice aktivnosti	Opis glavnih aktivnosti unutar faze	Formalni izlazni dokument(i) iz faze	Uloga NOP-a	Uloga HAKOM-a
11.	Praćenje i izvješćivanje o provedbi projekta	4.1.11 4.3	- kontinuirano provođenje potrebnih aktivnosti tijekom provedbe projekta	- redovito praćenje provedbe projekta, ovisno o primijenjenom investicijskom modelu i prema specifikaciji ključnih aktivnosti u poglavlju 4.1.11 - redovito izvješćivanje NOP-a o ključnim aktivnostima, fazama i dokumentima tijekom pripreme i provedbe projekta, prema specifikaciji u poglavlju 4.1.11		- prikuplja izvješća od NP-ova, agregira ih te proslijeđuje Europskoj komisiji (prema specifikaciji u poglavlju 4.3)	

4.2 Ugovorne obveze u Okvirnom programu

Republika Hrvatska vodit će računa da se sve relevantne odredbe odobrenog Okvirnog programa u potpunosti poštuju od strane NOP-a i NP-ova, uključujući i operatore mreža izgrađenih uz potpore, kao krajnjih korisnika državnih potpora. Odredbe odobrenog Okvirnog programa bit će na odgovarajući način ugrađene u ugovore s NP-ovima i operatorima mreža izgrađenih uz potpore. Ugovori će također uključivati i relevantne odredbe vezane uz sufinanciranje sredstvima ESI fondova unutar investicijskog prioriteta 2a OPKK-a.

4.3 Transparentnost provedbe Okvirnog programa i obveze izvješćivanja prema Europskoj komisiji

S ciljem osiguranja transparentnosti provedbe Okvirnog programa i pojedinačnih projekata, na temelju pravila iz članka 78j SDPŠM-a, NOP je dužan uspostaviti središnju mrežnu stranicu odmah nakon odobrenja Okvirnog programa. Mrežna stranica treba biti redovito održavana i na njoj se moraju nalaziti ažurne informacije i podaci vezani uz provedbu svih projekata unutar Okvirnog programa. Potrebne informacije i podatke o projektima NOP će prikupljati putem izvješća koja su NP-ovi dužni prosljeđivati NOP-u u ključnim aktivnostima pripreme i provedbe projekata (vidi poglavlje 4.1.11).

Informacije i podaci na mrežnoj stranici NOP-a najmanje moraju obuhvaćati sljedeće²⁴:

- cjelovit tekst odobrenog Okvirnog programa
- osnovne podatke o projektima: nositelj projekta (NP), obuhvaćeni JLS-ovi, investicijski model, privatni operator partner u projektu (samo kod projekata koji se provode po investicijskom modelu A i C) te implementirano infrastrukturno i tehnološko rješenje
- podatke o statusu projekata (pripremna faza, projektiranje i izgradnja, operativni rad), s informacijama i poveznicama na ključne aktivnosti u projektu koje zahtijevaju punu vidljivost u trenutku njihove provedbe (javna rasprava i javna nabava za odabir operatora u projektima koji se provode po investicijskim modelima A i C)
- sve ključne dokumente projekata (odnosno poveznice prema dokumentima), ovisno o statusu projekta: nacrt PRŠI-ja, konačna odobrena verzija PRŠI-ja
- dostupne financijske podatke o projektima, ovisno o status projekta: planirani apsolutni iznos potpora i relativni udio potpora, isplaćeni iznos potpora, ukupni troškovi projekta, iznos potpora koji je naknadno vraćen

²⁴ Sukladno praktičnim potrebama i pravilima o povjerljivosti podataka, NOP može odlučiti koji će podaci i u kojem opsegu biti javno dostupni, a koji podaci će biti dostupni samo tijelima javne vlasti, HAKOM-u, odnosno operatorima na tržištu elektroničkih komunikacija. Pri tome podaci o NP-u, operatoru partneru u projektu (u projektima koji se provode po investicijskim modelima A i C), dodijeljenom iznosu i udjelu potpora, te implementiranoj tehnologiji moraju biti javno dostupni bez ikakvih ograničenja (na temelju odredaba iz članka 78j SDPŠM-a).

- podatke i poveznice prema odobrenim veleprodajnim uvjetima i naknadama za pristup mrežama izgrađenim uz potpore (standardne ponude)
- osnovne podatke o operativnom radu mreža (broj pokrivenih korisnika, broj veleprodajnih korisnika, broj maloprodajnih korisnika).

Unutar članka 78k SDPŠM-a propisane su i obveze NOP-a vezane uz izvješćivanje prema Europskoj komisiji. NOP je dužan agregirati sve potrebne podatke iz pojedinačnih projekata unutar Okvirnog programa i najmanje svake dvije godine izvješćivati Komisiju o provedbi Okvirnog programa. Takva izvješća moraju najmanje sadržavati sljedeće podatke:

- o dodijeljenim iznosima potpora i udjelima potpora
- o korisnicima potpora i implementiranim tehnologijama po projektima
- o pokrivenom broju kućanstava, broju operativnih mreža, podržanim veleprodajnim uslugama, broju operatora koji pružaju maloprodajne usluge putem mreža izgrađenih uz potpore i ostvarenoj utilizaciji mreža (engl. *take-up ratio*).

Kratice

ADSL	Asimetrična digitalna pretplatnička linija, engl. <i>Asymmetric Digital Subscriber Line</i>
BDP	Bruto domaći proizvod, engl. <i>Gross Domestic Product</i>
DAE	Digitalna agenda za Europu, engl. <i>Digital agenda for Europe</i>
DBO	Planiranje, izgradnja i upravljanje – oblik investicijskog modela, engl. <i>Design, Build and Operate</i>
DOCSIS	Standard prijenosa podataka u kabelskim mrežama, engl. <i>Data Over Cable Service Interface Specification</i>
DSLAM	DSL pristupni multipleksor, engl. <i>DSL Access Multiplexer</i>
DSL	Digitalna pretplatnička linija – standard prijenosa podataka u pristupnim mrežama bakrenih parica, engl. <i>Digital Subscriber Loop</i>
DZS	Državni zavod za statistiku
EDGE	Napredni standard prijenosa podataka u GSM pokretnim mrežama, engl. <i>Enhanced Data Rates for GSM Evolution</i>
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj, strukturni fond Europske unije, isto što i EFRD
EIB	Europska investicijska banka, engl. <i>European Investment Bank</i>
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj, strukturni fond Europske unije, isto što i EFRR, engl. <i>European Regional Development Fund</i>
ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi, engl. <i>European Structural and Investment funds</i>
FTTC	Pristup svjetlovodnim nitima do pločnika/kabineta, engl. <i>Fiber To The Curb/Cabinet</i>
FTTH	Pristup svjetlovodnim nitima do krajnjih korisnika, engl. <i>Fiber To The Home</i>
FTTN	Pristup svjetlovodnim nitima do zasebnog čvora, engl. <i>Fiber To The Node</i>
GPRS	Standard prijenosa podataka u GSM pokretnim mrežama, engl. <i>General Packet Radio Service</i>
GSM	Standard pokretne telefonije <i>druge generacije</i> (2G), engl. <i>Global System for Mobile Communications</i>
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti, <i>vidi i NRA</i>
HFC	Kombinirana arhitektura koaksijalnih i svjetlovodnih kablova u pristupnim kabelskim mrežama, engl. <i>Hybrid Fiber-Coaxial</i>
HSPA	Napredni standard pokretnih mreža <i>treće generacije</i> (nazivan i 3.5G), engl. <i>High Speed Packet Access</i>
HT	Hrvatski Telekom d.d., bivši monopolistički operator (engl. <i>incumbent</i>)
ICT	Informacijsko komunikacijske tehnologije, engl. <i>Information and Communication Technology</i>
IEEE	Institut inženjera elektrotehnike i elektronike, engl. <i>Institute of Electrical and Electronics Engineers</i>
ITU	Međunarodna telekomunikacijska unija, engl. <i>International Telecommunication Union</i>
JLS	Jedinica lokalne samouprave (grad ili općina)
JRS	Jedinica područne (regionalne) samouprave (županija)
JPP	Javno-privatno partnerstvo
LLU	Izdvajanje lokalnih petlji u pristupnim mrežama bakrenih parica, isto što i ULL, engl. <i>Local Loop Unbundling</i>

LTE	Standard pokretnih mreža <i>četvrte generacije</i> (4G), engl. <i>Long Term Evolution</i>
MPoP	Pristupni čvor NGA (FTTH) mreže, engl. <i>Metro Point of Presence</i>
NGA	Pristupne mreže nove generacije, engl. <i>Next Generation Access networks</i>
NOP	Nositelj Okvirnog programa
NP	Nositelj projekta (nositelj pojedinačnih projekata unutar Okvirnog programa)
NP-BBI	Nacionalni program za razvoj širokopojasne agregacijske infrastrukture, engl. <i>National Programme for Development of Broadband Backhaul Infrastructure</i>
NRA	Nacionalno regulatorno tijelo u sektoru elektroničkih komunikacija, engl. <i>National Regulatory Authority</i>
OLT	Pristupni čvor u PON pristupnim mrežama, engl. <i>Optical Line Termination</i>
OPCC	Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“, engl. <i>Operational Programme Competitiveness and Cohesion 2014-2020</i>
P2MP	Topologija <i>točka – više točaka</i> u FTTH pristupnim mrežama, engl. <i>Point To Multi-Point</i>
P2P	Topologija <i>točka – točka</i> u FTTH pristupnim mrežama, engl. <i>Point To Point</i>
PPDŠP	Prikaz područja dostupnosti širokopojasnog pristupa (HAKOM-ova aplikacija prikaza područja dostupnosti širokopojasnog pristupa)
PRŠI	Plan razvoja širokopojasne infrastrukture (osnovna projektna specifikacija pojedinačnog projekta unutar Okvirnog programa)
SDPŠM	Smjernice za primjenu pravila državnih potpora koje se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža, engl. <i>Guidelines for the application of State aid rules in relation to the rapid deployment of broadband networks</i>
SMP	Značajna tržišna snaga kod regulacije tržišta, engl. <i>Significant Market Power</i>
ULL	Izdvojeni pristup lokalnim petljama u mrežama bakrenih parica, isto što i LLU, engl. <i>Unbundled Local Loop</i>
UMTS	Standard pokretnih mreža <i>treće generacije</i> (3G), engl. <i>Universal Mobile Telecommunications System</i>
VDSL	DSL standard velikih brzina, engl. <i>Very high bit rate DSL</i>
VPN	Virtualna privatna mreža, engl. <i>Virtual Private Network</i>
VULA	Virtualni pristup izdvojenim lokalnim petljama, engl. <i>Virtual Unbundled Local Access</i>
ZDP	Zakon o državnim potporama
ZEK	Zakon o elektroničkim komunikacijama
ZJN	Zakon o javnoj nabavi
ZJPP	Zakon o javno-privatnom partnerstvu

Reference

- [1] *A Digital Agenda for Europe*, European Commission, COM(2010) 245 final/2, 2010.
- [2] *Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2015. godine*, Vlada Republike Hrvatske (NN 144/11)
- [3] *Studija odabira najpovoljnijih modela financiranja i poticajnih mjera za ulaganja u infrastrukturu širokopojasnog pristupa*, Lator d.o.o. za potrebe Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, studeni 2012.
- [4] *Digital Agenda for Europe, Scoreboard*, Europska komisija, <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard>
- [5] *Commission Staff Working Document on the implementation of National Broadband Plans*, European Commission, SWD(2012) 68 final/2, 2012.
- [6] *Zakon o elektroničkim komunikacijama* (NN 73/08, NN 90/11, NN 133/12, NN 80/13 i NN 71/14)
- [7] *Zakon o državnim potporama* (NN 47/14)
- [8] *Zakon o javnoj nabavi* (NN 90/11, NN 83/13, NN 143/13 i NN 13/14)
- [9] *Zakon o javno-privatnom partnerstvu* (NN 78/12 i NN 152/14)
- [10] *EU Guidelines for the application of State aid rules in relation to rapid deployment of broadband networks*, European Commission, OJ 2013/C 25/01
- [11] *Operativni program "Konkurentnost i kohezija" 2014.-2020.*, dostupan na http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Novosti/Programme_2014HR16M1OP001_1_2_en.pdf
- [12] *Commission decisions on State aid to broadband*, European Commission, http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf
- [13] *Europe 2020, a strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, European Commission, COM(2010) 2020 final
- [14] *Analiza tržišta veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi*, HAKOM, 2013.
- [15] *Analiza tržišta veleprodajnog širokopojasnog pristupa*, HAKOM, 2013.
- [16] *Odluka o pokretanju projekta e-Građani*, Vlada Republike Hrvatske (NN 52/13, NN 31/14 i NN 44/16)
- [17] *Nacionalna strategija razvoja zdravstva*, Vlada Republike Hrvatske (NN 116/12)
- [18] *Informacijska infrastruktura: usluge e-Obrazovanje, Informacijski resursi, Informacijski sustavi i aplikacije*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=1961>
- [19] *Pravilnik o svjetlovodnim distribucijskim mrežama*, HAKOM (NN 57/14)

- [20] *Nacionalna infrastruktura prostornih podataka (NIPP)*, Državna geodetska uprava, <http://www.nipp.hr/>
- [21] *Tehno-ekonomska obilježja izgradnje FTTH mreža*, Lator d.o.o. za potrebe HAKOM-a, 2011., <http://www.hakom.hr/default.aspx?id=791>
- [22] *Prikaz područja dostupnosti širokopojasnog pristupa*, HAKOM, 2013., <http://bbzone.hakom.hr/>
- [23] *Analiza tržišta veleprodajnog pristupa mrežnoj infrastrukturi*, HAKOM, 2013., <http://www.hakom.hr/default.aspx?id=148>
- [24] *Standardna ponuda Hrvatskog Telekoma d.d. o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme (kabelske kanalizacije) Hrvatskog Telekoma d.d.*, HT, 2011., <http://www.hakom.hr/default.aspx?id=1238>
- [25] *Pravilnik o načinu i uvjetima pristupa i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme*, HAKOM (NN 36/16), <http://www.hakom.hr/default.aspx?id=317>
- [26] *Commission Recommendation on regulated access to Next Generation Access Networks (NGA)*, European Commission, 2010/572/EU, 2010.
- [27] *Elektronički oglasnik javne nabave Republike Hrvatske*, <https://eojn.nn.hr/Oglasnik/>
- [28] *Dodatak Službenom listu Europske unije – Tenders electronic daily – TED*, <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>